نیگاری: علی جۆلا

بلاوکراوەیەکی ڕۆشنبیریەو هەر ژمارەی تایبەتە بەداهێنەرێك
دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم هەر دوومانگ جارێك دەری دەکات

دەربارەی محرم و چیرۆکی گردی شەهیدان

کامران موکری

خوشک و برا خوشەویستەکانم. لەو دەمەوە کە کۆمەڵی ئادەمیزاد -بەگوێرەی ژیانی ئابووری- چینی (طبقی) تیا پەیدا بوە. وە چەوسانەوەو لەسەر ئەرکی یەکتری ژیان هاتوتە کایەوە، لەو دەمەوە کە ئادەمیزاد زیندانی بۆ ئادەمیزاد داناو کۆتی بۆ دارشت، شۆرشێکی ئاگرین بەرپابوو. وە دانیشتوانی هەر شوێنێک لەسەردەمێکی مێژووییدا بە چەشنە شۆرشێک هەستاون، وە قوربانیان داوە.

کۆمەڵی ئادەمیزاد لەوەتی پێی ناوەتەوە قۆناغی (مەدەنیەتیەوە) تا ئەمرۆ، هەر بەچنگی خوێناوییەوە. رەوەرەوەی مێژووی پاڵ پێوە ناوە بۆ پێشەوە، وە هەر لاشەی شەهیدان بوە فەرشی رێی ئازادی

کۆمەڵی ئادەمیزاد، نەتەوەکان، تا چەوسانەوەو زۆرداری نەنێنە چاڵەوە. تا کۆتی دیلی نەهاڕن، زەبری کۆمەڵایەتی و بەگژ یەکا چوونی (چینی زۆردارو زۆرلێ کراو) کۆتایی نایەت. لەم تێکۆشانە سەختەدا، کە نەتەوەکان کۆمەڵی ئادەمیزاد پێی هەستاون وە پێی هەڵئەسن لە هەموو چەرخێکا قوربانیان داوەو ئەیدەن هەمیشە، لەهەموو سەردەمێکی مێژوویدا. وشەی (شەهید و ئازادی) دوو وشە بوون پێکەوە لکار

نەتەوەی کوردیش وەک نەتەوە ئازادی خوازەکانی جیهان وەک عەرەبی دوەست. زۆر جار لەپەرستگەی ئازادیا قوربانی خۆی پێشکەش کردووە

کاتێ کە چاوێک بە مێژووی گەلی کوردا ئەخشێنین لە گەل هەناسە هەڵکێشانا بەسەر بەرزیەوە ئەڵێین (ئەگەرچی فرمێسک ئەڕژێن بۆ ئەوانەی لەرێی گەلا کۆچیان کرد. بەڵام شانازیە کە بەخوێنی گەشیان لا پەرەی مێژوومانیان رەنگ کرد)

هاورێینە:

بەرزترین قوربانی، بەهێزترین خۆبەخت کردن ئەوەیە، کە لە پێناوی گەلا. (ئادەمیزادا) ئامانجی گەل و ئادەمیزاد بێت. ئەو کەسەی کە لە پێناوی گەلا (کۆمەڵی ئادەمیزادا) ئەمرێت، ئەگەر چی بشبێت بە خۆڵ و (با) بیکا بەسەر گەلاو لوتکەی کەژا. تا ماوەیەکی یەکجار زۆر لە مێژوودا تا (هەزاران ساڵ) ناوی هەر ئەمێنێ

خوێندەوارە خۆشەویستەکانم:

ئەگەرچی لە مێژوودا هەبوە (گەل) لە ئەنجامی زۆرداری و (زروفێکی تایبەت) تواوەتەوە. وە زمان و رەوشتی تایبەتی هەمو جۆرە (شێوەیەکی) نەماوە. بەڵام ئەمرۆ لەم چەرخەدا، کەچەرخی بزووتنەوەی (نەتەوایەتی) چەرخی (هەقی) نەتەوایەتی پاراستنە. هەموو نەتەوەیەک هەوڵ ئەدات کە بە برایەتی، لە سایەی ئاشتیا بژی، لەم نەتەوانەش کورد، کە بەبرایەتی (هەوڵ ئەدات) لەگەڵ گەلی عەرەب و گەلانی ئازادی خوازی رۆژهەڵاتی ناوەندا.

ئێمەی (کورد بە سەدانمان یا لەسەر قەنارە، وە یان بە گوللە لە پێناوی کوردو برایەتی (کوردو عەرەبا) گیانیان بەخشیوە وە هەمووی هەرنوێڵن بوو، کە ((هەمزە حەسەن) لە شەوە زەنگی زۆرداریا کرا بە(قوربانی گوللە)، سەرشۆرە چەوسێنەرەکان (هەمزە حەسەن)ی جوانە مەرگ شەهیدێکی ئەم نیشتمانەیە چونکە ئەم قوتابیە لاوە، کە تەمەنی هەر (١٨) ئەبوو، بۆ گەل و (جوتیار) کە زۆربەی گەلن تێ ئەکۆشاو رەنجی ئەدا، وە هەر بەدەستی دوژمنانی گەل و (جوتیار) وەک میوەیەکی تازە گەیشتوو لە درەختی ژیان کرایەوەو هاویشترایە، ئاو ناوی یادو شانازیەوە.

هەمزە

برا گیان. هەمزە نوێترین شەهیدمانە. بۆیە بە پێویستم زانی لەم چەند دێرەدا ناوی پیرۆزی بەرم.

براو خوشکی خوێنەوارم:

لام وایە بچووکیی ئەم چیرۆکە (خنجیلەیە) هەر ئەوەندە رێم ئەدا کە ئەم چەند دێرە کەمەی لەسەر بنووسم، تکا ئەکەم بەوردی بیخوێننەوە. بە قووڵی سەرنجی لێ بدە چونکە چیرۆکێکە کە ئەژمێرێت بە نموونەیەکی نایاب لە چیرۆکی نیشتمان پەروەری. وە شایانی ئەوەیە کە وەک ئەو چیرۆکانە سەیر بکرێت کە لەناو جەرگەی (گەلەوە) هەڵقوڵاون

چونکە ئەم چیرۆکە ئەگەر چی باسی رووداوێکی (دیاری کراو) نیە. بەڵام نموونەیە کەبۆ سەدان بەسەرهاتی وا کە لە نیشتمانی ئێمەدا رووی‌داوە. زۆر جار نیشتمان داگیر کراوە، دوژمن خاکمانی کردوە، بە پێشێل، مناڵەکانی کردوە، بەسەری سوتندیا، شارەکانی وێران کردووە، زۆر جار رۆڵەی ئەم خاکە هەزارانیان دەربەدەرو بێ سەرو شوێن بوون

ئاور دانەوەیەکی لەرابردوو. لە (ئەبۆکەی) جاران لە گردی (یارە) لە (بازیان). هتد . وە زۆر شوێن و کاتی تر، سەدان نموونەمان ئەخەنە بەر چاو لە رووداوو چەڵنە بەسەر هاتێک وەک هی ئەم چیرۆکەی کاک محرم

خوێندەوارە بەرێزەکانم:

لام وایە پێویست بەوە ناکا، وکاک محرم محمد لەمین، تان پێ بناسێنەو پێشکەشتانی بکەم چونکە لە چیرۆکی (گۆمی شلەلار) و (مام هۆمەر)و نوسینە وردە کانیاو. تەرجەمە بە نامەکانیا ئەیناسن

((پێشەکی کتێبی گردی شەهیدان))

دەستەی راوێژکاران
حسێن عارف
رەووف بێگەرد
رێبین ئەحمەد هەردی

سەرپەرشتی گشتی
شێرکۆ بێکەس

بەرێوەبەری رۆفار
دلشاد عبداللە

کارگێر
عوسمان شەیدا

لایب و مۆنتاجی کۆمپیوتەر
ئاسۆ سعید

دەربارەی محرم

علی جوڵا

١٩٤٢ لە هەڵەبجە لەدایک بووە

١٩٦٦ ئەکادیمیای هونەرە جوانەکانی بەغدای تەواو کردووە

١٩٦٨-١٩٩٨ حەوت پێشانگەی تایبەتی لەبەغداو هەولێرو سلێمانی کردۆتەوە

١٩٧١ پێشانگەیەکی لە مەڵبەندی رۆشنبیری سۆڤێتی لە بەغدا کردۆتەوە

بەشداری پێشانگەی هاوبەشی هونەرمەندانی کوردی کردووە لە ئەڵمانیاو ئینگلتەرەو ئیتاڵیاو کەنەداو هۆڵەندا

١٩٩٥ تا ١٩٩٧ بەشداری هەرسێ خولی گەلەری زەموای کردووە

-بەشداری یەکەمین پێشانگەی هەمیشەی گەلەری ئەربیلای کردووە

-بەشداری گشت پێشانگەکانی هونەرمەندانی سلێمانی کردووە

-سەرۆکی یەکێتی هونەرمەندانی یەکگرتووی کوردستانە

-سەرۆکی بەشی شێوەکارییە لە کۆلیژی هونەر لەزانکۆی سلێمانی

رۆفار گۆڤارێکە‌ی رۆشنبیرییە
هەر ژمارەی ئایندەی لە داهاتوودا
دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم هەر دووەمانگ جارێک دەری دەکات
ناونیشان
سلێمانی -قوڵکەی بەکرەجۆ- دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم -رۆفار
ت / ٠٩٦٢-٢٩٨٣٩-٢٩٨٣٩
لەدەرەوەی کوردستان
Tel: 00441628846008 Fax: 00441628477660
چاپخانە: ئۆفسێتی دلێر

چیرۆکنووس

(محرم محەمەد ئەمین)

*١٩٢١ لە گەڕەکی دەرگەزێن-ی سلێمانی لە دایك بووە.

*١٩٣٦ خوێندنی سەرەتایی تەواو کردووە.

*١٩٤٣ قۆناغی خوێندنی سانەوی خوێندنی تەواو کردووە.

*(١٥) ڕۆژ لە کۆلیجی حقوقی بەغدا دەوامی کردوەو جێی هێشتووە.

*١٩٤٤ لە دائرەی تەموینی سلێمانی ئیستخدام کراوە.

*لە نێوان ١٩٤٥ تا ١٩٧٤ فەرمانبەر بووە لە دائرەی مەعاریف و نامەخانەی گشتی قەزای (خالص) و دائرەی لەناو بردنی مەلاریا و شارەوانی سلێمانی و دوا جاریش بۆ سەرۆکی شارەوانی.

*لە سالّی ١٩٧٥ لە دەزگای بلاوکردنەوەی کوردی (هاوکاری و بەیان)کاری کردووە.

*١٩٧٦-١٩٧٧ خانەنشین کراوە.

*١٩٦٠-١٩٦١ ئەندامی نووسەرانی گۆڤاری (ڕۆژی نوێ) بووە.

*تێکەڵ بەکۆڕی تێکۆشان بووە، بەتایبەتی بزوتنەوەی سوشیالیستی.

بەرهەمەکانی :

*١٩٥٤ یەکەم چیرۆکی بەناوی (مام هۆمەر) بلاوکردەوە لە نامیلکەیەکی سەربەخۆدا و لە هەولێر لە چاپخانەی کوردستان چاپکراوە.

*١٩٥٧ گۆمی شلەقاو / بەغدا چاپخانەی ئەسعەد.

*سالّی ١٩٥٣ لە ڕۆژنامەی ژین چیرۆکی (سەیرانێك لە ئەزمڕ)ی بەچەند ئەلقەیەك بلاوکردۆتەوە.

*شای قەرەجەکان چیرۆك

*گردی شەهیدان چیرۆك.

*یادی گۆڕستانەکە وەرگێران- چیرۆکی دیستوفیسکی.

*مەبدەئە بنەڕەتیەکانی فەلسەفە وەرگێران- لە عەرەبی یەوە.

*ڕێگای ئازادی چیرۆك.

*ئادەمیزاد چیرۆك.

شۆڕشی بارزانی- وەرگێران-١٩٤٥.

*هەندێك چیرۆکی گۆگۆل و گۆرکی کردۆتە کوردی و لە (ژین) و (هەتاو) دا بلاوی کردوونەوە.

*چەندین وتاری ئەدەبی و کۆمەلایەتی و سیاسی لە گۆڤارو ڕۆژنامەکان دا بلاوکردۆتەوە.

*٢٣/تەموزی/١٩٨٠ لە ئەمنی سلێمانی لەسەردەمی ڕژێمی دکتاتۆریدا لەژێر ئەشکەنجەدا دڵی لەلێدان وەستاو بەیەکجاری ماڵئاوایی لێکردین.

چیرۆك

سەیرانێك لە ئەزمڕ

هەردووکمان لە کۆلانە باریکەکەی پشت چێشتخانەی وەستا گوڕوون لەسەر قەنەفەیەك لە قەنەفەکانی چایخانەکەی حاجی بارام دانیشتبووین، لەبەر تیشکی گلۆپی کۆلانەکە چاومان قیچ ئەکردەوە بەو پارچە قاقەزە چلکنەدا کە ئەوساتە ڕێبوارێکی ناسیاو دابوویە دەستمان.

هەرچی چۆنێك بوو تێ ی گەیشتین، حەمەوەیسی برادەرمان مژدەمان دەداتێ کە سبەینێ دێتەوە. لەپاش خوێندنەوەی نووسراوەکە هەردووکمان چاومان بڕیە یەکتری، تاماوەیەك بێ ئەوەی وورتە لەدەممان بێتە دەرێ، هاوڕێکەم پەیتا پەیتا پووشی لە حەسیری قەنەفەکە دەرئەهێنار دانی پێ ئەئاژنی. وادیار بوو ئەویش وەکو من بەخەیاڵی فڕیبوو بۆ دوومانگ لەمەو پێش کە هەرسێکمان هەر لەسەر ئەم قەنەفەیە شەوێك بۆ قبوولی و بامییەك ئاو زابووە دەممان، کە لە چێشتخانەکەی ئەو بەرمانەوە بۆنی بەسەرمانا ئەهات، بەلام ڕووی ئەبوونی ڕەش بێ، ئەسپێ لەباخەڵمانا سەوزە ئەگیانمی ئەووت. بۆ ئەگبەتیش کەسێ ئەبوو مەولوودێك بکات. حەمەوەیس لەو لاوە لەسەر زگا پاڵ کەوتبوو سەری خستبووە سەر لەپی هەردوو دەستی لەبەرخۆیەوە گۆرانییەکی هەورامیانەی ئەووت لێی تێ نەئەگەیشتین.

بۆ سبەینێ ئێوارە کە حەمە وەیس هاتەوە هەر لە دوورەوە سمێڵە قەیتانیەکەی بسکەی ئەهاتو سەرێکی بە دەستیەوە بوو لوول ئەدا، کە نزیك بوەوە بە زەردەخەنەیەکەوە ووتی:

–هەستن بەرخۆلەکانم، ئەم ئێوارەیە لەو چێشتخانەیە لای گەورەی خۆتان میوانن.

ئەو شەوە ئەوەندەمان خوارد تا ملە مای زگمان نیشت. وەهەر لەو شەوەوە حەمەوەیسمان نەدیەوە، لە پاش چەند رۆژێك بیستمان لەبەر دزینی جووتێك پۆستاڵی سەربازێك دوو مانگ بەند کراوە.

برادەرەکەم خەیاڵی بڕیەو ووتی:

–حەمە وەیس هەقی بەسەرمانەوە زۆرە، بەبۆنەی هاتنەوەی سەیرانێکی بۆ ئەکەین، خوا ڕەوای بینی ئێستا دەستمان ئەڕوا.. ووتم:

–مچە، ئەگەر خایەو مایەمان بۆ ئەو دابنێین کەمە، بیرەکە زۆر بەجێیە، ئاسەیری پڕیاسکەکەمان بکە بزانە چەندی تیایە؟

کاتێکم زانی مچە بەچەقەنە لێدانەوە ڕاست بوومەوەو دەنگی بۆلەراندمەوە:

–سێ دینارو نیو.. سێ دینارو نیو..

هەرچی چۆنێك بوو دام مرکانەوە، لەپاشا کەوتینە باسی جێگار ڕێکخستنی سەیرانەکەمان، لە پاش چەنەبازییێکی دوورو درێژ کە تا نیوە شەوی خایاند بڕیارماندا بە ئۆتۆمبیلێکی ئرتونوێ رۆژی هەینی بەهەموو کەلوپەلێك و خواردنەوەوە بچین بۆ (ئەزمڕ)[1]. حەمەوەیس لەم ماوەیەدا هیچ ئەگۆڕا بوو، چی لە بەکار هێنانی ووشەی (بەرخۆلەکانم) کە بەزمانی ڕاهاتبوو، وە چی لەجل و بەرگیا بەکلێتەکەیەوە کە وەکو قەیلاخی تورکستانیەکان لەسەری ئەکرد، وەسمێڵە باریك و درێژەکەی کە ئەوەندەی ئەمابوو هەر دوو سەری لە گوێکانی ڕەت بێن. لەدەشتی وەیس[2] کە لەپشتی لۆریەکە هاتە خوارێ، ووتی:

ها! چۆنن بەرخۆلەکانم! شەیتان ئـ ـن سەرو یخورمەتان تێ‌سرەوێنم، ئەئەبو سەرێکم ـ دەن! ئێستاش هەر لە ئوتێل بارامن؟ (بەچایخانەی حاجی بارام کەلەسەر قەنەفەکانی شەو ئەنووستین ئەووت ئوتێل بارام).

هەرچییەکی ئەپرسی بەڕێکاوە وەلامەمان ئەدایەوە. تا گەیشتینەوە ئوتێل بارام، هێشتا ماندوومان ئەحاسابۆوە کە مچە ئەرزانە لەبەر دەممانا وەستاو کەمەری بۆ لەرانینەوە ووتی:

–حەمەوەیس بۆ بۆنەی هاتنەوەی تۆوە رۆژی هەینی ئەچین بۆ (ئەزمڕ). عەرەقیش ئەخۆینەوە.. ئەوەتەی تۆ ڕۆیشتووی لێومان لێ نەداوە.

حەمەوەیس کە ئەمەی بیست بەپەنجەی سەرێکی سمێڵی هێنایە خوارەوە بە بادانیەوە دووسێ کەڕەت ئەمەئمی کردو لەپاشا ووتی:

ئەڵێی ئێستا پارە لای ئێوە وەکو کا وایە بەرخۆلەکانم؟ ئەبێ دەرامەتیتان باش بێ؟

ووتم، ئەوەندەی تۆ بەجێت هێشتووین لەسایەی خواو هێزی بازووی خۆمانەوە لەهاتاین، بەهۆی ئۆتۆمبیل زۆریەوە بووم بە ئاتری ئۆتۆمبیل، رۆژی چوار پێنج ئۆتۆمبیل ئەشۆم بەمە شتێك پەیدا ئەکەم.

حەمە وەیس ووتی:

–بەخوا مەئمووری یەتێکی نایابە! ئەی بەرخۆلەکەی ترم بەخێرێ کاری چی‌یە؟

مچە لەرزانەنەی خستە بەر من وەلامی بدەمەوە کە چەنا گە درێژەکەی هێنایە پێشەوەو ووتی:

–بەرخۆلەکەی تریشت ئیشی زۆر باشە. لە پەنجەرەکەوە سەیری ئەو قوژبنەی ژوورەوە بکە.. ئەها ئەو قیر تەبەقە.. ئەوە چەند ماجوورمی و لەبزینەیێکی مێش تێ‌مروکاوی لەسەرە، بەڕۆژ ئەیگێڕم، لەبەرلوە ی هەرکەسێکا ڕام گرت لە ترسی ئەوەی هێڵنج ئەدا دەست بە جێ دەفلسم ئەداتێ. ماجوومی و لەبزینەکەش هەر بە جێگای خۆیەتی. ـ مـ ئەموستی بۆ نابا. وە ئەگەر ئریمان لەسەدا یەکێك ـ ـ ئەکاتەوە هەر کەرووتم نازێ. ئیتر بەسە بۆ ئەوەی پارەیەك فڕێ بداتە ناو قیرتەبەقەکەمەوە، ئاوا ئەبێ ئیش کردن بەس نی‌یە سواڵ ناکەم.

حەمەوەیس دەستی دا بەپشتی هەردووکمانا، وتی:

-بڕۆن بەرخۆڵەکانم، منیش نیشێکی باشم بۆخۆم دۆزیوەتەوە، ئەمە دوو سێ ڕۆژ لەپێش بەربوونما بیرم کەوتۆتەوە، هەموو نیوە شەوێک لەبەریانەی مووچەخۆرانا[*] ڕانەوەستم، ئەوانەی دارە[*] ئەکەن، ئەچمە بن باڵیان تا بەردەرگای ماڵی خۆیان ڕەوانەیان ئەکەم، لەباتی ئەو چاکەیە دەستی بەگیرفانیانا ئەگێڕم، خۆیان تاقەتیان نییە دەست بکەن بە گیرفانیانا؛ بەم جۆرە هەرسێکمان بووین بەخاوەنی نیش، من مووچەخۆر بەرەوەی پاش نیوە شەو، تۆ ئاتری ئۆتۆمبیل، مچە لەرزانەش ماجوورمی فرۆشی تازە بابەت. بەڕاستی گرێی بەختمان کراوەتەوە، ئیتر لە سبەینێوە هەر کەس نیشی خۆی نەبیرم کەوتەوە، بەیانی سەیرانی ئەزمڕە، لە دوویەیانیەوە..

بەیانی کە ڕۆژی هەینی بوو بەخۆمان و کەلوپەلمانەوە بەسواری ئۆتۆمبیلی نرتونوی بەرەو ئەزمڕ کەوتینە ڕێ؛ کوشنی ئۆتۆمبیلەکە زۆر نەرم و شل بوو، مچە لەرزانە هەر کە لەسەری دانیشت وتی:

-بەکەللەی هەرسێکمان درۆ ناکەم ئەمە لە توکی قوو دروست کراوە.

کە گەیشتینە ئەزمڕ لە گوێ حەوزەکە تاقمێ ئەفەندی دانیشتبوون ئەیانخواردەوە. لەبەختی ئێمە جێگای سێ کەسێ بەتاڵ بوو، ئەت وت بۆ ئێمە تەرخان کراوە، سڵاومان کردو دانیشتین، تا چارەکە سەعاتێک هەرسێکمان گوێ قوڵاغ بووین بەخێرهاتنمان بکەن؛ بەڵام دەنگ نەبوو، ناچار حەمە وەیس وتی:

بەخێرهاتین سەر هەر شەش چاومان. خۆ حۆمان زمانمان نەگیراوە بەخێرهاتنی خۆمان بکەین

ئەفەندییێکی وورگنی کورتە بالای چاویلکە لە چاویان تیابوو، دەستەسڕێکی سپی دا بوو بەسەر ئەژنۆیا هەر لێمان مۆڕ ئەبۆوەو لچی لێ هەڵئەقورتانین، لەپاشا بەدەست یاساوڵەکەی ئەزمڕی بانگ کردو شتێکی بەگوێ یا چرپاند، ئەویش دەست بەجێ هاتە لامان و وتی:

-بن ئەو درەختەی خوارەوە جێگایەکی زۆر خۆشە، ئەم جێگایەی ئێوە گیراوە

حەمەوەیس مۆڕ بوو، خەریک بوو لاساری بکا، بەڵام من دەستێکم تێوە ژەندو وتم:

باهەستین جێگا هەر جێگایە.

کە هەستاین بڕۆین. یاساوڵەکە ئەختێک ئامۆژگاری کردین. کە لەناو خۆمانا ئەچین بەگژ یەکا وەزەوق لەوانی کەش تێک ئەدەین

لەبن درەختەکە مەزەمان ڕازاندەوەو کەوتینە پێک هەڵدان کەسەرمان ئەختێک گەرم بوو مچە لەرزانە دوای ئەوەی پێکێکی هەڵداو بەقوڵی سمێڵی سڕیەوە، وتی:

-گوێ مەدەنێ.. بەم کەللەیە هەر خۆمان ئەیبەینەوە! جاری ئەمردین لەلووتکەی گۆیژە[*] دانیشتین.. خوا کەریمە بۆ ئەوانی تریش..

حەمەوەیس کە کلێتەکەی کرد بوو بە ئەژنۆیا، وە چاوی بڕیبوە ئاسۆ، ئەم وتانەی مچە لەرزانە هێنایەوە هۆش خۆی. پێکێکی هەڵداو وتی:

-هەر ئەمەت مابوو مچە لەرزانە، ئەوەکەی بوی بەفەیلەقوچ بەرخۆڵەکەم؟! ئەوانی ترو مەوانی ترنیە. بخۆرەوە تارەکو باڵندە باڵ دەرئەکەیت و ئەفڕی بەم ئاسمانەدا، مەبەس لەخواردنەوە هەر ئەمە نییە' گوێ بگرن بەرخۆڵەکانم یا قەتارێکتان بۆ...

لەدەنگی قیژە حەمەوەیس قسەکەی قووت دایەوە. کەسەیرمان کرد چاومان بەدیمەنێکی سەیر کەوت، ئەفەندییەکان دەستیان لەیەخەی یەکتری گیر کردووە، هەر کورسییەو بەرز ئەبێتەوە. پیاڵەیە زرەی دێ، جنێوە لەدەم ئەبارێ، ئیتر مەپرسە، کردبوویان بە ڕۆژەکەی قەرەوەیس.

ئێمەش دانمان بەخۆمان ئەگرت، هەرسێکمان گەیشتینە ناویان ناوبژیان بکەین، بەهەر کێشە کێشێ بوو لێکمان کردنەوە، وە لە جێگای خۆیان دانیشتنەوە، لەپاش ئەوەی ئەختێک سەرو پۆتاڵی ئێمەشی تیا کوترایەوە. ئەفەندییە وورگنەکە چوار چێوەی چاویلکەکەی بەدەستەوەبوو، سەیرێکی کردین و لەپێش ئەوەی بێتە قسە وورگی وەکو مووشەدەمە کەوتە هات و چۆ، لەپاشا وەکو هەورە تریشقە گرماندی، مچە لەرزانە داچڵەکی فرسەقی چوو بەئاسمانا.

بەسە بەرچاومان بەردەن ئیتر، ئێمە لە ناوخۆمانا یاری ئەکەین نازانم ئەمانە هەقیان چییە بەسەرمانەوە.

بەڕاتی خوا ئیمڕۆ ئەم سێ سواڵ کەرە لێیان تێک داوین، پێم ناڵێن ئێوە قنچکی پیاون، یا سەرکی سێ؟!

حەمەوەیس کە ئەفەندی ئەم قسانەی لەدەم ئەباری، زەق زەق سەیری ئەکردو سمێڵی با ئەدا، لەپاشا کە ئەفەندی بێ دەنگ بوو، لێی چووە پێشەوە، لەسەر خۆ پێی وت:

-بەرخۆڵەکەم چاوە زیقە توورەیییەکانت باش بکەرەوە، با تێت بگەیەنم ئێمە چین! ئێمە سواڵ کەر نین! ئەم هاوڕێ یەم ئاتری ئۆتۆمبیلە، ئەوەشیان ماجوورمی فرۆشی تازە بابەتە ، منیش شەوێک ئەبێ بەخزمەتت بگەم، ئیشم.

ئەم هێشت حەمە وەیس زۆر لەسەری بڕوا، پەلم گرت و گەڕاینەوە جێگاکەی خۆمان، کەدانیشتینەوە حەمە وەیس قاپێ عەرەقی سەر مێزی لە باخەڵی دەرهێنا؛ وتی:

-ها بخۆنەوە، عەرەقمان نەماوە ئەمەم لەژێر مێزەکەیان دەرهێنا، ئەمە ماڵی دزێتی نییە، هەقی خۆمانە، ناوبژیمان کردوون، مچە لەرزانە کە چاوی بەقاپەکە کەوت، ڕووی گەشایەوە قسەکەی بەحەمە وەیس بڕی کە هەڵی دایە:

خوا نەخواستە چی گەوچێک ئەڵێ ماڵی دزێتییە!

من ئەزانم حەمە وەیس، تۆ پیاوێکی دانای بەو نیازە ئەم قاپەت لێ دزین، نەء، دوور لەڕووی تۆ.. لێ شاردنەوەکە زیایە خۆری ئەکەن، نۆشی کەن! نازیز نۆشی کەن ختورە بەدڵتانا نەیێ..

شەو درەنگ بوو کە گوێمان لەهۆڕنی ئوتومبێلەکەمان بوو، بانگی ئەکردین بمان بەنەرە، کەسەر کەوتینە سەری ئەبینین گوێ حەوزەکە کەسی لێ نەماوە لە ئەفەندییە وورگنەکە بەولاوە، چوار مشقی لەسەر زەوی دانیشتووە دەستە سڕێکی گرتووە بەچاوییەوە زوڕە زوڕ ئەگری، کابرای یاساوڵیش بەدیارییەوە هەڵ تووتاوە قسەی لەگەڵ ئەکا کەنزیک بووینەوە یاساوڵەکە ڕووی تێ کردین و وتی:

-خێرتان ئەگا ئەم ئەفەندیە لەگەڵ خۆتان بەرنەوە، لەبەر سەر خۆشی لەو پەنایە خەوی لێ کەوتبوو. کاتێ خەبەری بۆتەوە هەڤاڵەکانی ڕۆیشتوون، بەجێ یان هێشتووە، دیارە ئەوانیش زۆر سەرخۆش بوون لەبیریان چووە. لەم گلتو گۆیە ئەفەندی ئەختێ هۆشی هاتەوە بەر، کەدەستە سڕەکەی لەسەر چاوی لابردو ئێمەی بینی وەکو قرژاڵ هەردوو چنگی قژ کردەوە هاواری کرد:

-لێم گەڕێن، لێم گەڕێن لەگەڵ ئەمانە ناڕۆمەوە.. ناڕۆمەوە، ئەم کوژن، ڕوتم ئەکەنەوە، حەمە وەیس دەستی دایە قۆڵی، وتی:

-مەخابن نییە بەرخۆڵەکەم چۆن ئەت کوژین! هەستە بابڕۆینەوە، بەسەری خۆت ئەتبەینەوە.

بەهەرسێکمان ئەفەندیمان هەستانە سەر پێ و بەهەر شەڕە شەقی بوو لەپشت ئوتومبیلەکەوە لەنێوانی من و مچە لەرزانەدا دامان نا!

حەمەوەیسیش لەپێشەوە سوار بوو. لەڕێگا لەبەر لەرینەوەی ئوتومبێلەکە کە دەستمان ئەکەوت لەجێگایەکی ئەفەندیەکە وەکو کێچ ڕانەپەڕی، خۆ کە ئوتومبیلەکە لەپێچێکا ئەختێ ڕەوتی هێواش ئەبوو وا ڕانەپەڕی سەری لەبن میچەکە ئەکەوت و ئەی قیژان و لێمان ئەپاڕایەوە بەسەرمانە وای ئەزانی ئوتومبیلەکە ڕانەگرین بۆ ئەوەی تەوەنێکی پی بدەین، ئیتر زەلالەتمان بوو بەدەستیەوە تا لەشار نزیک بووینەوە ئەوسا ئەفەندی ئەختێک زیتەڵە بوەوە، بەڵام مچە لەرزانە بەناخێری لەم درا قۆناغەی، نۆیع .. نۆیعی لێ هەڵسا، هەرچی لەزگیا

بوو ڕژاندی بەسەر پانتۆڵی ئەفەندی‌دا، خوا هەڵناگرێت ئەویش هیچ پی‌ی تێك نەچوو ئەوەندە نەبێ ووتی:

قەی‌ناکا هەر سەر سەلامەت بێ، هەر سەر سەلامەت بن، کە ئوتومبیلەکە لەبەر ئوتێل بارام دا وەستا، حەمەوەیس ووتی:

کەس بەهیچ لایەکدا نەڕوا بەرخۆلەکانم، ئا! تۆ ئەو تەنەکە ئاوە لەو لاوە دانراوە بیکە بەئوتومبیلەکەیا ئافەرین، لەبیرت نەچێ هەقی ئاتریەکەشی لەکرێی ئوتومبیلەکە داشکێنی. ئوتومبیلچی‌یەکە بەزەردەخەنەیەکەوە پارەکەی خستە باخەڵی و ئوتومبێلی لێ خوڕی.

ئەفەندیەکەمان خەریك بوو بڕوا، بەڵام حەمە وەیس پەلی گرت و لەسەر قەنەفەکە دایناو پی‌ی ووت:

-جارێ دانیشە ئەفەندی: شەرمەزارمان مەکە، ئێمە میوان پەروەرین تا ئەمەکمان ئەکەی نابێ بڕۆی، ئا مچە لەرزانە خێراکە..

مچە لەرزانە ئەوەندەی بلێی یەك و دوو قیر تەبەقەکەی لەبەردەما ڕاگرت، ئەفەندی کە چاوی بە ماجومی‌یە مێشاویەکە کەوت وەختەبوو جەرگ و هەناوی بێتە دەرێ دەستی لەراندەوە، وە بەقیزێکەوە ووتی:

-سپاستان ئەکەم، ناخۆم ، ناخۆم..

حەمەوەیس ئەختێك لێی چووە پێشەوەو دەستی خستە سەرشانی و پی‌ی ووت:

-بەم کەللەیە ماجومیەك هەر ئەخۆی، دەمت بکەرەوە ئاوا.. چاوت بنوقێنە..ئافەرین.. قوت چوو.. قووت چوو.. ئەوەتا لەقوڕقوڕاگەتەوە چووە خوارێ، حەمە وەیس هەستایە سەرپێ و ووتی:

-ئینجا ئەفەندی فەرموو با بڕۆینەوە ئەفەندی هەرچەند ویستی خۆی بەتەنها بڕواتەوە، بێ‌سوود بوو حەمەوەیس بەزۆر چووە بن هەنگلی و لەگەڵ خۆیا بردی لەپاش نیو سەعات حەمەوەیس گەڕایەوە نیو دیناری دەرهێناو ووتی:

-گیرفانی پێنج دیناریەك و ئەم نیو دیناریەی تیا بوو، پێنج دیناریەکەیم بۆ خۆی لەگیرفانیا گل دایەوە، ئەم نیو دیناریەش، دە فلسی هەقی ماجومیەکەی مچەلەرزانەیە، ئەوی تریشی کرێی خۆمە ها بەرخۆلەکەم بیخەرە ناو پڕیاسکەکەوە، ئەم ئەزانی لە ئیمشەوەوە هەرسێکمان ئەچینە سەر ئیشی خۆمان، ئیتر با بنووین بەرخۆلەکانم، وا کەڵەشێر خوێندی!.

***

*ئەزمڕ سەیرانگایەکە لەسەر شاخی (گۆیژە) نزیك سلێمانی.

*وەیس: دەشتێکە لە قەراخ سلێمانی.

*یانەی مووچەخۆران: نادی موزەفەکان.

*دارە دارە: مەبەستی سەرخۆشی‌یە.

*فەیلەقووچ: مەبەستی فەیلەسوفە.

*چاریلکە: عەینەك.

چیرۆك

گردی شەهیدان

تـازە هاتبوومـە شـارەکە. گەرمـەی بـەهار بـو، سروشت بەبەرگی ڕەنگین ڕازابوەوە. منیـش هـەمو ئێوارەیـەك بـەپێ بـەرەو ڕۆژهـەڵاتی شـارەکە ئەڕۆیشتم، دووا قۆناغم ئاشە ((سوور)) بو. لە سەر بانەکەی لەناو سەوزە گیای دەشتەکەیا دائەنیشتم، بەباڵی خـەیاڵم ئـەفڕیم بـۆ دنیایـەکی دوور ئێجگار دوور. ئەختێ لەم ئاشە دوورتر شاخە رووتەڵەیە لام وابێ لەبەر بێ دارو درەختی ئـەم نـاوەی لێ نـراوە. لەنزیك بناری ئەو شاخە گردێك دیارە، چاو هانای ئەکا کە دەوران دەوری بەکۆمەڵە گـڵ تـەنراوە. بـەم کۆمەڵـە گلاّنـەدا گومـان نامێنـێ کەلەسـەر دەمێکـا لەسەر ئەم گردە چەند کەسێك خۆیان لەبۆسە داوە لە گەڵ هێزێکدا جەنگیون.

ڕۆژێك نزیك ئێوارە، لەسەر خوی جارانم بەرەو ڕۆژ هـەڵات کەوتمـە ڕێ، کـاتێکم زانـی ئاشـە سـورم بـەجێ هێشـتوە گەیشـتومەتە بـن گردەکـە. لـەدەم شاخەکەی تری ڕۆژ ئاوای شارەکە شەوە، ڕۆژ بەتارا ئاڵەکەی خۆی پێچابوەوە، ئامادە بو ماڵ ئاوایی لە شارەکە بکـا تیشـکە سـوور بارەکـەی لـە گوڵاڵـە سـورەکانی پـاڵ گردەکـەدا شـکابوەوە، ڕەنگێکـی پرشنگداری بەو گوڵانە پەیدا کردبو. ئەم دیمەنە دڵ فرێنە هێنامیـە سـەر ئـەوەی سـەر گردەکـە بکـەوم، سـەیری دیمـەنی سروشـت بکـەم لـەکاتی ڕۆژ ئـاوا بونا.

سەر گردەکە گۆڕە پانێکی فـراوان بـوو، بـەگیا کێویلـە داپۆشـرابوو. لـەم لاو لـەملا، لـەناو گیاکانـا تاشـە بـەردی درێـژ بـەرز بوبونـەوە لـەکێلی قـەبر ئـەچون. لەهـەر چـوار لاشـیەوە وەکـو چەپـەر[1] گـڵ هـەڵچنرابوو. لەپەنایـەکی ئـەو تاشـە بەردانـە دا شتێکی ڕەشم بەدی کرد. کە لێی چوومە پێشەوە، ئـەبینم پیرێژنێکـە بـە عەبایـەکی ڕەش خـۆی پێچاوەتەوە لەناو گیاکەدا دانیشتوە.

بەڵام لە ڕوخساریا شێوەی جوانێکی ڕابووردو دەردەکەوێ بێ ئەوەی بترسێ یا بسڵەمێتەوە بە دەنگێکی نەرم ووتی:

ئـەزانم هـاتووی چـاوت زاخـاو بدەیتـەوە بـەم دیمەنە جوانە.

ووتم: ڕاست ئەکەی دایە. ئەی تۆ بـەم درەنـگ وەختە لێرە چی ئەکەی؟.

لەوەڵامدا ووتی:

من؟، ئەمە پیشەمە. هەمو ڕۆژی هەینیەك ئەگەر تـەڕوو توشـی نـەبێ، لەبەیانیـەوە تـا ئێـوارە ئـێرە جێگامە. یەمە سەر گۆڕی دلاوەری مێردم.

کە داپیرە ئەمەی ووت، لـەدڵی خۆما ووتم ئەبی دلاوەر یەکێ بووبی لـەو شـۆڕ گێڕانـەی لـەناو ئـەم چەپەرانەدا جەنگیون، وەئەبێ ئەم ئافرەتە پیرە باش لەم کارەساتە بزانێ. بۆیە بەرامبـەری دانیشتمو لێم پرسی:

دایە دیارە ئێرە لەسەر دەمێکا کوڕی شەڕ بوە.

ووتـی: بـەڵێ شـەڕ بەڵام چۆن شـەڕێ، سـەیرکە ئەوانـە گـۆڕی هەشـت شـەهیدە. ئەمـەیان دەسـتی خستە سەرکێلەکە گۆڕی دلاوەری مێردمە. دەسـاڵ پێکەوە ژیایین، ئاخ، بۆ ئەو دەساڵە چەند خۆشوو پـڕ کامـەرانی بـوو. خۆزگـە، ئـەم زانـی (پـۆڵا) مـان لەکوێیە، نازانم ماوە یا مردوە. ئەگەر مردبیش هەر گۆڕەکەیم بزانیایە، جارو بارە سـەری ئەویشم ئەدا، بەمە قوڵپەی دڵم ئەختێك ئەنیشتەوە بەڵام ئاخ، کوا لەچی خاکێك نێژراوی دایە گیان پۆڵا، کوڕتان بوو؟.

بەڵێ هەر ئەو تاقە کوڕمان بوو.

ئەویشمان برد، تازە لەکیسـم چـوو. بـەداوێنی عەباکەی فرمێسکی سڕیەوەو بەهەنسکەوە هاتـەوە قسە:

ئای کوێرایـم دایـە، ئێسـتاش ئـەڵێی دوێنێیـە شـەوێك نزیـك بـەهار، لـەماڵی ئێمـە ئاهـەنگی ((سـەمەنی)) بـوو. کچو کوڕ تێکەڵ بەیـەك بـو بویـن شایی ڕەش بەڵـەك بـوو، منیـش لـە تـافی جوانیمـا بووم، لەو ئاهەنگەدا، لەگەڵ دلاوەر دڵمان چوو بـە یەکدا. بۆ بەیانی خوازبێنی کردمو بەیەك گەیشتین. پاش چەند ساڵێك خوا پۆڵای داینـێ بەمە ئێجگار ژیانمـان بـوو بەبەهەشت، وامـان ئـەزانی دنیـا تـا ئەبڕێتەوە هەموی خۆشیو کامەرانیە.

هەناسەیەکی هەڵکێشا وەهەمدیسان بـەداوێنی عەباکەی فرمێسکی سڕیەوەو بەدەنگێکی لـەراوەوە دەسـتی کـردەوە بەقسـە:بـەرە بـەری پـایز بـو نیوەڕۆیـەك لەگـەڵ پـۆڵا دانیشتبووین. کـە ئەوسـا لەتەمەنی حـەوت ساڵاندا بـو. چاوەڕێی دلاوەرمـان ئـەکرد بێتـەوە بـۆ قـاوەڵتی کـاتێکم زانـی دلاوەر بـەپرتاو خـۆی کـرد بـەژوورداو یەکسـەر بـەرەو گەنجینەکە ڕۆیشت کە هاتە دەرێ فیشەك لەغی لە کەمەری بەستبو. تفەنگەکەی بەشانیەوە بـو. بەمـە ڕەنگم بو بە جاوی گازری، لـەوە ئەترسام لە دەرەوە توشی شەڕو شۆڕ بووبێ بـەڵام بەزەردەخەنەیەکەوە پێی ووتم:

گوڵنـار، دوژمنـە کۆنەکـەی نەتەوەکـەمان. دیسـانەوە لەشـکری نزیـك کردۆتـەوە لەسـنوری شارەکەمان، دیـارە نیـازی خراپـە پیشـەوامان عێـل جاری کردوە، ئـەبێ هـەمو چەك بەدەستێ ئامادەبێ بۆ پاراستنی نیشتمان لەدوژمن. ئاگات لـە پۆڵابـێ ئیتر بەخواتان ئەسپێرم ئەمەی ووتو منو پۆڵای ماچ کردو دەرپەڕیە دەرێ ئەو ڕۆیشتنە بوو ئیتر چاوم پێی نەکەوتەوە، هەناسە سارد خۆم. ئەختێك بـێ دەنگ بو لەپاشا دەستی کێشا بەڕانی خۆیا ووتی:

تـەقو توق کەوتـە نـاو شـار پیاوەکانمـان هـەمو لـەکۆڕی جـەنگا بـو لەشـکری داگـیر کـەر هێرشـی هێنایە ناو شار ئێمەیش کـە ئـافرەتو منـداڵو پـیر مابوینەوە هەر ئـەوەندەمان پـێکرا بەکوتـەكو خڕکـە بـەردوپانی بـەرز هـەر تەپڵـە بەسـەرێکمان بدیایـە-لەشـکری دوژمـن هـەمو تەپڵـەیان لەسـەردابوو-لەناخافڵ پیامانا ئەپلۆستو بۆی دەرئەچوین.

هیوامـان هـەبو ئەکەوتـە بەردەسـتیان، ئیـتر نازانین چیان لێ ئەکرد. چونکە جارێکی کە چاومان پێی نەئەکەوتـەوە. ڕۆژێك پۆلاّ لەبـەر دەرگـا ئـەبێ وەکو دراوسێکان بۆیان گێڕامەوە دوو تەپڵە بەسەر بـەرەو پـیری یـەن. یـەکێکیان بـەزمانێ کـەس ئـەی ئەزانی ئـەڵێ چـی، قسـەیەك ئـەڵێو بـەوی تریـانو پەلاماری ئەدەنو ئەیبەن.

ڕەنگە ئەویش وەکو خەڵکی بەردی پیا کێشابن. ئیتر نازانم چی بەسەر هات، ئاە ئەگەر ئاگام لێ ئەبو تـا خوێنـی خـۆم ئەخستایە کاسـە نـەم ئەهێشـت دەست بەرن بۆ موویەکی سەری.

دەستی شکاوم، ئەگەر ئێستا بمایە لە هـەرڕەتی سیوپێنج ساڵانەدا بوو.

داپـیرە بەهەنسـکی گریانـەوە دەسـتی کـرد بەباخەڵی کەواکەیاو پڕیاسکەیەکی بچووکی سوری دەرهێناو ووتی:

ئەمە پیاوێکی شەل پاش بڕانەوەی جەنگەکە بۆی هێنامـەوە پێـی ووتم: دلاوەر لەسـەر گردەکـەی لای شـاخە ڕووتەڵـە ئێـژراوە وە بـۆ نیشـانە دارێـك لەسەر گۆڕەکەی چەقاوە.

لەمەزیاتر کابرا ورتەی لەدەم دەرنەهاتو بەجێی هێشتم. هانێ چاوێکی پیا بخشێنە.

کـە پڕیاسـکەکەم کـردەوە، پارچـە قاقـەزێکی بچوکی زەرد باوی تیـا بـوو؛ بـە خـەتێکی نـاخۆش ئەمەی تیا نوسرابوو:

خۆشەویستەکەم پۆڵا:

هەر چەندە گومانم هەیە لەمانت، چونکە دوژمن بڵاوی کردەوە، لە ماوەی ٢٤ سەعاتا هەر شـۆڕش گێڕێ خۆی ئەدا بەدەستەوە، هەر چی خێزانی هەیە ئەنرێ بە تفەنگەوە. وە ئەشزانم دوژمنەکەمان ئێجار دڕندەیە، هەمو شتێکی لـە دەسـت دێـت. هـەروەها دوریش نیە هەڵگری ئەم نامەیە ئەکوژرێ وە لەگەڵ خۆیـا ئـەی باتـە خاکـەوە. بـەڵام وەکـو شـتێ بەپێویستی ئەزانم لـەم کاتی سەرەمەرگە نامەیەکت

هەر بۆ بنێرم هەر بۆ تۆی نانێرم بەتەنیا بۆ هەموو ڕۆڵەکانی دوا ڕۆژی ئەنێرم.

پۆڵا گیان:

ئێستا ئەمە دەمەی نیوەڕۆیە. ڕەنگێکی خۆڵەمێشی کشاوە بەبەر ئاسمانا تاو تاو بەهێز ئەبێ و گەردەلوول پێچ ئەخوا، لەچەپەرە کەما، لە تەنیشت ئەریمانی هاوڕێمەوە ڕاکشاووم هەردوو دەستو لاقم گوللە بردویەتی من قسە ئەکەم و ئەریمان ئەینوسێ.

ڕەحەتی دەروونم لە ئازاری لەشمی زۆر کەم کردۆتەوە، چونکە ئەوەی لەدەستم هات لە پێناوی گەلو نیشتمانا کردم. ئەگەر ئەم ڕەحەتی دەروونە نەبوایە باوەڕت ببێ ئەم ئەتوانی خۆم لەبەر ئەم ئێشو ئازارە بگرمەوە ئەم نامەیە بۆ تۆ بەهاوڕێکەم پڕ بکەمەوە ئێستا ئەریمان ئەختێك ڕاوەستا دوو تەپلە بەسەری گلۆر کردەوە.

بەڕاستی بەخیلی پێ ئەبەم، خۆزگە منیش وەکو ئەو هەر دەستێکم لە گل ئەکەوتایە

نازانم ئەنجامی ئەم شەڕە چۆن ئەبێ هەرچی چۆنێ بێ سەرکەوتن هەر بۆ ئێمەیە ئێمە ڕەنگە یەکێکمان دەرنەچین. بەلام ئەی ئێوە چین، ئەی ئەتەوەکەمان چیە با بەهەزاران لەناو بچین، وەچەمان هەر ئەمێنێ تۆڵەی باوو باپیرمان بکەنەوە. بۆیە وائێستا بەدڵنیاییو کامەرانی چاو ئەنێمە سەر یەك.

تۆو دایکتم ڕۆحی شیرینم پۆڵا ئیتر وا زمانم خەریکە.. بشکێ.. بژی..

باوکت

دلاوەر

٦/ئەیلول/١٩٣٠

تا لەخوێندنەوەی بوومەوە فرمێسك بەرچاوی گرتبوورم. وەکو خۆی پێچامەوە سەرم هەڵبڕی بیدەمەوە دەستی، ئەبینم ئافرەتەکە زۆر بەوردی سەرنجم ئەداتێ. پاش ئەوەی پڕیاسکەکەی خستەوە باخەڵی وتی:

قسەکانت ئەختێ لەهی ئەم شارە ناچێ لەکوێوە هاتوی؟.

وتم:

-ئەمە چەند ڕۆژێکە لەو دیو لەشاری (س)وە لەگەڵ باوکما هاتوم وتی:

-لەو جێگا دوورەوە ئەی لەکوێ دابەزیبون.

-لە ئوتێل

-لەگەڵ خۆتا ئام بەی بۆ لای باوکت، ئەختێ ئیشم پێی هەیە؟.

لەم داخوازیە سەرم سوڕما، باوکێکی ئەدیو ئەناسیو ئەبێ ئەم داپیرەیە ئیشی چی پێی هەبێ. زۆرم بەزەیی پیا ئەهاتەوە لەدڵی خۆما وتم، ڕەنگە داوای پارەی لێ بکا، هەرچی چۆنێ بێ، زیان نابەخشێ با لە گەڵ خۆما بیبەم.

دنیا تەواو تاریك بوبو کە خۆمان کرد بەژوری ئوتێلەکەدا.

باوکم لەسەر قەرەوێڵەکە بە پاڵ کەوتنەوە ڕۆژ نامەیەکی ئەخوێندەوە کە هەستی بەترپەی پێ کرد سەری هەڵبڕی وتی:

-مارف

کە چاوی بەپیرێژنەکە کەوت لە پشتمەوە، قسەی پێ تەواو نەکرا، لێوی نایەوە سەر لچی. تا ماوەیەك لەهاتنی ئەم پیرێژنە ئەناسراوە، بەم

شێوەیە وە بەتایبەتی لەگەڵ منا بۆ ئوتێل، واقی وڕما.

بەلام من ئەم هێشت واق وڕمانەکەی درێژە بکێشێ گورج وتم:

-بابە لەسەر گردێ لەقەراخ ئەم شارە چاووم بەم داپیرەیە کەوت وەلە سەر داخوازی خۆی هێناومە بۆلات نازانم ئیشی چی پێتە.

باوکم ڕاست بوەوەو ڕۆژنامەکەی خستە ئەولاو وەبەسەر سامیەکەوە سەیری داپیرەکەی کردو وتی:

-ئیشی بە من فەرموو دانیشە.

بەخێر بێی

-بەڵێ ئیشم بە تۆ هەیە. ئافرەتەکە وەڵامی دایەوە. باوکم پێی وت.

-فەرموو خوشکم ئامادەم بۆ هەمو یارمەتیەك

-یارمەتی پارەو مارە نیە، هەر ئەوەندە ئەبێت چەند پرسیارێکت لێ ئەکەم، بەلام تۆو ئەو خوایەی ئەی پەرستی ئەگەر بەڕاستی وەڵامم ئەدەیتەوە.

هەر زیانی تیا ئەبێ وەڵامت ئەدەمەوە.

-هیچ زیانێکی تیا نیە. بەلام ئارەزوو ئەکەم هەردوکمان بەتەنیا بین.

بێ ئەوەی باوکم پێم بڵێ چومە دەرەوە لە هەیوانی ئوتێلەکە دانیشتم.

پاش سەعاتێك باوکم بانگی کردمەوە ژوورەوەو خۆی دەرگای ژوورەکەی داخست. پیرێژن هەر کە چاوی پێم کەوت پەلاماری دامو کەوتە هەڵمژین و ماچ کردنم. وە بە خوڕیش فرمێسك بە چاویا ئەهاتە خوارێ. هەر ماچی ئەکردمو ئەی وت: ئۆخەی پۆڵا گیان.. ئۆخەی پۆڵاگیان.. ئەوە تۆی بەساقەت بم ئەترسم خەوبی نانا خەو نیە ئەوەتای لەبەر دەمما ڕاوەستاوی بەقوربانی بەژنو باڵات بم. جار جاریش پەلاماری دەستی باوکمی ئەداو ماچی ئەکرد دەستی بەرز ئەکردەوە بۆ ئاسمان نزای خێری بۆ ئەکرد.

لەمە تاس بردبومیەوە. لەدڵی خۆما وتم وا بەسەرمانا شێت بو، سەیرکە چیم کرد بەخۆم، بۆ هێنام بۆ ئێرە ئێستا خەڵکی ئوتێلەکە بەسەرمانا دائەبارێ. لەتاو سەرسامی دەمم بووبە تەڵەی تەقیو، لەپاشا باوکم هەڵسا و پیرێژنی لەبەرۆك کردمەوە لەسەر خۆ لەولاوە دایناو وتی:

-بەسە پورێ ئەختێ خۆت بگرە، باخەڵکی ئوتێلەکە لێمان ئەهورژێن. تازە بەمرازی خۆت گەیشتیت.

لەپاشا باوکم ڕوی کردە منو بە هێواشی وتی:-

-ڕۆڵە مارف، ئەم داپیرە دایکتە، دایکی ڕاستەقینە، ئەمن باوکتم ئەخەرامان دایکتە. تۆ کوڕی ئەو دلاوەرەی کە ئەم ئێوارەیە لەسەر گردی شەهیدان نامەکەیت ئەخوێندەوە منداڵ بوی. بەدەست دوو تەپلە بەسەرەوە بەزاکو زووك ڕایان ئەکێشای، منو هاوڕێیەکەم بەڕێ کەوت بەلاتانا تێ پەڕین، بە قسەکانیانا تێ گەیشتین ئیازیان خراپە لەگەڵت. لەناخاڵ هەردوو تەپلە بەسەرەکەمان دایە بەر خەنجەر، تۆمان ڕزگار کرد، وەتا شەو داهات لەماڵێکی ئاشنای خۆمان شاردمانیتەوە. شەوێ بە

پیاوێکی دڵسۆزی خۆما ڕەوانەی شارەکەی خۆمانم کردی. منیش پاش ئەوەی نیشی. خۆم تەواو کرد گەڕامەوە. بەڵام تۆ زۆر پەرێشان بوی، خەرامان بەدیارتەوە هەر دەگریا ئاگات لەخۆت نەبو وڕێنەت ئەکرد. پزیشکیمان هێنایە سەرت وتی کارێکی سامناك کاری لە دەماری کردەوە، چاك بونەوەی لەگوماندایە.

بەڵام لەئەنجامدا پاش مانگێك چاك بویتەوە هەر ئەوەندە نەبێ شتی ڕابوردوت لەبیر نەمابوو تەنانەت ناوی خۆشت لەبیر چوبوەوە، منیش ناوم نای (مارف)وە بە بەرژەوەندیشمان نەزانی هیچ باسێکی ڕابوردووت بۆ بگێڕینەوە، چونکە گێرانەوەی ڕابوردووت لەدڵ ئازاری بەولاوە هیچ سوودێکی تری بۆ تۆ تیا نەنەبوو. بەڕاستی منو خەرامان زۆر دڵشاد بوین بەتۆ، بە تایبەتی کە وەجاخ کوێرین خوا لەمناڵ بێبەشی کردوین.

دایکم هەڵی دایە:

-ئەی بۆ ژنێکی ترت نەهێنا، بەشکم خوا لەو منداڵێکی بدایتایە، وتی:

-ژنێکی ترم بەسەر خەرامان هێنا تا چوار ساڵ لام بو لەویش هیچم نەبو وە لەبەر ئەوەی لەگەڵ خەرامانداا ناکۆك بوون تەڵاقم دا، کە شوی کردەوە بەیەکێکی تر کەوتە زاوزێ ئەمە پێ‌ی سەلماندم کە خۆم وەجاخ کوێرم، خەتا لە ئافرەتەوە نیە.

پاش ئەم قسانە، مێشکم وەکو تەزبیێو تازە بەری بدا شێوەی کارەساتێکی پڕ تەموو مژی پیا ڕۆی وەکو چەند دەمو چاوێکی مرو موچو تەپلە بەسەریانەوە هیچی تر، لەپڕ چاوم پڕ بوو لەفرمێسکو دەستم کردە ملی دایکم تێر ماچم کرد. لەپاشا لێم پرسی..

-لەسەر گردی شەهیدان هیچ هەستێکت نەکرد من کوڕی تۆ بم؟

دایکم بەزەردەخەنەیەکەوە وتی:

-یەك نیشانەم لە ڕوومەتی چەپتا بەدی کرد، ئەوە منی خستە گومانەوە. دەستی خستە سەر پەڵەکەی ڕوومەتی چەپموو هاتەوە قسە:

-ئەم نیشانەیە زگماکە، کە لەدایك بوی بە ڕوومەتتەوە بوو، مامانەکە ئەی وت، ئەمە نیشانەی مشایەخە، ڕاستیش ئەکا کەتۆ لەزکما بوی چووبومە سەر (شەخە پیرە). ئەی نازانی لەسەر گردی شەهیدان کە قاقەزەکەت ئەخوێندەوە بۆچی هەر سەیری ڕوومەتتم ئەکرد. بەڵام ئەم نیشانەیە بەس نەبو دڵنیام بکا. بۆیە ئەمویست کاك بەکری باوکت ببینم وەچەند پرسیارێکی لێ بکەم. پاش تۆزێك بی دەنگ بون کاك بەکر پەتی بێ دەنگی پچڕی‌و وتی:

-گوڵنان: هەروەکو پێم وتی من وەجاخ کوێرم، وەتازە ئەمنو ئەخەرامان بێ پۆڵا هەڵ ناکەین. ئەیەڵی ئێمەیش لێرە لەگەڵ ئێوەدا بژین؟.

دایکم وتی:

-ئەتان خەمە سەر هەردوو چاووم، خۆشم خەریك بووم ئێستا ئەم داخوازیەتان لێ بکەم.

-باشە بەیانی ئەنێرم بەشوێن خەرامانا، کاك بەکر وەڵامی دایەوە.

ئێستا هەموو ڕۆژێکی هەینی خەڵکی چاویان بەچوار کەس ئەکەوێ، دوو پیرێژن‌و پیرە مێردێك‌و پیاوێکی هێشتا گەنج، گەنجەکە تورەکەیەکی لەبن هەنگڵ دایەو سەتڵێکی بەدەستەوەیە بەرەو گردی شەهیدان ئەڕۆن، لەوێ حەڵوای گەزۆو کولێرەو خواردەمەنی تر لە تورەکەکە دەر ئەهێننو ئەیبەخشنەوە بەسەر منداڵانا کە ئەمانیش فێر بوون هەموو ڕۆژی هەینیەك سەر لەو گردە بدەن بۆ وەرگرتنی بەشە حەڵوای خۆیان وە سەیری ئەو چوار کەسە بکەن کە بە سەتڵ گوڵە دەست نێژەکانی خۆیان لەسەر گۆڕی شەهیدەکان ئاو ئەدەن.

ئەو چوار کەسە، من و کاك بەکرو دایکم و خەرامانە. نامەکەی باوکیشم لە شوشە گرتوەو لە ژوورەکەی خۆما لە ژوور سەرمەوە هەڵم واسیوە.

چیرۆك

ئاوگیران

ئاخ ئاخ نازانم دنیا بۆ واگۆڕاوە

ئەخۆر ڕەنگە جوان‌و گەر مەکەی ماوە.. ئەمانگ تریفەی جارانی هەیە.. ئەئەستێرەکان دەدرەوشێنەوە ڕوخساری دانیشتوانی گوندەکەشم گۆڕاوە.. ماتو مەلوولی یان تێدا بەدی دەکەم.. ئۆف .. ئۆف.. ئەم دنیایە بۆ وای لێهات.. ئەوە چی‌یە.. بەم بەیانی زوو وە حیلەی ئەسپ دێتە بەرگوێم.. وا لە دەرگاش درا.. ها.. جەمشید.. ئەوە تۆی.. ماندوو نەبیت.. لەبەر دەرگا ئەسپەکەت ببەستەرەوە.. فەرموو وەرە ژوورەوە.. با لە سەر ئەم سەکۆیە دانیشین..

: ئەوە بۆ وا وازو بێ تووك بوی فەرەیدوون.. بەڵێ.. بەڵێ.. ئەزانم.. ئەزانم.. جگەرت بە چ تیرێك پێکاوە..

: بەڵێ دەزانی.. مانگێك لەمەوپێش هاتم بۆ گوندەکەتان، چووم بۆ ماڵی ئەفراسیاوی خزمم..داوای چیمەنی کچیم کرد ببێ بەهاوسەرم.. خۆت دەزانی، دەمێکە دڵمان چووە بەیەکدا.. بەڵام ئەفراسیاو، هات بەگژ منداو قسەی ناشیرینی پێ وتم.. ئەگەر باوکی چیمەن نەبوایە بەخەنجەر سەرم دەبڕی.. هەر ئەو شەوە سەری خۆم هەڵگرت‌و گەڕامەوە گوندەکەی خۆم.. لەوساوە ئارامم نەماوە.. نازانم بۆ ئەفراسیاوی خزمم ئەمەی پێ کردم.. هەردوکمان لەیەك بنەماڵەین، ئەگەر چی سامانم لەو کەمترە، بەڵام لە ئازایەتی‌و، سوارچاکی‌و، پیاو چاکیدا، زۆر باوم بەسەر ئەودا هەیە..

:کاك فەرەیدون..گوێی مەدەرێ.. تەنگانە هەتا سەر، بۆ کەس نی‌یە.. ئەوە بۆلێم نا پرسی، بەم بەیانی‌یە بۆ گەیشتویتە ئێرە.

-:بەخوا ڕاست دەکەی.. هەر کە لە ئەسپەکەت دابەزیت، خەریك بووم ئەم پرسیارەت لێ بکەم.. بەڵام، قسە بەسەر قسەدا هات‌و لەبیرم چوورەوە.. فەرموو.. ئەمرێك.. کارێك.. ئەوە دەست دەکەی بەباخەڵتا.. دیارە .. نامەیەکت.. نامەیەکت.. لەچیمەنەوە.. بۆ هێناوم..

-: فەرموو بیخوێنەرەوە.. ئەوا ئاوێکی زوڵاڵ، لە کانیاوی دامێنی ئاوچەوانتەوە، بەگۆناتا هاتە خوارێ.. ها بەم دەستە سڕە ڕێچکەی بگرە با لەپلووسکەکەوە ئەرژێتە ناو هەناوت..

-: جەمشید گیان.. لێم گەڕێ.. دەردی خۆم کەمە، وا ئەمەشی هاتە سەر.. بۆی نووسیوم، دێوێك بەری ئاوی لێ گرتوون..

-: بەڵێ.. چەند ڕۆژێك لەمەوپێش تاکاتێکمان زانی جۆگەکەمان ئاوی پیا نایەت.. یەکێك چوو بۆسەرچاوەکە تا بزانێ ئاوەکە بۆ بڕاوە.. بینی دێوێك، بەری ئاوەکەی گرتووە.. هەر کە چاوی بەپیاوەکە کەوت، ئەڕاندی بەسەریاو پێی وت ((هەفتەی جارێك، لاوێکی گوندەکەتانم بۆ بهێنن خوێنەکەی بمژم، ئاوتان بۆ بەردەدەمەوە)).. ئەمە لە سەر کاری گوندەکەمان گەیەندرا.. ئەویش لاوە بەهێزە ئازاکانی گوندەکەی ناردە سەر دێوەکە بیکوژن.. بەڵام لەشی دێوەکە، وەکو لە پۆڵا دروست کرابێ، هیچ چەکێ کاری لێ نەکرد.. ئەویش چەند لاوێکی بەردەست کەوت‌و، تێکی شکاندن‌و، خوێنی مژین خەڵکی دێ یەکە، هەموو ڕەش پۆش‌و لێو بەبارن.. ئەم بەڵایە بەسەر ئێمەدا هاتووە، بەسەر کەس نەهاتووە..

-: کاکی خۆم جەمشید.. خۆت ئەزانی، جارو بار دێوەکان، بۆ مژینی خوێن، سەر لەوڵاتی ئێمە ئەدەن.. بەڵام لەبەر پەلاماری جەماوەردا خۆیان پێ

ناگیرێ. دەیان کوژن، یارادەکەن.. دەبێ ئەم دێوەی لای ئێوە چ دێوێك بێ‌کە ئەو هەموو لاوە ئازایانە، نەیان توانیوە بیبەزێنن.

-: وەکو پێم گوتی، لەشێکی پۆڵایینی پێوەیە.. هیچ چەکێ کاری لێ ناکات

-: ئەمە قسەی پووچەو، ناچێتە گیرفانەوە، دەبێ هێزێکی تر لە پەناوە یارمەتی بدا کە، ئێوە دەرکی پێ ناکەن.. هەستە، بابڕۆین بۆ گوندەکەتان با منیش گورزی خۆم بوەشێنم.. لای من مردن لەپێناوی خۆش گوزەرانی خەڵکیدا، زۆر لە ژیان خۆشترە.. بەتایبەتی لە ژیانی یەکێکی وەکو من..

***

-: جەمشید.. بادابەزین.. کەمێك لەسەر ئەم گردە کە، بەسەر گوندەکەتاندا دەڕوانێ، ڕاوەستین چەند پرسیارێکی ترم بیرکەوتەوە لێتی بکەم..

-: باشە..

-:سەیرکە.. ئەم گوندە جوانە، پڕ لە گوڵ و گوڵزارە، ڕەنگو بۆی پێ نەماوە، گەڵای درەختەکان، دەڵێی لە خەزاندان بەزەردی دەخزێنە خوارەوە، گوڵە ژاڵەو ئەرخەوان و نێرگزو هێرۆو شلێر، ژاکاون و بەرەو سیس بوون دەڕۆن، باڵندە بەئاسمانەوە نی‌یە.. ئاخ چیمەن گیان.. چاوم لەماڵەکەتانە.. ئەبێ ئێستا دەروونت چۆن جۆشی خواردبێ..

-: بەسە فەرەیدون.. هەر لەبەر خۆتەوە قسە دەکەی.. دەپرسیارەکانت بکەو بڕۆ.. خوا ئەکا لەم بەڵایە ڕزگارمان ئەبێ، ئەوەندەی پێ ناچێ گوندەکەمان، دەچێتەوە تافی جوانی‌یەکەی جارانی..

-: سەرچاوەی ئاوەکە لەکوێ‌یە؟

-: ئەوەتا لە بناری ئەو کێوە.. سەیرکە دێوەکە ئەڵێی گردە بۆرە لە بەریدا پەپکەی خواردووە.

-: لەناوەڕاستی کێوەکەدا کونێکی ڕەش دیارە، ئەشکەوت نی‌یە؟

-: بەڵێ ئەشکەوتە.. قاوەیەکە پیرەمێردێکی کۆماوەی ڕیش درێژی سپی تیایا جێ نشین بووە.. شەوو ڕۆژ خەریکی زکرو تەهلیلەیە.. ناو بەناو، دێ بۆ ناوگوندەکە بۆ ئەوەی خەڵکی خێری پێ بکەن.

-: ئەم سۆفیە، پێش هاتنی دێوەکە، یا پاش هاتنی لەم ئەشکەوتەدا نیشتەجێ بووە!

-: پێش هاتنی دێوەکە بەدووسێ ڕۆژ.

-: دیارە تۆش لەگەڵ لاوەکاندا چوویتە سەر دێوەکە، سەیری کوێ‌ی دەکرد.

-: هەر سەیری ئەشکەوتەکەی دەکرد.. هانەو زەردەخەنەیە چی بوو بەسەرلێوتەوە نیشتەوەو بەپەلە ڕفی..

-: هیچ نی‌یە ڕێبوارێکە.. تۆ بەرەو خوار بەرەوە تا لە دێوەکە نزیك دەبیتەوە.. بەڵام نەیەڵی پێت بزانێ..لەپەنایەکدا خۆت بشارەوە.. منیش بەرەو ئەشکەوتەکە دەڕۆم.. کە گوێت لەتەقەو چاوت لە دووکەڵ بوو، لە ئەشکەوتەکە پەتەدەرێ.. دێوە دەبۆڕێنێ، تۆش دەست بەجێ گوللە بارانی بکە.. مەترسە.. گوللە دای دەبێژێ.. ئەوسا لەلای لاشەی دێوەکە بەیەك دەگەینەوە..

-: بەراستی سەرم لەم کارەی تۆ دەرناچێ.. چوونی من بۆلای دێوەکە.. چوونی تۆ بۆ ئەشکەوتەکە.. تەقەو دووکەڵ.. کارکردنی گووللە لە دێوەکە.. ئەمە چی بەسەر چی‌یەوە هەیە.

-: لەدواییدا مەسەلەکەت تێ دەگەیەنم.. جارێ خوات لەگەڵ..

-: ئەمە پەنایەکی باشە دێوەکە دەرکم پێ ناکات ..

ئەوە تەقە دەنگی دایەوە..ئەوە دووکەڵ بڵاو بووەوە.. ئەها بۆڕە لەدێو هەڵسا واخەریکە بەرز دەبێتەوە.. دەی.. دەست لەدەست و هێز لەخوا.. ئەوا گوللە پێکاندی.. کەوت.. لە لەنگە فرتێ کەوت.. ئای خوێناو بڵاو بۆوەو.. ئۆخەی ئەوە دەنگی هاژەی ئاوە بەربۆتەوە.. وا خەڵکی بەسەرمدا داباڕین.. هەڵپەڕین و ڕەش بەڵەکە.. چەپڵە ڕێزان و گۆرانی‌یە.. دەست مەکەنە گەردنم .. ماچم مەکەن.. ئەمە ئازایەتی من نی‌یە.. یەکێکی تر رزگاری کردوون.. سەیرکەن .. وا لە شاخەکەوە بەسواری ئەسپە کوێتیەکەی بەغار دێت بۆلاتان.. ئەوا گەیشت ..

-: خۆ منال نیم بەباوەش دام بەزێنن.. خۆم دائەبەزم.. ئەسپەکەم بەرن بەو لاوە.. بەسە دەست لەملان و ماچکردنم.. گوێم لێ بگرن با لە نهێنی بەپۆڵا بوونی ئەم دێوە تۆپیوەتان حاڵی بکەم.. کە کاك جەمشید هات بۆ لام بۆی گێڕامەوە تووشی دێوێك بووین هیچ چەکێك کاری لێ ناکا، سەرم سوڕما.. وە بۆ ئەوەی بەباشی لەم دێوە لە عەقڵ بەدەرە بگەم، لەگەڵ جەمشید هاتم بۆ گوندەکەتان.. ئەختێك لەسەر ئەو گردە ڕاوەستاین، لەو ئەشکەوتەی دەکەوێتە سەر دوو سەرچاوەکەتانەوە هەروەکو کاك جەمشید بۆی گێڕامەوە سۆفیەك دەژیا، ئەم دێوەش هەر سەیری ئەشکەوتەکەی دەکرد.. ئەمە سەرنجی ڕاکێشام.. بۆم ڕوون بووە کە تەلیسمی ئەم سۆفی‌یە درۆزنەیە، لەشی دێوەکە

بووه بەپۆلا.. لە کتێبەکانی باوکمدا، لەم جادوو گەرانەم زۆر خوێندۆتەوە.. جەمشیدم نارد لە نزیک دێوەکەوە خۆی بشارێتەوە.. کەی گوێی لەتەقەو چاوی لەدووکەڵ بوو.. دێوەکە گوللە باران بکا.. منیش بێ خشپە خۆم کرد بە ئەشکەوتەکەدا، بینیم پیرە مێرد، سەری بەسەر خەرەکێکدا شۆڕ کردۆتەوە، خەرەک دەڕێسێ.. خەریک بوو سەر هەڵبڕێ، بەڵام دەرفەتم نەدا.. دامەبەر گوللە.. خەرەکەکەشم پارچە پارچە کرد، ئەو بوو بەچەرە دووکەڵێك چاو چاوی نەدەدی.. لەو خەرەکەوە تیشکێکی نەبینراو دەردەچوو، دەی داڵە دێوەکەتا، لەشی دەکرد بەپۆلا، وەك پیرەمێرد کوژراو خەرەك شکا، تەلیسم بەتاڵ بووەوەو قاوغە پۆلاینەکەش لەلەشی دێوەکە بووەوە.. بۆیە گوللەی تفەنگەکەی جەمشید بەئاسانی پێکاندی.. مرۆڤ هەر تەنها بە ئازایەتی سەر ناکەوێ بەسەر دوژمنانیدا بەڵکو بیرکردنەوەشی دەوێ.. لێرەدا ئەوەش دەبێ بڵێم کە، جەمشیدی هاوڕێم لە لەناو بردنی ئەم دێوەدا ئەویش گورزی خۆی وەشاند..

-: من سەر کاری ئەم گوندەم.. بەناوی خۆمو هەموو دانیشتوانی ئەم گوندەوە زۆر سپاستان دەکەین‌و، لە چاکەتان قەت دەرناچین.. چ پاداشتێکت دەوێ، ئامادەین پێشکەشتی بکەین.

-: من بۆ هیچ پاداشتێك، ئەم کارەم نەکردووە.. پاداشتی من رزگاربوونی ئەم خەڵکەیە لەم بەڵایە.. ئا .. ئەوە مام ئەفراسیاو.. وەرە پێشەوە.. وەرە پێشەوە.. قەیدی ناکا، هەرچیت کرد بەرامبەرم لەم کاتەدا لەدڵمدا نەماوە.. پاداشتێکم لەتۆ دەوێ کە لەوەو پێش لەسەری دڵبریندارت کردم..

-: ئەی خزمی خۆشەویستم.. ئەوسا من بەهەڵەدا چووم.. وا لە سەر دەستی ئەم خەڵکەدا، چیمەنم پێشکەش کردی.. لەخوا داوا دەکەم هەموو ژیانتان بەهاری ڕەنگین بێ.

-: گیانەکەم فەرەیدون.. ئێستا دنیا چۆنە لەبەر چاوت.. ڕەنگی خۆر.. تریفەی مانگەشەو.. درەوشانەوەی ئەستێرەکان.. ڕوخساری خەڵکی..

-: ئۆجەمشید گیان.. تیشکی خۆر بێ گەردو جوانە.. تریفەی مانگەشەو، زۆر دڵ ڕفێنە.. درەوشانەوەی ئەستێرەکان، مانای کامەرانیم پێ دەبەخشن.. ڕوخساری خەڵکیش زۆر گەشە.

-: بزانە.. هەشت سەعات لەمەوپێش چۆن دنیات دەهاتە پێش چاو.. ئێستاش چۆنی دەبینی.. دنیا هەر وەکو خۆیەتی.. بەڵام لە دەروونی ئێمەدا دەگۆڕێت ..ئیتر خوات لەگەڵ.

سەرنج: بۆ یەکەم جارە بڵاودەبێتەوە.

بۆ ئەم چیرۆکە، سوودم لە ئەفسانەیەکی کوردی وەرگرتووە.

چیرۆك

ئادەمیزاد

ئەو ئێوارەیەی یەکی چوار دینارو نیومان خستە تەنکەی باخەڵمان کرێی پانزە ڕۆژ ئیش کردنمان لەکارگەکەی بارام بەگ لە خۆشیدا پێمان لەزەوی نەئەکەوت ئەوڕۆژە سەرمایەك بوو چوقە چوقی بە دانی خەڵکی ئەخست وە پەڵە هەورێکی ڕەشیش دنیای تاریك کرد بوو کەچی من و پەتیارە خۆشی دەروونی گەرم کردبووینەوە وەدنیاشی لێ ڕووناك کردبووینەوە ناحەقمان نەبوو چونکە پاش تەواو کردنی سەربازیەتی کە گەڕاینەوە شارەکەمان تا ماوەیەکی دوورو درێژ تامی نەبوونی‌و بێ‌پارەییمان چێشت لەدواییدا باش بوو خوا دەرووی لێ کردینەوەو لە کارگەکەی بارام بەگ یەکی ڕۆژی بە (٣٠٠) فلس بەشاگرد دامەزراین.

ئاسیاویمان ئەگەڕێتەوە بۆسەر دەمێك کە هەردوکمان سەرباز بووین لەشاری (عەمارە)وە لەیەك قاوشدا ئەنووستین. ناوی ئەورەحمان بوو، بەڵام لەبەر ئەوەی هەڵەشەو بزێو بوو چەنەبازو بێ پەروابوو بە (پەتیارە) ناوی بڵاو بوەوە، وە ئەوی ڕاستی بێ ڕەوشتی سەیری هەبوو، بە نوکتەو قسەی سەیر هیچ پێکەنینی ئەئەهات بەڵام لەپڕ وە بەبێ هۆ پێکەنین ئەیگرت ئەم ڕەوشتانەی گەلێ کێشەی بۆ پەیدا ئەکرد شەوێکیان لەقاوشەکەدا لەگەڵ دووسەربازی تردا دانیشتبووین بەدەمە تەقێوە خۆمان خەریك کردبوو، لەکاتێکدا یەکێکیان لەگەرمەی قسەکردندا بوو، پەتیارە پێکەنینەکە گرتی، ئەویش قسەکەی بڕی سوور هەڵ گەڕا بەڵام پێکەنینی پەتیارە نەگیرسایەوە، کاتێکمان زانی سەربازەکە دەمانچەی لێ هەڵ کێشا ئەگەر دەم‌و دەست فریای نەکەوتینایە پەتیارە لە خوێنی خۆیدا ئەگەوزا، هەروەهاش لەکاتی مەشقدا لەسەر ئەم خووەی دەمێك بە بەند کردن‌و دەمێکیش بەهەڕا کردن سزا ئەدرا. ڕۆژێ بە بازاڕدا ئەگەڕام ئەفسەرێك بەرەو ڕووم هات، منیش خۆم قیت کردەوەو لەبەردەمیا هەردوو قاچم دابەیەکداو تەمەنایەکم بۆ کرد، ئەویش دایە قاقای پێکەنین کەلێی وورد بوومەوە کاك پەتیارەیە توومەز ئەفسەرەکەمان بەرگەکەی خۆی داوەتێ بیبا بۆ لای ئوتو چی ئەویش لەبەری کردووەو فیزی پێوە ئەکات، لەداخا پێم ووت :

-:هەی نەگبەت ئەوە چیت کردووە. بەبێ پەروایی شانێکی هەڵ تەکاندو ووتی:

-:چیم کردووە؟ .. بۆ ئەوساڵی دوانزە مانگ بەم بەرگەوە ئەگەڕێ هیچی نەکردووە، من ئەگەر لەساڵان ڕۆژێك پێوەی بگەڕێم چیم کردووە؟ ماوەی مقۆ مقۆ نەبوو، ڕام کێشایە پەنایەکەوە بەرگەکەم لەبەر داماڵی، باش بوو زوو فریای کەوتم، ئەگینا سزایەکی توندی ئەخوارد.

ئێوارە کە ئیشمان تەواو بوو بەگیرفانی پڕ لەپارەوە لە کارگەکە هاتینە دەری‌و پەتیارە قۆڵی کرد بەقۆڵما (نحم)ێکی کرد خووی وابوو ئەگەر شتێکی لەدڵابوایەو ئەی وێرایە بیدرکێنێ (نحم)ێکی بۆ ئەکرد بۆیە پێم ووت:

-:دەی چیت لە دڵایە بیڵێ؟

-:ئیمشەو ئاوزگی خۆمان بەخواردنەوە یەك ئەبرژێنینەوە؟

-:ئافەرێم پەتیارە ئەم پێش ئیارەت لەجێگای خۆیایەتی، هەستە بابچین بۆ مەیخانەکەی مەرقۆس. لەسوچێکی مەیخانەکەدا لەدەوری مێزێك دانیشتین‌و دەستمان کرد بەدەمە تەقێ‌و گێڕانەوەی باسی ڕابووردومان بەدەم خواردنەوەوە لەپاشا کەباس هاتە سەر باسی کارگەکەمان پەتیارە وتی:

-: بەخوا وەستا حەمۆل کابرایەکی خراپە ئاگات لێ بوو دوێنێ تۆزێك دەستم لەئیش هەڵگرت بۆ ئەوەی جامانەکەم بپێچمەوە سەرم چۆن ئەڕاندی بەسەرمابەخوا ئەوەندەی ئەمابوو بکێشم بەپەنا گوێ‌یدا.

-:پەتیارەی ئاموبارەك لێرەش کێشەمان بۆ دروست مەکە خۆت ئەزانی وەستا حەمۆل سەرکارو جێگای متمانەی بارام بەگە بەرەنگاری ببی نان بڕاو ئەبی.

-:تۆ ئەزانی وەستا حەمۆل خەزووری بارام بەگە ئەم بارام بەگە وورگنە ژنەکەی خۆی پاش شەش سك تەڵاق داوە کچی ئەم وەستا حەمۆلەی هێناوە کە تەمەنی لەهەژدە ساڵ تێپەڕ نابێ.. وەکو ئەڵێن زۆر شۆخ‌و نازدارە.. زۆر زاڵیشە بەسەر بارام بەگدا جارو بارە بەسۆڵەکانی سەرو گوێلاکی ئەکوتێتەوە ئەڵێن لوتیش بەمێردەکەیا ئاهێنێ.

-:بەسە پەتیارە دارو دیوار گوێی هەیە نازانم کوێرا بەم پانزە ڕۆژە چویتە بنج و بناوانی بارام بەگ؟

بەڵێ ئەمزانی چرپە چرپت لەگەڵ شاگردەکانی تردا لەحەوشەی کارگەدا لەکاتی حەسانەوەدا لەخۆڕایی نیە.

بەخوا وەستا حەموڵ گوێیەکی هەزار گوێیەو چاوێکی هەزار چاوو وریایە.

-: پێویستە پیاو ئەگەر لەجێگەیەکدا بێ بزانێ چی هەیە لەدوورو پشتی.

-:مردوت مرێ کە بلوێر بەزێنی وا لەخواردنەوەش بووینەوە هەستە با بڕۆین.

لەمەیخانەکە هاتینەدەرێ شەو هەرچەندە درەنگو سارد بوو: بەلام بڕیارمان دا نەختێك بگەڕێین، باش بوو باجی خورشید کەلەخانوەکەیدا ژوورێکمان لێ بەکرێ گرتبوو کلیلێکی دەرگای حەوشەی دابووینێ باکمان نەبوو ئەگەر بەرە بەیانیش بڕۆشتینایەتەوە. بەجووتە قۆڵمان کردبوو بەقۆڵی یەکدا بەکۆڵانەکاندا ئەگەڕاین. هەر کە گەیشتینە سیلەی کۆڵانێکی تەنگە بەر لەدوور تارمایی شتێکی گرموڵە دیاربوو ئەبزوتەوە دەنگی لێوە ئەهات. وەستاین و گوێمان شل کردوو چاومان بڕیە تارمایی‌یەکە بەلام هیچمان بۆ ئاشکرا نەبوو دوودڵ بووین نەمان ئەزانی بگەڕێینەوە دواوە یا بچین بۆلای، لەدواییدا پەتیارەی ماخۆلان پێی لێدا بەزەوی‌داو بڕیاری‌دا کە ئەبێ بزانێ ئەم شتە گرموڵە دەنگ دارە چی‌یە، وورده وورده ڕۆیشتین تا لێی نزیك بووینەوە کەسەرنجمان دا پەتیارە قیژاندی:

-:کوڕە خۆ ئەوە بارام بەگە ئای سەیرکە چۆن لە قوڕەکەدا ئەگەوزێ.

-:وازانیمان چی‌یە خێراکە بابڕۆین یەکێك لێرەدا بەم چەشنە بمان بینێ وابەپیاو خراپمان ئێ ئەگا بەلام پەتیارە کەللە ڕەقی گرتی و گوێی لەقسەکەم کەڕ کردوو لێی چووە پێشەوەو بەهەر نیخە نیخێك بوو هەڵی ساندە سەرێ منیش

ناچاربووم یارمەتی بدەم بچمە بن قۆڵێکیەوە دیار بوو زۆری خواردبوەوە، زمانی لاڵ ببوو داوامان لێ کرد ناونیشانی ماڵەکەیمان بۆ هەڵبدا تا بیبەینەوە بەلام کەوتە پەلە قاژێ و بەحاڵ (ناڕۆمەوە)یێکمان لەدەمی بیست، هەتا بڵێی قینم لەپەتیارە هەستابوو بەتووڕەییەوە پێم ووت:

-:ئەی ئێستا چی لەم کابرایە بکەین خێرا کە بڵێ تایەکێك لەم بارەدا نەهاتووە بەسەرماندا و تووشی شتێك نەبووین.

-:ئەی بەینەوە ژوورەکەی خۆمان تا بەیانی لەوێ بێ پیاوەتی نیە بۆ ئێمە لێرە بەجێی بهێڵین

محرم لە ناوەڕاستدایە

ئەم ویست بەهەرجۆرێك بێ لەم هەڵویستە ناقۆڵایە دەرباز ببین، بۆیە درێـژەم نەدایە خێرا هەریەکەمان چووینە بن قۆڵێکی وە بەدارە دارەو هەر شەرە شەقێك بوو بارام بەگمان ئاخنی بەژوورەکەماندا، باش بوو شەو درەنگ بوو لەڕێگا کەسمان پێ نەگەیشت لەسەر لێفە شڕەکەی پەتیارە پاڵمان خست، هەر غەڵبە غەڵبی لێوە ئەهات و ئاخ و ئۆفی بوو پەتیارە جامێ ئاوی هێناو خێرا خێرا دەستە سڕە چلماویەکەی تێ هەڵ ئەکێشاو ئەیهێنا بەدەم و چاوو سەری بارام بەگدا: پاش سەعاتێك نەختێك هاتەوە هۆش خۆی چاوی کلۆفت و دانیشت هەردوو چاوی هەڵتۆقی بوون و سوور هەڵ گەڕابوون، دەستی گرت بەناوچەوانیەوەو کەوتە گریان و هەنسك. لەپاشا هەر لەخۆیەوە گرێی دەمی کرایەوە دەستی پێ‌کرد:

-: پەری ..ئای کەنازدارو خۆشەویستی.

پەتیارە لێی پرسی؟

-: پەری کێیە؟

-:ئای بێفەڕ . پەری ناناسی، پەری خان.

پەری خانی ژنم هەیە لەم شارەدا ئەیناسن.

ئەو ئافرەتە ڕۆح پەڕە قسە شیرینە. کە لێم ئەدا بە سۆڵەکانی ئەڵێی دەستە گوڵم پیا ئەکێشێ.

بارام بەگ بەرە بەرە دەنگی...

بەرەو نوستن ئەڕۆیشت تابەلادا هات و کەوتە پرخە پرخ بەیانی کە لەخەو هەستا سەیرێکی من و پەتیارەی کردو بەقەدو بالای خۆیدا ڕوانی خێرا کەوتە گیرفان پشکنینی خۆی، لەپاشا بەمۆنێکەوە سەیرێکی کردینەوەو ئەڕاندی:

-:هەی سەگبابینە.. ئەمەیە پاداشتی چاکە ئێوەی خوێڕیم دامەزراند لەکارگەکەمدا کەچی ئێمشەو کە لەماڵی برادەرێك گەڕاومەتەوە ڕێگاتان پێ گرتووم و هێناومتان بۆ ئێرە ڕووتم بکەنەوە. دە دینارتان لە گیرفانم دەرهێناوە باش بوو هەر ئەوەم پێ‌بوو. والە ئێستاوە ئێوەم لەکارگەکەم دەرکرد. دەبڕۆن چەپەڵی خوێڕینە.

ئەمەی ووتو بەو تووڕەییەوە چوە دەرێ، منیش بە تووڕەیی‌یەوە ڕووم کردە پەتیارەو ووتم:

-:ئەبخۆ ئەمە باشە؟ تۆ هەر بەلای بۆ من ئاخۆ ئەو دەدینارە کێ ئەمشەو لەپێش ئێمەدا لەگیرفانی دەرهێناوە بەسەر ئێمەدا ساغ بوەوە. ئەوا ئیشە کەشمان لەکیس چوو بەسایەی پیاوەتی تۆوە.

ئیتر لەو ڕۆژەوە چاوم بەپەتیارە نەکەوتووە، تا ڕۆژێکیان لەمزگەوتەکەی قرگە دانیشتبووم قاقەزێکیان بۆ هێنام کە کردمەوە ئەبینم خەتە ناخۆشەکەی پەتیارەیە بۆی نووسیوم کە کارگەکە بووە بەمڵکی میری وەڕێگا بەڕەڵا کراوە بۆ ئەو کرێکارانەی دەرکراون بگەڕێنەوە سەر ئیشەکەی خۆیان.

بەلام من بووم بە مەلای مزگەوت تازە چیمە لە کرێکاری.

١٩٦٩

چیرۆك

شای قەرەجەکان

تەمــەنی ئەگەیشــتە چـڵ ســاڵ، پیــاوێکی کەڵەگەتی گەنم ڕەنگ بوو، حەزی لە دەمەتەقێ زۆر ئەکرد هەر ئێوارەیەك ڕێم بکەوتایە ئیشتە جێی قەرەجەکان کە لەخوار (هۆمەرمەندان)ەوە دەواریان هەڵدابوو بەزەردە خەنەیەکەوە ئەهات بەپیرمەوە زۆری لێ ئەکردم لەناو دەوارەکەی کەمێك لەگەڵیدا دانیشم و چایەك بخۆمەوە منیش دڵم نەئەشکاند قسەکانی زۆر بەتام و خۆش بوو، باسی ڕەوشت و ژیانی قەرەجی بۆ ئەکردم ئینجا ئەهاتە سەر باسی ئەو شارو وڵاتانەی دیبووی، جار جاریش نوکتەی خۆشی تێهەڵکێش ئەکرد خۆی لەپێش مندا ئەهاتە پێکەنین بەتایبەتی کەئەهاتە سەر باسی فێڵ و فەرەجی قەرەجەکان کە چۆن بەم ساویلکەییەی خۆیان زۆر کەرەت ئافرەتە شارستانێ یەکانیان تەفرە داوەو خەڵەتانوونیان. ئیتر بە کورتی یەکەی پیاوێکی زیرەك و دانابوو وە لەوماوەیەی هاموشۆم ئەکرد تێ ی گەیشتم کەهەتا بڵێیت دڵ ئەرم و بەتەنگ هۆزەکەیەوەیەتی بەڵام دووسروشتی سەرنجی ڕاکێشام بەلامەوە سەمەرەبوو یەکێکیان باس کردنی ڕەوشت و خووی قەرەجەکان بۆ بێگانەیەکی وەکو من کەئەمە لەقەرەجەوە زۆر دوورە، ئەوی تریشیان جارویار لە گەرمەی روو خۆشی و قسەکردنیا لەپڕێ دەنگ ئەبوو گرژی و پەستی یەك لەڕوخساریا دیاری ئەدا وەکوو دڕکێك لەجگەری هەڵبچەقێ، بەڵام زۆر بەگورجی ئەچوو وە دوخیاتی پێشوی وروخساری ڕوون ئەبووەوە وەئەکەوتەوە قسەکردن.

جارێکیان کە ئەم پەستی و گرژی یە بەریدا خۆم پێ نەگیرا لێم پرسی:

-:ئەڵێ ی ئازارێکت هەیە؟..

زۆر بەڕەقیەوە (نەء)ێکی لەدەم دەرپەڕی کە ئەمەم لێ چاوەڕوان نەئەکرد، دیار بوو ئەم پرسیارەی بەدڵ نەبوو.

کات نیوەشەو بوو، لەژوورەکەی خۆم دا کەئەکەوێتە تەنیشت دەرگای حەوشەکەمانەوە خەریکی نووسینەوەی چیرۆکێ بووم کە گوێم لە دەنگی دەرگا بوو زۆر بەبێزاریەوە پێنووسەکەم داناو لەبەر خۆمەوە ووتم:

-:ئێستا کاتی هامشۆ کردنی ماڵانە؟.. کە دەرگاکەم کردەوە چاوم بە (حەسوئاغا) کەوت زۆر سەرسام بووم، ئەم کابرایە بەم نیوە شەوە چی ئەوێ ئەیخستە ئەوەی من پرسیاری لێ بکەم ووتی:

-:روخسەتم ئەدەی بێمە ژوورەوە وە چەند قسەیەکت لەگەڵ بکەم؟

ئەوی ڕاستی بێ لەپێشا خەریك بووم دەست بەڕوویەوە بنێم دەرگاکە دابخەمەوە، ئاحەقیشم ئەبوو چونکە قەرەج لەناو ئێمەدا ناوبانگی بەباش ئەڕۆیشتوە، لە ڕۆژی ڕووناکدا سڵیان لێ ئەکرێ چ جا بێ بەم درەنگ شەوە بەڵام کزۆڵێ یەکەی و ئەو میوانداریەی ئەیکردم لەناو دەوارەکەیدا دڵی ئەرم کردم و لە ژوورەکەمدا بەرامبەر بەیەك دانیشتین.

حەسوئاغا چاوی بڕیبوە بنمیچەکەو خێرا سمێڵی بائەدا، هەستم کرد لە تەنگ و چەڵەمەیەکی دەروونی زۆر توندو تیژدایەو دەماری بەئەندازەیەك گرژ بووە هاکابتەقێ، دیار بوو ئەیویست بە گورج ترین کات هەرچی لەدڵی دایە هەڵی ڕێژێ و بحەسێتەوە، بەڵام ئەینەزانی چۆن ئەم ڕازی دڵەی خۆی هەڵبڕێژێ، ئەوی ڕاستی بێ لەوکاتەدا هەرچی کەساسی و کڵۆڵی هەیە لەڕوخساریا دەر ئەکەوت لەپاشا بەدەنگێك نازانم لەچی ئەچوو ووتی:

-:واخەریکە شێت ئەبم و ئەدەمە کێو.. نازانم چی بکەم.. مرۆڤێکی زۆر بێ فەڕو بایەخم، هیچ نرخێکم نی یە. من مرۆڤ نیم.. هیچ نیم.. ئاخ چارەم بکە. ئەختێك تفی قوت دایەوەو هەناسەیەکی ساردی هەڵکێشاو کەوتە قسەکردن:

-:دەمێکە ئەمەوێ ڕازی دڵی خۆمت بۆ هەڵبڕێژم بەڵام لەبەر ئەوەی هەر وەکو خۆت ئەزانی گەورەی هۆزەکەمم بەلامەوە ناشرین و بار سووکی بوو پرپاسکەی دڵی خۆمت بۆ بکەمەوە، هەر لەدڵی خۆمدا پیشم ئەخواردەوە تا گەیاندمە ئەم ڕادەیەی ئارامی پێ هەڵگرتم خەو خۆراکی ئەهێشتووم ئیمشەو هەر لەناو جێگادا تلاومەتەوە، هەست ئەکەم ئەگەر یەکێ ئەبێ تورەکەی دڵی خۆمی بۆ بکەمەوە ئەوەندەی پێ ناچێ شێت ئەبم و ئەدەمە کێو، لەتۆش بەولاوە متمانەم بەکەس نی یە وە لەپاشا لەو بڕوایەدام کە ئەتوانی چارەیەکم بۆ بدۆزیتەوە وە هەر چەندە دوودڵ بووم کە بەم نیوەشەوە بەخەبەر بی بەڵام بەباشم زانی هەوڵێك هەر بدەم، سا ئەگەر ئەشتوانم چاوم پێت بکەوێ بەشکم شنەی بایەکی ساردو گەڕانێك گڕی دەروونم دابمرکێنێتەوە وەئەختێك خەو بچێتە چاوم لەدەرەوە چاوم بەتیشکی ڕوناکی کەوت کە لە پەنجەرەکەتەوە ئەهاتە دەرێ بۆیە لەدەرگام دا.

شای قەرەجەکان ئەختێك بێ دەنگ بوو، منیش بە سەرسوڕماویەوە سەرنجم ئەدایە، ئەبێ ئەو کێشە گەورەیە چی بێ کە تووشی ئەم پیاوە بووە وە بەم مەرەیەی لێکردووە؟ زۆرم بەزەیی پیا ئەهاتەوە بڕیارم دا بەهەموو توانایەکمەوە یارمەتی بدەم وەزۆر پەرۆشیش بووم بەزۆری مەبەستەکەی خۆی بدرکێنێ، بۆیە هەردوو دەستم خستە ناو دەستیەوە وەبەزەردەخەنەیەکەوە پێم ووت:

-:برام دان بەخۆتا بگرە تەنگانە نی یە کۆتایی نەیەت و کێشە نی یە جێ بەجێ ئەکرێ کێشەکانم بۆ ڕوون بکەرەوە تا بەپێ ی توانا یارمەتیت بدەم.

قەرەجەکە کە گوێی لە ووشەی یارمەتی بوو ئەختێك روخساری ڕوون بوەوە ووتی:

-:توخوا.. تۆ بڵێ ی دەرمانێك هەبێ چارەی ئەو دەردە بەئاسۆرەی من بکا، لەبەرچی خوا ئێمەی قەرەجی لەسروشتی مرۆڤایەتی بێ بەری کردووە.. نە نیشتمانمان هەیەو نە نەتەوە.. من مرۆڤایەتی خۆمم لێ وون بووە.. پەنام هێناوەتە بەرتۆ بۆم بدۆزیتەوە ئەگینا یا شێت ئەبم یا خۆم ئەکوژم.

زۆر بەتوندی چاوە فرمێسك قەتیس تیاماوەکانی تێ بڕیم و چاوەڕوانی وەڵام بوو.

منیش لەدڵی خۆما ووتم ئەمەیە کێشەکەی، ئەیەوێ نیشتمان و نەتەوەی هەبێ وەکوو هەموو خەڵکێکی تر، بەڵام چۆن یارمەتی بدەم وە لەم بێ هیوایی یە ڕزگاری بکەم؟.. بەواتایەکی تر چۆن نیشتمان و نەتەوەی بۆ پەیدا بکەم؟.. بۆ ئەوەی خۆم ڕزگار بکەم لەم هەڵوێستە ناخۆشە پێم ووت:

-:ئەم خاکەی ئێوە دەوارتان لەسەری هەڵداوە نیشتمانی خۆتانەوە نەتەوەکەیشی نەتەوەی خۆتانە.

کابرای قەرەج بەدەنگێکی بێ هیوایی یەوە ووتی:

-:بۆچی خۆشم ئەمەم ئەئەزانی.. بەڵام هەیهو. هەیهو. تازە لە کیس چووم. نە ئەتوانم هیچ نەتەوەیەك بەنەتەوەی خۆم دابنێم وەنەئەشتوانم بەبێ نیشتمان و نەتەوە بژیم. جاران وائەبووم. گوێم ئەئەدایە ئەمە. منیش وەکو هەموو قەرەجێکی تر هەر چەندە هەستم ئەکرد ناتەواویەکم تیا هەیە بەڵام ئەم ئەزانی چی یە لەبەر ئەوە باکم ئەبوو. بەڵام لەو ڕۆژەوەی تۆو چەند هەڤاڵێکی ترت لە نزیك نیشتەجێ کەی ئێمە لەپەنا دار گوێزەکە دائەنیشتن منیش لەو دیوتانەوە گوێم لە گفت و گۆتان بوو لە بارەی نەتەوەکەتان و نیشتمانەکەتانەوە ڕێگاو پیلانتان دائەنا بۆ ڕزگار کردنی لە دەست داگیرکەران، ئەڵێم لەو ڕۆژەوە بۆم دەرکەوت کە ئێمەی قەرەج مرۆڤ نین، هەر کە چاوم بەتۆ ئەکەوێ بێ فەڕی خۆمم بیر ئەکەوێتەوەو ئەم برزوێنێ، ئەمەوێ ناتەواوی خۆم بەتەواوی تۆ پڕ بکەمەوە. بۆیە ئەو ئێوارانەی بەناو دەوارەکانمانا ئەگەڕێیت زۆر حەز ئەکەم لەگەڵم دانیشی.. خۆزگە نۆکەرێك بوومایە خاوەن نەتەوەو نیشتمان نەك شای قەرەجەکان.. ئاخ دەردم زۆر گرانە. تازە لەکیس چووم.

بەدەم ئەم قسانەیەوە وەکو لەرزی لێ هاتبێ هەڵ ئەچۆقی و فرمێسك بەچاویا ئەهاتە خوارێ. ئەختێك بێ دەنگ بوو بۆ ئەوەی بە دەستەسڕە ئاڵەکەی فرمێسکی چاوی بسڕێتەوە لەپاشا بەتووڕەییەکەوە هەڵسایە سەرپێ و بەبێ ئەوەی دوعا خوازی بکا خێرا بەرەو دەرگای حەوشە ڕۆیشت و هەر ئەشی ووت تازە لەکیس چووم. تازە لەکیس چووم.

کاتێك گەیشتمە بەردەرگا ئەو لەپێچی کۆڵانەکەدا وون بوو بوو؛ ئەوشەوە تابەیانی خەو ئەچووە چاوم هەر دەنگی قەرەجەکە لەگوێما دەنگی ئەدایەوە (نە نیشتمانم هەیە نە نەتەوە. تازە لەکیس چووم. تازە لەکیس چووم بەیانی بەپەلە پەل خۆم گەیاندە نیشتەجێ ی قەرەجەکان ئەبینم هەموو مۆڵیان خواردوە خەریکی شین و شەپۆڕو قوڕ پێوانن بۆ سەرەکی هۆزەکەیان، بۆ حەسۆئاغا کەخۆی خنکاند بوو.

١٩٦٩

چیرۆك

بۆ خۆیی

خوله هەرچەند تەمەنی گەیشتبوە (٤٠) سال بەلام هێشتا دلی زۆر زەوقی بوو لە کاتی ئیش کردنیا پەستو دل تەنگ نەبوو لەبەر بەرگە شڕو وورە پیسەکانی خوا خوای ئەوەی بوو کات خێرا بڕواو ئیش بەتال ببێو بەرگە پاكو تەمیزو ووتوکراوەکەی لەبەر بکاو سەری چەور بکاو دای بهێنێو بۆین باخێکی وورشەدار لەملی بەستێو پێلاوەکانی بەبۆیاخ بریقەدار بکاو بگەڕێ بە شەقامەکاندا، موچەکەی کە مانگی (١٠) دینار بوو هەر بەشی ڕازانەوەی خۆی ئەکرد نوستنو خواردنیشی لەسەر پیرەژنەکەی دایکی بوو کە نان کەری مالان بوو.

گەلێ ئێوارە لە شەقامی مەولەوی چاوم پێ ی ئەکەوت جگەرەیەکی (گرێڤن) بەلای لێویەوە بەقیتو قۆزی پیاسەی ئەکرد ئەت ووت یەکێکە لەفەرمان بەرە گەورەکان وە لەبەر ئەوەی هەردووکمان لەیەك دایرەدا بووین هەر کەمنی بدیایە ئەختێك لام ئەوەستاو هەندێ ووتەی قووتی بۆ ئەکردمو بەجێ ی ئەهێشتم.

ئێوارەیەکیان کە هات بۆ لام زۆر گۆڕا بوو، خۆشی یەکی قوول لە دەروونی یەوە کاری ئەکردە سەر رووخساری رەنگێکی ئال هەلگەڕاوی لێ نیشتبوو چاوەکانی ئەبریقایەوە وەکو منال ئەتریقایەوە، ئەو رۆژە هایبەخت(یانصیب) راکێشرابوو لەدلی خۆما ووتم هەبێو نەبێ بەختی کراوەتەوە بۆیە لێم پرسی:

-: وا دیارە لە ڕاکێشانی ئیمڕۆدا بیتاقەیەکت بۆ دەرچووە؟.. بەفیزێکەوە ووتی:

-:بیتاقەی چی. لەبیتاقە زیاترم دەست کەوتووە ئاگات لە چی یە وا بووم بەشت، بووم بەپیاوێکی بەرزی رێز لێ گیراو لەناو خەلکیدا، ئێستا خەلکی بەپێ ی ئیشەکەم سەیرم ناکەن بەلکو بەپێ ی پیاوەتی خۆم نرخدارم ئەکەن گوێ بگرە تا بۆتی بگێڕمەوە بزانە چی ڕوویداوە. چۆن ئێستا خەلکی سەیرم ئەکەن بەڕاستی ئەمە شتێکی زۆر پەنهانە خۆشم سەرم لێ ی دەرناچێ چۆن وا گورج ئەم مەردوومە ئەگۆڕێ..پێ کەنی بەلام پێکەنینێکی بەکول.. لەپاشا دەستی کردەوە بەقسە کردن.

-:دوێنێ لام وابێ هەر لەم کاتەدا بوو لەکۆلانێکدا دووکانێکم بەرچاو کەوت ویستم شخارتەیەکی لێ بکڕم خاوەنەکەی بەرزە پێ لەبەرم ڕاست بوەوە زۆر بەرێزەوە سلاوی لێ کردمو بەبەگم.. بەگم بەدەورما هاتو داوای لێ کردم لەلای دانیشم بۆ ئەوەی گەورەی بکەم هەروەکو خۆی ووتی: ئەوەی ڕاستی بێ شەرم گرتمی بەگورجی شخارتەیەکم لێ وەرگرتو دە فلسم دایەو سوپاسم کردوو بەجێم هێشت بەبێ ئەوەی چاوەڕێ ی باقی پارەکە بکەم، چۆن شەرم نامگرێو ناشلەژێم یەکێك لەپڕ بەبەگم بەگم فەرموو دانیشەو گەورەم بکا بێ بەپیرمەوە کە تا ئێستا شتی وام بەخۆمەوە نەدیوە.

خوله کە لەم قسانە بوەوە ووتی:

-:ئیتر خوات لەگەل.. یەك دوو هەنگاو دوور کەوتەوە بەلام دیسان وەکو شتێکی بیر کەوتبێتەوەو گەڕایەوە ووتی:

-:وەرە با بڕۆین بە چاوی خۆت بمبینە چۆن پیاوێکم بەزۆر رای کێشامو بردمی لەگەل خۆیدا کەلە دوکانەکە نزیك بووینەوە دوگمەی چاکەتەکەی داخستو هەنگاوەکانی هێمن کردەوە.

خاوەن دوکانەکە لەگەل کوڕێکی هەرزەکاردا دانیشتبوو کە چاوی بەئێمە کەوت هەر لەدوورەوە بە بەرزە پێ هەلساو سلاوێکی گەرمی کردو خولەش لەخۆشیدا مشەمشی هەناسەی ئەهاتو وەلامی سلاوەکەی دایەوەو خەریك بووین لەدووکانە تێ پەڕین بەلام دوکاندارەکە لەدوکانەکەی هاتە خوارەوە وەکو پیاوێکی کلۆل لە بەردەمی شادا ڕاوەستێ ئاوا لەبەر دەممان وەستاو ڕوی کردە خولەو بەدەنگێکی لەرزۆك پێ ی ووت:

-بەگم. گەورەم. ئەو خزمەت کارەت (لەو کاتەدا کوڕەکە گەیشتە تەنیشتی) کوڕمە دەمێکە بەبێ ئیشو کار ئەسووڕێتەوە بەشکم لای خۆتان دای بمەزرێنن بەفەرمانبەرێك قوتابخانەی ناوەندیشی تەواو کردووە خوا گەورەیی تان کەم نەکاتەوە. خوله لەم خواستە زۆر پەشۆکاو ڕەنگی تێك چوو ئاوڕێکی لەمن دایەوەو کەوتە بڕمێن هەرزەکارە کەش دەستە سڕێکی گرتبوو بەدەمەوە وەکو مەنجەل ئەکولا لەپڕ پێش خواردنەوەی بەهارەی پێکەنینێ تەقی یەوە، دوکاندارەکەی داچلەکاندوو کەوتە سەیری دەورووپشتی خۆی وەکو شتێکی لێ قەومابێ. کوڕەکەش لەباوکی نزیك بوەوەو شتێکی چرپان بەگوێ دا، دوکاندارەکە لە کوڕەکەی مۆڕ بوەوەو لەخولە نزیك بوەو بەچاوە داخوراوە سور هەل گەڕاوە ڕیپۆقاویەکەی باش پیا هەلڕوانی، ئینجا ڕاستەقینەی بۆ دەرکەوت لەتەریقیدا سەری شۆڕکردوو ووتی:

-بمبوورە لێم تێك چووی.

خوله لەهەموو شتێك گەیشت کە هۆی ئەم لەبەر هەلسانو رێز لێ گرتنەی (بۆخویی)* چاوی دوکاندارەکەیە.

بەبێ ئەوەی قسە بکا خێرا بۆی دەرچوو.

دوکاندارەکە لەگوڕەوە وەستایەوە چەپۆکێکی کێشا بەسەری کوڕەکەیدا کە هێشتا پێکەنینەکەی ئەگیرسابوەوە پێ ی ووت:

-هەتیو زوو بۆ پێت ئەوتم کەتەنەکە خۆلەکەی بەردەگاکەمان ئەم پیاوە ئەیکاتە جەوالی کەرەکەیەوە.

لاچۆ هەتیو ئەمە هەمووی بەهۆی تۆوەیە من وام زانی..

*بۆخۆیی : تراخوما

چیرۆك

ڕێگای ئازادی

-١-

لە ژورێ لە ژورەکانی نهۆمی دووهەمی خانوویەکدالە گەڕەکی (کەرراده مریەم) پیرە مێردێك‌و پیرەژنێ لەسەر دوو کورسی لەگوێی (علاالدین)ێ دانیشتبوون. باران سەر بە کلاوە ئەباری. پاش ئەوەی کات ژمێری دیوارەکە یانزەهەمین دەنگی لێوە هات. پیرە مێردەکە جگەرەکەی لەناو تەپلەکەکەی بەر دەمیا کوژانەوەو رووی کردە پیرەژنەکەو پێی ووت:

-دەبلێی ئەم کورە تا ئەم درەنگ شەوە بەم سەرماو سۆلەیە چی‌ی ئەکا لەدەرەوە؟

پیرەژنەکە بەدەم باوێشکەوە وەلامی دایەوە:

-پیاوەکە، چی‌ی بکا بەدیار ئیمەوە. تازە لە (ئەردەن) هاتۆتەوە، ڕەنگە برادەرەکانی لە (یانەی) ئەفسەران زیافەتیان بۆ کردبێ.

پیرەمێردەکە دانەویەوە ئەختێك ئاگری زۆپاکەی خۆش کردو دەستی کردەوە بەقسە کردن:

-ئافرەت، من وەکوو سەرنج ئەدەمە عەبدول کەریم ماوەیەکە گۆڕاوە، هەمیشە وەکوو بیری بەشتێکەوە خەریك بێ وایە. کەم قسە ئەکا، وە کەم لە ناوماندا دائەنیشێ. لەپێش ئەوەی بچێ بۆ ئەردەن وا نەبوو، تۆ بڵێی ئەوە ئیشی چی‌ی بێ؟

پیرەژنەکە لەسەر خۆ ووتی:

-ئەوەی ڕاستی بێ منیش هەستم بەوە کردوە، بەلام هیچ قسەیەکی لای من ئەدرکاندوە، خۆشم هەرچەند ئەکەم ناوێرم لێ‌ی بپرسم ئەوەکوو پێی ناخۆش بێ. هەتا یەت بەرەو لاوازیش ئەڕوا.

بڵێم چی پیاوەکە، خۆت ئەزانی لەهیچی کەم نیە، لەسپادا لەڕووتبەی (زەعیم) دایە وە دوا رۆژیشی زۆر ڕووناکە، وە لەبەر باشی‌و دڵسۆزی هەموو کەسێ خۆشی ئەوێ.

قاسم جگەرەیەکی داگیرساندەوەو پاش ئەوەی دووسێ مژی لێدا هاتەوە قسە:

-ئافرەت بۆ لەگەڵی خەریك نابی بەشکم لەکەڵ کەڵەی ژن ئەهێنان بێتە خوارێ بۆ خۆی خێزانێك پێکەوە بنێ، من وابزانم کوڕ بەقسەی دایك باشتر ئەکا. ئەگەر ئێستا ژن ئەهێنێ ئەی کەی ئەی هێنێ واتەمەنی گەیشتە (٤٣) ساڵ. من لام وایە ئەگەر ژن بهێنێ لەم پەستی‌و دڵ گیریە ڕزگاری ئەبێ.

-پیاوەکە هەتا ئێستا گەڵێ کەرەت لەم ڕووەوە ویستوومە دەرگای قسەی لەگەڵ بکەمەوە، بەلام ئەو هەر لەسەر قسەی خۆی سوورە، نایەوێ ژن بهێنێ. نازانم مەبەستی چیە. من هەر لەکۆڵی نابمەوە، لەهەموو هەلێکدا قسە ئەهێنمەوە سەر باسی ژن هێنان بەشکم ئەمە خوایە بیری بگۆڕێن. ئەوە دەنگی دەرگایە وا بزانم هاتەوە. پیرەژن بەرەو دەرگای حەوشە ڕۆی. قاسمیش چوو بۆ ژوورەکەی خۆی.

عەبدول کەریم لەدالانەکە پاڵتۆکەی کرد بە سنگەکەیا و پێلاوە قوڕاویەکانی داکەن. ئینجا چووە ژوورەوە وەلەسەر ئەو کورسیەی باوکی لەوەوپێش لەسەری‌دانیشتبوو، دانیشت. دەستی بەسوپەکە گەرم ئەکردەوە کە ڕووی کردە دایکی‌ی ووتی:

-دایە ئەوە چۆنە هەتا ئێستا بەم درەنگ شەوە ئەنووستوی؟

-ڕۆڵە هەتا ئێستا لەگەڵ باوکتا دانیشتبووین، باسی تۆمان ئەکرد. بەڕاستی مەسەلەی تۆ دڵی هەردووکمانی خستۆتە مەراقەوە.

بەسەر سوڕماویەکەوە سەری لەدایکی هێنایە پێشەوەو لێ‌ی پرسی:

-مەسەلەی من؟

دایکی بەزەردەخەنەیەکەوە وەلامی دایەوە:

-ڕۆڵە ئێستا لەسایەی خواوە ڕوتبەیەکی گەورەت هەیە. وە هەرچی برادەرت هەیە هەموو لەتەمەن‌و ڕوتبەیا لە تۆ کەمترن، کەچی بوون بەخاوەنی ماڵ‌و منداڵ. تۆش لە کەڵ کەڵەی شەیتان وەرە خوارێ، خێزانێك پێکەوە بنێ. وا تەمەنت گەیشتە (٤٣) ساڵ ئەگینا لەمە بەدواوە بەبەرتەوە نامێنێ منداڵ بەخێو کەیت. با منوو باوکت کە عەمری پیرە مەرێکمان ماوە بت بینین بەدامەزراوی‌و چاومان بەمنداڵەکانت بگەشێتەوە.

کە دایکی لەم قسانە بوەوە، عەبدول کەریم سەری هەڵ بڕی‌و پێ‌ی ووت:

-دایە جارێ من ئامانجێکی زۆر گەورەم هەیە پەیمانم داوە تا ئەیەتە جێ ژن ناهێنم.

-کەواتە لەبەر ئەم ئامانجەیە وا شەوو ڕۆژ مێشکی خەریك کردووی. بەساقەت بم پێم ناڵێ‌ی ئەو ئامانجە چیە؟

-جارێ نەء.

عەبدول کەریم ئەمەی ووت‌و هەستایە سەر پێ‌و بەرەو ژوورەکەی خۆی ڕۆی. لە (نووسراوخانەکەی)دا، پەڕاوێکی‌دەرهێنا لێ‌ی نووسرابوو (ستراتیجیەتی شۆڕش) بە پێ‌نووسی (ماوتسی تۆنگ) زۆر بە پەرۆشەوە کەوتە خوێندنەوەی. دایکیشی لەژوورەکەی خۆی‌دا ڕاکشابوو خەوی لێ تەتی بوو، هەر بیری لەو ئامانجە گەورەیە ئەکردەوە کە عەبدودل کەریم پەیمانی داوە تانەیەتە جێ ژن ئەهێنێ بەلام هەرچەندی ئەکرد ئەی ئەزانی چیە وە چۆن‌و کەی کوڕەکەی پێ‌ی ئەگا.

-٢-

ڕۆژ بەرز بووەبووەوە، دنیای بەتیشکە زێڕینەکەی گەرم کردبوو، خەڵکی بەشەقامەکاندا هەر یەکە بەرەو ئیشی خۆی ئەڕۆی. لە ڕادیۆی چایخانەکانەوە دەنگی قورئان بەرز ئەبوەوە. لەگەڵ ئەوەشا کە هەموو شتی ئاسایی ئەهاتە پێش چاو.

بەلام مرور بۆچی‌و دەمار گرژی لەڕووخسارو بزووتنەوەی زووبەی خەڵکەکەدا خۆی‌ی ئەنواند لە چایخانە کان‌و سووچی کۆلانەکاندا سیان‌و چوار کۆمەڵیان ئەبەست‌و بەچرپە قسەیان ئەکرد، ناو بەناویش سەیری کات ژمێریان ئەکرد بەلام کە پۆلیس یایەکێکی ئەناسیاو دەربکەوتایە گورج بلاوەیان لێ ئەکردو ئەڕۆیشتن بەرێ‌ی خۆیانەوە کات کە گەیشتە هەموو چایخانەکان جمەی ئەهات لەخەڵکی. هەروەها هەردووکانێ ڕادیۆی تیابوایە بەردەرگاکەی وەکو شارە مێروولە خەڵکی لێ هوروژابوو ئەمە وای ئەگەیاند هەواڵێك بلاو ئەکرێتەوە. ئەوەندەی پێ ئەچوو دەنگی بێژەرەکە لە ڕادیۆوە بەرزبووەوە:

ئەی گوێ گرە خۆشەویستەکان، ئێستا بەیانێکی گرنگتان بۆ ئەخوێنمەوە کە لەلایەن بەڕێوەبەری پڕوپاگەندەی گشتی‌یەوە دەرچووە.

کە بێژەرەکە ئەم بەیانەی بلاو ئەکردەوە، خەڵکەکە هەتا ئەهات ڕووخسار یان بەرەو گرژی ئەڕۆی وە پریشکی قین لەچاویانا ئەدرەوشایەوە. هەر کە بێژەرەکە لە قسەکانی بوەوە، بەهەزارەها مستەکۆڵە بەرز بوەوە بە هاوار کردنەوە: بڕوخێ ئیمپریالیزم، بمرێ خائنی چەپەڵ نوری سەعید بڕوخێ پەیمانی شەڕاوی بەغدا. لەم کاتەدا کە ئەم هاوارانە بەرز ئەبودوە، هارەی چەپڵە هات. یەکێك بە قەلا دۆشکانی چەند کەسێکەوە بەدەنگێکی بەرز خوتبەی ئەخوێندەوە خراپی پەیمانەکەی بۆ گەل ڕون ئەکردەوە لەم کاتەدا پۆلیسێکی بێ شوومار بەدونکی‌و تفەنگەوە بەشاقاما بلاوبوونەوە، گرژی

کەوتە ناو شارەکە ئەوەندەی پێ نەچوو پۆلیس بەتێلا لەخەڵکی بەربوون خەڵکیش بەمستەکوڵەو بەردو دارو هەرشتێك بکەوتایە بەردەستیان وەڵامیان دانەوە. تا ئەهات خەڵکی زیاتر ئەرژانە شەقامەکانەوە. وەتا ئەهات پۆلیسەکانیش درندەتر بەرەنگاری ئەم خەڵکە ئەبوون. لەپاشا بار بەچەشنێکی سام ناك گۆڕا کە لەسەربانی دایەرەی پۆلیسەوە هارەی شەست تیر بەرز بوەوە هەر منداڵو پیرو ئافرەتو لاو بوو وەکو گەڵای پایز بەرزئەبوونەوەو لە خوێنی خۆیاندا ئەگەوزین لەهەرچوار قوژنەوە شەست تیرو تفەنگو دەمانچە دەنگی ئەدایەوە. سەربانی دایەرەکانی میری بەگوێنیە خۆڵ کرابوون بەچەپەر لە کونەکانیانەوە لوولەی تفەنگ لێ هاتبوە دەرێ، شەقامەکانیش چۆڵو خامۆش بوون، هەر هەنگاوێك بڕۆشتیتایە چاوت بەچەند لاشەیەك ئەکەوت لەخوێنی خۆیانا نقووم بوون. لە کۆڵانی گەڕەکەکە کانیشا ئافرەتەکان شینو شەپۆڕیان بوو. یەکێك هاواری مێردەکەی بوو ئەوی تر کوڕەکەی جار جاریش دەنگی هۆڕینی ئوتۆمبیل ئەهات کە یازرپەپۆشەکانی پۆلیس بوو بۆخەڵك گرتن ئەگەڕا، وە یائوتومبیلی نەخۆشخانەبوو. برینداروکوژراوەکانی کۆ ئەکردەوە. لای ئێوارە دەنگی تەقەنەما وەمیری بەڕادیۆ ئەم بەیانەی بلاوکردەوە:

-٣-

کات (٨)ی شەوبو کە ئەفسەرێك خۆی کرد بەژورەکەی عەبدول ئیلاه داو سلاوێکی سەربازانەی لەبەر دەما کردو ووتی:

*سەرۆك وەزیران لەبەر دەرگا ئەیەوێ بەخزمەتان بگا

*بابێتە ژوورەوە.

ئەوەندەی پێ ئەچوو نوری سەعید هاتە ژوورەوە وەبەهەناسە سواری سلاوی کرد. پاش ئەوەی عەبدول ئیلاه داوای دانیشتنی لێ کرد، لەسەر کورسییە پاڵی دایەوە. عەبدول ئیلاه دەستی نا بەزرکەی بەردەمیا، کابرایەکی ڕەشی چاکەت سپی پانتۆڵ ڕەش هاتە ژووری بەکزولەیی لەبەر دەمیا ڕاوەستا. عەبدول ئیلاه پێی ووت پێکێ ویسکی خەست بۆ نوری سەعید تێکا پاش ئەوەی نوری سەعید قومێکی لەپێکەکەی دا عەبدول ئیلاه بەزەردەخەنەیەکەوە پێی ووت

*ها ئێمرۆ ئەو سەرسەریانەت باش عاقڵ کرد!

نوری سەعید دەستی هێنا بەملیاو ووتی:

*بەمەرەیەکم بردن پشتاو پشت ئەوێن سەر هەڵبێن.

*بەڕاستی هەر لەخۆت یەت بتوانی چارەی ئەم ئاژاوە گێرانە بکەیت

نووری سەعید بەفیزێکەوە دەستی هێنا بەووڕگیاو ووتی:

*هیچ دڵ لەدڵ مەکەن، تامن لەدونیادابم

هەرکەس سەر بەرزکاتەوە بەرانبەر بەئێوەو بەریتانیای گەورەمان سەری پان ئەکرێتەوە من نازانم ئەم ڕەشوو ڕووتە لەمە زیاتر چیان ئەوێ بۆ شوکری حکومەتی ناکەن کە لەسایەی سێبەریا لەتەڕ ئەخەون لەووشك ئەنوون. ئەم دیموکراتیی وە ئاشتی وقسە قۆڕانەیان لەچییە خوا گەورەی داناوە فەرمان بکا، بچوکیش بەجێی بهێنێ

ئنشاالله هەر بۆمان ئەمێنێ، ئێمە هەر ئەوەمان ئەوێت باشت تەمیە کردین

نووری سەعید بەدەمارتووندیەوە ووتی:

*دیارە کردەوەکانی منت هەمووی لەبیر چوتەوە. هەر بەریتانیایە کەمنی لەبیر ناچێتەوە، ئیمرۆ لای ئێوارە بالێوزەکەی بەتەلەفون سپاسی کردم. ئێوە ئەگەر بڕوام پێناکەن، وەرن سەیرێکی نەخۆشخانە بکەن بزانن چەند لاشەی لێ کەوتوە. وەسەیرێکی بەندیخانە بکەن بزانن چۆن جمەی د . لێم ببورە.

من لەقسەکەم مەبەستم ئەوە ئەبوو بەتۆیا ڕانەپەرمووم ئیشی واباشت لەدەست بێ، بەڵکو هەر حەز ئەکەم دەدوانزە کەرەت بۆمی بگێرییەوە بۆ ئەوەی دڵم بەتەواوی ئاوبخواتەوە ئەوی ڕاستی بێ ئەوەندەم قین لەو کەسانەیە کەناوی گەلو ئازادیو دیموکراتی ئەبەن لەگەر بەلەوێچ خوێنیان بخۆمەوە ئۆخەی ناکەم. بەڕاستی دڵم ئوقرە ناگرێ تا ڕەچەڵەکیان ئەبڕیتەوە.

نووری سەعید کەوەختەوەبوو چاویلکەکەی بکەوێتە خوارێ، لە قەپۆزی لوتی توند کردەوە ووتی: گەورەم هەموو شەوێ بەدڵی ڕەحەتیو بێ ئیگەرانی بۆخۆتان بنوون. ئەوەتا لە ماوەی ئەم چەند ساڵەدا کە بەڕێوە بردنی کاروباری وولاتتان بەمن سپاردوە، هەرچی هێزی بەرپەرەکانی هەیە زدی ئێوە هەموویانم تەفرو تونا کرد. پەرلەمانێکم پێکەوە نا هەموویان لە دڵسۆزەکانی خۆمانن، بێ مقۆ مقۆ هەر یاسایەك ئارەزوو بکەم مۆری ئەکەن. بزووتنەوەی ئاشتیم کرد بەتاوان، دەمی ڕۆژنامەکانم بەست، پارتییەکانم لەناو بردوە ئەندامە چالاکەکانیم لەبەندیخانە توندکرد. بەریتانیاو ئەمریکا لەچەكو جبەخانە درێخیمان لێ ناکەن بۆ ئەوەی خۆمان بپارێزین لەناحەزەکانمان. وەسپای بەریتانیای دڵسۆزمان لە حبانیە شەوو ڕۆژ پاسەوانمان ئەکات، سەرەڕای ئەمانەش ئێمڕۆ پەیمانی بەغداش مۆرکرا کەبەمە بەریتانیاو چوار دەوڵەتەکەی دراوسێمان ڕاستەخۆ وە ئەمریکا لەپەناوە ئەتوانن یارمەتیمان بدەنو فریامان بکەون ئەگەر خوانەخواستە مەترسیەك پەیدابوو ئەمانە هەمووی لەوێ بوەستێ، بەهجەت عەتیەو نائیلی حاجی عیسی خوا بەرخورداریان کا،

شەو رۆژ خەو خۆراکیان لەخۆیان هەڵگرتوە بەهەزارەها چاویان[1] بەوولات دا بڵاوکردۆتەوە هەرەیەکێ فزە بکا ئیتر هەر خۆیان ئەزانن چی لێ ئەکەن. ئیتر چی مەترسیەك ماوە گەورەم!

عەبدول ئیلاه هەڵسایە سەرپێ و ئەختێك هاتوچۆی بەژوورەکەدا کرد. ئینجا لەبەر پەنجەرەکەیدا ڕاوەستاو پەردەکەی هەڵدایەوە، ئەختێك سەیری پاسەوانەکانی کرد کە لەحەوشەکەدا بەتفەنگەکانیانەوە ئەهاتن و ئەچون. لەپاشا لەجێگای خۆی دانیشتەوە، قومێکی لەپێکەکەیدا ووتی:

*ئەی سپاکەمان جێگای باوەڕە؟

*لە سپا مەترسە.. ئەو تەکبیرەی ئەو شەوە منو ئێوەو شا کردمان و بەیانی بەجێمان هێنا هەموو مەترسیەکی لەم لایەنەشەوە نەهێشت، ئێستا ئێیەکان هەموو ناوچە گرنگەکانی سپا لەو کەسانە پاك کراو ئەتەوە گەڵێیان دوودڵ بووین وە ئەو کەسانە خراونەتە جێگایان کەزۆر دڵسۆزی خۆمانن.. عەبدول ئیلاه سەرێکی ڕاوەشاند ووتی:

*بەخوا پیاوێکی دانایت و ئیش زوو هەڵ ئەسووڕێنیت.

*دانایی ئێوەیە هی من نیە.. من هەر ئەوەندەم ئەوێ بەریتانیا و ئێوە گەلەیم لێ نەکەن.. بەڵام ئەوی ڕاستی بێ شەوی ئاهەنگەکە داگیرتان کردم کە لەبەر خاتری باڵیۆزی ئەمریکا فاضل جەمالیتان لەسەرو منەوە دانابو، وە لەمن زورتر رووتان ئەدایە، ئەمە ئەگەر هەر منی دڵگیر بکردایە قەیرو سیا، بەڵام باڵیۆزی بەریتانیا پەست ببێ و زوو ئاهەنگەکە بەجێ بهێڵێ شتێکی زۆر ناخۆش بوو.. من نازانم گەوجێکی وەکوو جەمالی چۆن پشتی پێ ئەبەسترێ ئەو کەرە گوێ درێژەی لەهیچ کاتێکدا دەمی خۆی ناگرێ و سەر ئێشەمان بۆ پەیدا ئەکا.. هەر پیلانێك کە دای ئەنێین هێشتا ئێمە ڕێگامان بۆ خۆش نەکردوە ئەو بڵاوی ئەکاتەوە، هەر بۆ ئەوەی بڵێن لە هەموو شتێکدا دەستی هەیە.. ئینجا گێرە شێوێنەکانی ناو خۆشمان، وە دوژمنەکانمان لە دەرەوە وەکو یەکێتی سۆڤیەت و دەوڵەتەکانی تری ڕۆژهەڵاتی ئەورووپا ئەیکەن بەهەراو پیلانەکە سەر ناگرێ. پەیمانی پۆرتسماوسمان هێشتا لەبیر ئەچوەتەوە کە هێشتا ڕوو نووسەکەی لە باڵیۆزخانەی بەریتانیا لە بەغدا بوو کەفاضل جەمالی لە لەندەنەوە خۆی پێ ئەگیرا نابڕوی بردین وە ئەوەبوو یەکێکیان خۆم بووم بەڕیشی سپی‌یەوە ڕام کرد بۆ ئەردەن. عەبدول ئیلاه بەزەردەخەنەیەکەوە دەستی هێنا بەپشتی نوری سەعیداو پێ‌ی ووت:

*قەت وامەزانە ئێمە تۆ ئەگۆڕینەوە بە جەمالی.. بەڵام خۆت ئەزانی پرۆژەی زۆر گەورەمان بەدەستەوەیە ئەگەر ئەمریکا پاڵ پشتمان نەبێ سەر ناگرێ.. تێ ئەگەی.. تێ ئەگەی مەبەستم چی‌یە؟

نوری سەعید بەزەردەخەنەیەکی مەکر بازانەوە ووتی:

*بەڵێ تێ ئەگەم.. ئایزنهاوەر با هەر باوەڕ بەکوێ درێژی وا بکا.

*مامە.. من لەڕوی ئەم پرۆژەیەدا ساردت ئەبینم.. زۆر هەڵ باشمان دەست کەوت کەچی تۆ لەکیست داین.

نوری سەعید قومێکی لەویسکیەکەی داو جگەرەکەی داگیرسان و ووتی:

*خۆتان ئەزانن وا لە سیاسەتی دەوڵەتیدا ڕیشم سپی کرد. نابێ کارێ بکەین پەشیمانی لەدوا بێ.. ئەم ئیشە گەورەیە بەمەڵەشەیی ناکرێ.. ئێوە ئەوە بزانن سوریە هی خۆتانە، بەڵام هەندێ بار هەیە ئەبێ ڕێك بخرێ.. جارێ نە بەریتانیا کە خۆی لەپەیمانی بەغدادایە وە نەئەمەریکا ناتوانن ڕاستەو خۆ یارمەیتمان بدەن، چونکە ئەوسا رووسیاش سنگ ئەنێتە پێشەوەو دژمان ڕائەوەستێ وە ڕای گشتی عالەمیش لایەن گیریمان ناکاو بە موئامەرەیەکی ئیمپریالیزمی ئەژمێردرێت ئەم دوو دەوڵەتە دۆستەمان ئەتوانن لەژێرەوە یارمەتیمان بدەن و هەروەکو (مستر هەندرسون) لە ئەنقەرە لە خۆتی گەیاند. ئەبێ ئاژاوەیەك لەسووریە هەڵ بگرسێنێت وە چەند کەسێك لە خەڵکی سووریە بەم ئیشە هەڵبسێنێت. ئەوسا بەناوی دامرکانەوەی شەڕو پاراستنی ئاسایشەوە سپاکەمان ئەنێرین بۆ ئەوێ و داگیری ئەکەین. ئێستا هەر وەکو خۆت ئاگادریت لەم لایەنەوەگەڵێ هەنگاو هاویشتراوە.. لەسووریە چەند کەسێکمان بەپارە کڕیوە ئامادەن بۆ هەرا هەڵ گیرساندن، وە زۆر بەدوور بینی پیلان ڕێك خراوە.. ئینجا کەی وەختی هات مەمووشتێ بەدڵی ئێوە ئەبێ عەبدول ئیلاه، سەرخۆش بوو بوو کە نووری سەعید ئەم قسانەی بۆکرد، ناوبەناو هەڵ ئەستایە سەرپێ و بەژوورەکەیا ئەهات و ئەچوو، لەپاشا لەجێ‌ی خۆی دائەنیشتەوە. کە نووری سەعید لە قسەکانی بوەوە، سەری لێ نزیك کردەوەو بەدەنگێکی نزم پێ‌ی ووت:

ئەم هەتیوە دەستی بۆ ژوورەکەی شا فەیصەل ڕاکێشا–بوە کۆسپ لە ڕێگاما تۆ دڵ سۆزی بۆیە بەئاشکرا پێت ئەڵێم ئەمەوێ خۆم بچمە سەر تەختی شایەتی هەمو وڵاتانی عەرەب، بەڵام ئەم دوو منداڵە حسێن و فەیصەڵ ئەم ڕێگەیەیان لێ بەستومەتەوە نازانم چی بکەم.

نوری سەعید بەزەردەخەنەیەکەوە ووتی:

–خۆشم ئەزانم تۆ زۆر لەهەردووکیان کارامەتری وەخزمەتێکی بێ پایانت هەیە بۆ بەریتانیا وەکو جەمال عەبدول ناصر سیلە ئەبون بەریتانیا بگۆڕێتەوە بەئەمەریکا ئەم جارە کە لەلەندەن بووم کاربەدەستانی ئەویش ئەمە بیروڕایان بوو. جارێ دان بەخۆتا بگرە بەقسەی شێتێکی وەکو فاضل جەمالی مەکە نە وەکو بەقەڵبەیەکتا بدا هەمور ئاواتێك پلە بەپلەیەتە جێ جارێ بامەسەلەی سوریە سەربگرێ و لەسەر تەختی ئەوێ بەبەرگی پاشایەتی‌یەوە دانیشێت ئەوی تر ئاسانە ئوتومبیلێك و دار تەلێك. مردنەکەی خوا لێخۆشبو شاغازیت لەبیرە عەبدول ئیلاه پەلاماری نوری سەعیدی داو تێر ئەم لاو لای ماچ کرد لەپاشا پێکەکەی هەڵگرت و پێ‌ی ووت.

–نۆشکە بەخۆشی ئەو ڕۆژەی بەئاوات ئەگەین. ئەبێ تۆش بکەم بەوەلی عەهدم.

نوری سەعید دوا قومی پێکەکەی هەڵداو سەیری کات ژمێرەکەی مەچەکی کردوو ووتی:

–وا کات گەیشتە یەکی پاش نیوە شەو بابڕۆم سەرێکی تحقیقاتی جنائی بدەم بزانم تائێستا چەند کەس گیراوە.

–خوات لەگەڵ.

پاش ئەوەی نوری سەعید ڕۆیشت عەبدول ئیلاه هەستایە سەرپێ و وەکو ئارامی لێ هەڵ گیرابێ بەم سەرو ئەو سەری ژوورەکەدا ئەهاتو ئەچو، هەر لەبەر خۆشیەوە ئەی چرپاند.

بۆم ڕاوەستن، شەرت بێ سەری هەمووتان پان بکەمەوە. سەری تۆش نووری سەعید. سەری تۆش فاضل جەمالی. سەری ئێوەش فەیصەڵ و حسێن.. ئامەوێ کەس ببێ بەهاوبەشم لەفەرمان ڕەوایی.. ڕاوەستن بائەم پیلانە سەربکەوێ.

لەپاشا دەستی نا بەزەڕەکەیا، کە کابراڕەشەکە هاتە ژووری، عەبدول ئیلاه بەزمانێکی لاڵ ووتی:

*ئەو ئافرەتە ئەمریکایەیەوە ئیمرۆ لەلبنانەوە بۆیان ناردووم پێ‌ی بڵێ بابێتە ژوورەوە.

–٤–

ماوەیەکی دوور بەسەر ئەم کارەساتەدا تێ پەڕی، دووکان و بازاڕ دائرابوەوە، قوتابیەکان

چوبوونەوە قوتابخانە، بەیانیان هەر کەس نەچوە سەر نیشی خۆی. ئێوارانیش چایخانەکان پڕ نەبوون لەدۆمینەکەرو تاوڵەکەرو نێرگەلە کێش. هۆی گوزەران تانەهات بەرەو خراپی ئەڕۆیشت، هەموو کاروکاسبیەك کەوتبوە ژێر دەستی کارگەو کومپانیەکانی بەریتانیا، بازرگانیتی ڕاوەستابوو. گەلێ لە بازرگانە نیشتمانیەکان نابووت بوو بوون وەفەلاحەکانیش لەتاو زورداری و چەوساندنەوەی ئاغاکان بەقەتار کۆچیان ئەکرد بۆ شار. دزی و ڕێ گری و پیاو کوشتن و ڕەوشتی خراپ بوو بوو بەشتێکی ئاسایی. ئەمە لەلایەکەوە وە لەلایەکی کەشەوە، هەر کوشك و تەلار بوو بەئاسماندا ئەڕچوو شار وەلی عەهدو وەزیرەکان ساڵی مانگێك پێیان نەئەکەوتە پایتەخت، لەسەر حسابی ڕەنجی هەژاران بەشارەکانی ئەمریکاو ئەوروپادا ئەگەڕان ئیتر زۆربەی گەل لەهەموو سەرێکەوە دەردوو دوو ڕووی تێ کردبوو. خاوەن تەلارو کاربەدەستە گەورەکانی لێ دەرچێ یەکێك نەبوو لێو بەبابروو دڵ تەنگ نەبێ.

تەنها (علی افندی) نەبێ بەشی‌ی خۆی شو کردبوو هەر چەندیشە نەخاوەن کوشك و تەلار بوو، وە نە لەکاربەدەستە گەورەکان بوو لەسەردەمی دەوڵەتی عوسمانی‌دا (یوزباشی) بوو، وەپێش کۆتایی جەنگی یەکەم بە پارەیەکی کەم تەقاعد کرابوو. زور بەپەرۆش بوو بۆ سەردەمی ڕابوردوو، بەرگە سەربازیەکەی هێشتا هەر هەڵ گرتبوو بۆ یادگاری هەندێ کەرەت لە ماڵەوە لەبەری ئەکردو دارێکی بچوکی ئەکرت بەدەستەوە، وە لە دالانە درێژەکەی ماڵی خۆیانا بەفیزێکەوە سنگی دەرنەپەڕاندو هاتو چۆی ئەکرد. وای ئەزانی تابووری سەربازی لەدواوەیە. بەڵام لەبەر ئەوەی گۆشتن و ورگن بوو بوو لەچاو جارانیا بەم بەرگەیەوە دیمەنێکی سەیری هەبوو. پانتۆڵەکەی تۆزێ لەخواروو ئەژنۆیەوە لەقاچی تونگ ئەبوو، قوڵی چاکەتەکەشی لە ئانیشکی‌ی بوو تەنها یەك هەڤاڵیش هەبوو لەشارەکەدا ئەویش حاجی قادر بوو، بازرگانی پێستە بوو. بەجەلەیە پێستەی ئەکڕی و ئەی نارد بۆ دەرەوەی عێراق، بەمە گوزەرانی زۆر باش بوو. بەڵام لەم ساڵەدا کە بازرگانی ڕاوەستابوو، ئەمیش وەکو بازرگانەکانی تر کەوتبوە تەنگ و چەڵەمەیەکی گەورەوە. ئەم دوو هەڤاڵە هەر چەندە دۆستێکی گیانی بەگیانی بوون و هەموو شەوێ حاجی قادر لەدیوەخانەکەی علی افندی رای ئەبوارد، بەڵام زۆر کەڕەت ناکۆکی ئەکەوتە بەینیانەوە.

ئەو شەوە وەکو جاران پێکەوە دانیشتبوون، علی افندی لەسەر قەنەفەکەی پاڵ دابوەوە، قاچی خستبوە سەر قاچ نێرگەلەی ئەکێشا وە لەسەر سەمتی فرەی نێرگەلەکەی پێ‌ی ئەلەرانەوە. حاجی قادریش بەرامبەری دانیشتبوو. لەخوار ئەوانیشەوە کوڕەکەی علی افندی کە لەتەمەنی (١٥) ساڵاندا بوو، لەگوێ ڕادیۆکە دانیشتبوو. ئەم هەموو شەوێ ئەبوایە رادیۆی بۆ باوکی لێ بدایە بەڵام لە ئەنقەرەو ئەستەمبول بەولاوە نەئەبو هیچ ئیستگەیەکی تر بکاتەوە.

علی افندی پاش ئەوەی مژێکی باشی لەنێرگەلەکەی‌دا، ڕوی کردە حاجی قادرو پرسیارە ئاسایی‌یەکەی لێ کردەوە:

-ئێ، حاجی، چی هەیە چی نی‌یە؟

حاجی قادر بەدەم داگیرساندنی جگەرەکەیەوە ووتی:

-چی هەبێ علی افندی. خۆت ئاگات لە وڵاتەکە نی‌یە؟ ئەوەتا هەر ئەوە ماوە بمان گرون، ئەم حکومەتە گەل فەوتاند کاروکاسبی هەمووی ڕاوەستاوە، دەرامەتی نەماوە. بەسەری تۆ چەند مانگێك ئەبێ پێستەکانم لەعەماردا کەوتووە نایەڵن بینێرمە دەرێ، خوا ئاگادارە هەزار دیناری لەسەر قەرزارم.

-گوێ مەدەرێ کار بەرەو باشی ڕوات. بەم نزیکانە باکوری عێراق ئەچێتە ژێر دەستی تورك، ئەوسا دنیا زۆر خۆش ئەبێ.

حاجی قادر ووتی:

-یا خوا قەت چاومان بەو سەردەمە ڕەشە نەکەوێتەوە. تورکەکانیش چیان پێ ئەکردین تەنانەت درەختەکانی گۆڕستانەکانیشیان سوتاند، وە هەزارەها لاویان نا بەگوللەی تفەنگەوە.

علی افندی بەنەرمە تووڕەیی‌یەکەوە ووتی:

-تۆش عەقڵت چۆتە سەر عەقڵی ئەم گەنجە گەوجانە- دەستی بۆ کوڕەکەی ڕاکێشا- ئەمەیان خۆت بووی بەکەفیلی تا بەریان دا. (فەرهادیشم خۆت ئاگاداری چی بەسەر هات. ئێستاش نازانم جێگای کوێ‌یە. لەبەخت ڕەشی خۆمە لەباتی ئەوەی بۆم پێ‌بگەن و لەم پیریەما بەخێوم بکەن کەچی سەر

ئێشەو ماندوو بوونیم بۆ پەیدا ئەکەن. ئەوەتا بەشەو بەڕۆژ لەتاو فەرهاد خەوو خۆراکم نی‌یە وەختە بدەینە کێو. لەهەرا خوێناویەکەدا کەس نەما نزاری کوڕم نەبێ خوتبە بخوێنێتەوە، باش بوو هەر ئەش کوژرا ئەو ئەفسەرەش خوا سەری لێ تێک داوە..

حاجی قادر قسەکەی پێ بڕیو ووتی:

-کام ئەفسەر؟ ئەوەی دراوسێتان؟

-بەڵێ، ئەویش جارو بارە کە یەت بۆ ئێرە دەست ئەکا بەم قسە قۆڕانە. بم زانیایە لەسەر ئەم بیرە خەتەرەیە (گەولاێژ)ی کچم نە ئەدایە..

-بۆچی؟ کوڕێکی زۆر بەڕەوشتو باشە، سێ ئەستێرەی بە شانەوەیە.

علی افندی مژێکی لە نێرگەلەکەی‌داو ووتی:

-بەڵێ، بەڵێ، ئەویش ئەوەندەی پێ ناچێ ئەیگرن خۆم کێشەم کەمە ئەویش بێتە سەر، دوور نی‌یە گەلاوێژیشی لەگەڵ ئەگرن، نازانم ئەم خەڵکە کە ئەتورکی ئەوی‌و ئەحکومەتی عێراق ئەی کێ یان ئەوێ؟ کێ ببێ بەشوانمان؟

حاجی قادر وەڵامی دایەوە:

-گەل ئەیەوێ بەسەربەستی لە سایەی ڕژێمێکی دیموکراتی ڕاستدا خۆی کاروباری خۆی بەڕێوە بەرێ. ژێر دەستەی بێگانانو کۆنەپەرستان نەبێ. ئەگەر ئێمە سەربەخۆو سەربەست بوونیایە ئەم دەردی سەریانەمان تووش ئەئەبوو:

علی افندی وتی:

-حاجی واز لەم قسانە بهێنە. من ئەزانم هەردوو کوڕەکەم هەڵ خەڵەتاون، بەڵام تۆ، ئەوە بەڕەو ڕووی خۆت ئەیڵێم، کە پێستەکانت برەوی نەبوو ئەکەوێتە جنێودان بەحکومەت، خۆ ئەگەر لەبرەو دابوو ئەم قسانەت هەمووی لەبیر ئەچێتەوە. هەردوو مانگ لەمەوپێش ستایشی حکومەتت ئەکرد، کەچی ئێستا حاجی لێم بوی بە بول شەویک سێ کەرەت لەسەر یەك مژی لە نێرگەلەکەی داو لەپاشا بانگی نزاری کرد سەرە نێرگەلەکەی بۆ تازە بکاتەوە.

کە نزار بەسەرە نێرگەلەکەوە هاتەوە، سەیری کرد باوکی چاو بە پارچە قالەزێکدا ئەگێڕێ، زانی نوسخەیەکە لەو بەیان نامانەی ئەمڕۆ خۆی بڵاوی ئەکردەوە. بۆیە زەردەخەنە کەوتە سەر لێوی. باوکی کەئەیخوێندەوە هەتا ئەهات زیاتر ناوچەوانی لۆچی تێ ئەکەوت. وە کە لەخوێندنەوەی بووەوە دایەوە دەست حاجی قادر. ئینجا دووسێ کەرەت دەستی هێنا بە قەبرغەی چەپیا ئەمە نیشانەی تووڕەیی‌و هەڵچوونی بوو. لەپاشا بەحاجی قادری ووت:

-ئەمانەی ئەمە ئەنووسن ناماقوڵ ئەکەن. بەڵێ بول شەویکەکان پی‌یان ناخۆشە عێراق پەیمان لەگەڵ تورکیا ببەستێ چونکە هەر ئەو ئەزانێ چۆن قەلاچۆیان ئەکا. من گومانم نیە لەئەنجامدا ئەم وڵاتە ئەداتەوە بەتورك چونکە هەر ئەوان ئەزانن وڵات بەڕێوە بەرن.

حاجی قادر پێی ووت:

-علی افندی تۆ بەناڕەوا هێرش ئەبەیتە سەر شیوعیەکان. خۆ خۆت ئەزانی من شیوعی نیم‌و هیچ پەیوەندیەکم پی‌یانەوە نیە، بەڵام خوا ڕاستەو ڕاستی لێ خۆ شیە، شیوعیەکان زۆر نیشتمان پەروەرن لەپاشا ئەم بەیان نامەیە وەکو لەدامێنیا نوسراوە هی شیوعیەکان نیە بەتەنها هی بەرەی نیشتمانی یەك گرتووە کە هەموو هێزە نیشتمانی‌یەکانی گەل ئەنوێنێ.

علی افندی بەم قسانە ئێجگار ئەماری توند بوو. وە بەدەنگێکی بەرز ووتی:

-ئەڵێ‌ی هی بول شەویکەکان نیە؟ ئەی بژی برایەتی کوردو عەرەب، بژی برایەتی هەموو گەلان، بژی ئاشتی چیە؟ حاجی تۆ گەوجی یا خۆت گەوج ئەکەی لەگێنا لەمنی باشتر ئەزانی ئەمانە هەمووی بەیت‌و بالۆری بول شەویکەکانە. بول شەویکن.

نزار تا ئەم ڕادەیە دانی بەخۆدا گرتبوو پیشی ئەخواردەوە، بەڵام کە باوکی بەم ڕادەیە هێرشی بردە سەر نیشتمان پەروەرەکان ئیتر خۆی پێ‌نەگیراو هەڵی دایە:

بابە-شیوعیەکان لە هەموو کەسێك زیاتر خۆیان بەخت ئەکەن لەپێناوی ڕزگاری‌و سەربەخۆیی وڵاتدا، وەلەپاشا ئەم دروشمە هەر هی شیوعیەکان نیە، بەڵکو بووە بە ویردی سەر زمانی هەموو مرۆڤێکی بەشەرەف. کە نزار ئەمەی ووت علی افندی ئێجگار چاوی پەڕیە پشتی سەری‌و ئەڕاندی:

-ئەمە دایکت تەربیەی دیاوی لەقسەی لەخۆ گەورەتردا هەڵ بدەیتێ؟ بەڵێ هەتیوەکانم هەردوکیان بول شەویکن. ماڵی خۆیان کاول کرد خەریکن ماڵی منیش بەقووڕ ئەگرن، حاجی ئەمە شەوەکەیەو ئەیڵێم نزار لەسەر ئەم ئەتوارە بڕوا ئەی گرنەوە ئینجا ئەوسا پارەی کەفالەتەکەی کە (٥٠٠) دینارە من لەباتی تۆ بیدەمەوە.

کە علی افندی ئەم قسانەی ئەکرد نزار ڕەنگی سوور هەڵ گەڕاو جارو بارە سەیری حاجی قادری ئەکرد وەکو داوای لێ بکا فریای کەوێ لەم هەڵچوونەی باوکی ڕزگاری کا. لەپاشا کە علی افندی بێ دەنگ بوو سەر حاجی قادر بەنەرمی پێ‌ی ووت:

-علی افندی، تۆ لە خۆڕایی خۆت سەغڵەت ئەکەی. نزار کوڕێکی زیرەك‌و وریایە لە هەڵەشەیی پێشوی دەرسی وەرگرتوە، باوەڕم هەیە ئیتر کارێکی واناکا جاسووسەکان زەفەری پێ بەرن. خوا نەخواستە ئەگەر هەر گرتیشیان تۆ گوێ مەدەرە(٥٠٠) دینارەکە من هەزارم چوە با ئەویشی بچێتە سەر. ئەمانە باکیان ئەبێ گیانی خۆیان لەپێناوی گەلدا بەخت بکەن بۆ من بۆ پارەیەك وەکو چڵکی دەست یەت‌و ئەڕوا باکم بێ. لەپاشا ئەمیش خۆ لە هەموو لاوانە زیاتر نیە کە لە تاریکایی زیندانەکانا ئەژین، بەخوا لەنزاری تۆ ناسك‌و نازادر تر بەخێو کراون.

کە حاجی ئەمەی ووت، علی افندی ئەوەندەی تر قینی هەڵسا، سدارەکەی کێشا بە مێزەکەی بەردەمیاو ئەڕاندی:

-تۆش، تۆش حاجی؟ لەباتی ئەوەی یارمەتیم بدەی ئەم کوڕەم لەداوی بولشەویکەکان ڕزگار بکەم ئەوەکو وەکو براکی تری لێ بەسەر بێ کەچی هانەهانەی ئەدەی. من ئەزانم کە گیراشەوە پێ ئەخەیتە ریسی ملم بۆ (٥٠٠)دینارەکە، ئەوسا ئەبێ خانوەکەمت بۆ بفرۆشم. من نامەوێ بولشەویك لەم ماڵەدا بێ. لەسەر ئەم بیرو باوەڕە لانەدا دەری ئەکەم.. دەبڕۆن ئیتر بەرۆکم بەردەن..

علی افندی بەتوڕەیی‌یەوە هەستاو بەتوندی دەرگاکەی لەدوای خۆیەوە دا بەیەکاو ڕۆی بۆ ژووری نوستن.

نزار تابەردەرگای حەوشە لەگەڵ حاجی ڕۆی. لەبەر دەرگا حاجی بەنزاری ووت:

-لەباوکت دڵگیر مەبە. خۆت ئەزانی پیاو کەبەساڵچوو تووڕەو تڕۆ ئەبێ‌و بیرو باوەڕی لەگەڵ هی وەچەی ئێستا ڕێك ناکەوێ. بەڵام دڵی زۆر پاکە، سبەینێ هیچی لەدڵ نامێنێ. خۆت ئەزانی ئێمە هەموو شەوێ لەگەڵ باوکتا بەدڵ ئازاری یەکتری بەجێ دێڵین، کەچی بەیانی خۆی یەتەسەر دووکانەکەم‌و ئاشتم ئەکاتەوە، وە بۆ شەوی داهاتوو خێرا یەمەوە دیوە خانەکەتان.. ئیتر شەوباش.

-٥-

شەوێ لە شەوەکانی مانگی حزیران شنەی بای دجلە لەگڕی گەرمای ڕۆژی کەم کردبووەوە. لەباخچەکەی یانەی ئەفسەران چوار ئەفسەر دوانیان لەڕوتبەی عەقیدا، وە یەکێکیان لە ڕوتبەری

مقەدەما، ئەوی تریشیان لەروتبەی ڕەئیس دا، لەگوێ مێزێك دانیشتبوون سیانیان ئەزنیفیان ئەكرد، رەئیسەكە چاوی بڕیبوە دەرگای حەوشە ئەوەندەی پێ نەچوو ئەفسەرەكە بەپەنجە تەقە تەقی لە مێزەكە هێنا هەر سێ ئەفسەرەكەی تر سەریان هەڵبڕی و ڕاستەو خۆ سەیری دەرگای حەوشەیان كرد چاویان بەئەفسەرێكی باڵابەرزی لاواز كەوت لەبەر دەرگاكە ڕاوەستابوو چاوی بەحەوشەكەدا ئەگێڕا. لەپاشا لەسەر خۆ هاتە ژوورێ و بەزەردەخەنەیەكەوە بەلایانا تێ پەڕی و، وە لە قوژبنێكا دانیشت ئەفسەرە رەئیسەكە بەچرپە بەهەڤاڵەكانی ووت:

-پێشەوا لەوەختی خۆیدا هات

هیچیان وەڵامیان نەدایەوە هەر ئەوەندە نەبێ سەریان دانەواندەوەو كەوتنە ئەزنیف كردن پاش تۆزێك ئەفسەرە مقەدەمەكە سەیری كات ژمێری مەچەكی كردو ووتی:

-كات یە. پێشەوا نان ئەخوا هەستن با بڕۆین.

پاش تێپەڕ بوونی نیو سەعات بەسەر ڕۆیشتنی چوار ئەفسەرەكەدا ئەفسەرە كەڵەگەتە لاوازەكە كە بەتەنها دانیشتبوو نانی ئەخوارد پارەی خواردنەی داو ڕۆیشتە دەرێ. لەبەر دەرگا سواری تەكسی بوو، بەشۆفێرەكەی ووت بیبا بۆ سڵیخ( ) لەجێگایەك لەنزیك (سلیخ) بەشۆفێرەكەی ووت ڕاوەستێ، پاش ئەوەی كرێكەی دایە، لەشەقامەكە لای داو خۆی كرد بەكۆڵانێكدا، پاش چارەكە سەعاتێك ڕۆیشتن بەناو ئەم كۆڵان و ئەو كۆڵاندا، گەیشتنە بەر خانویەكی یەك نهۆمی بەرەنگی زەرد بۆیە كرابوو. لە لەوحەكەی سەر دەرگاكە نوسرابو (عقید عبدالله) بەم لاو ئەولای خۆیدا ئاوڕی دایەوە، كەزانی كەس دیار نی‌یە دەستی نا بەزەنگی دەرگاكەدا. ئەوەندەی پێنەچوو یەكێك لەودیوەوە بەدەنگێكی گڕ پرسی:

-كێ یە؟

-(ناگن)گورج دەرگاكە كرایەوەو خۆی كرد بەژورا. عەقید عبدالله دەستی گوشی و پێی ووت:

-بۆ ناو ساردادوەكە، برادەران لەوێن.

عەبدول كەریم لەپێش عەقید عبدالله گەیشتە ناو سارداوەكە، سێ ئەفسەرەكەی لەیانەی ئەفسەران ئەزنیفیان ئەكرد بەرزە پێ لەبەری هەڵسان و سڵاوێكی سەربازانەیان بۆ كرد. ئینجا هەر پێنجیان دانیشتن زەعیم عبدول كەریم بەپێكەنینەوە ووتی:

-ئەوەندەی نەمابوو ووشەی نهێنیەكەم لەبیر بچێتەوە.

عەقید عبدالله بەزەردەخەنەیەكەوە وەڵامی دایەوە:

-بەخوا ئێمەش دەرگامان لێ نەئەكردنەوە. بەڵام ئەوەی باشە ووشەی (ناگن) ئاسانە لەبیر ناچێتەوە.

لەم كاتەدا منداڵێك لە سوراحیەكدا شەربەتی پرتەقاڵی بۆ هێنان، پاش خواردنەوەی شەربەتەكەو ڕۆیشتنی منداڵەكە، زەعیم عەبدولكەریم ڕوی تێ كردن و ووتی:

-لە (مەنصور)ەوە یەكسەر هاتم بۆ یانە، نەچوۆم بۆ ماڵەوە، تاقەتم نی‌یە وەڵامی پرسیارەكانی دایكم و باوكم بدەمەوە. بۆ بەم

درەنگ وەختە هاتوی؟.. بۆچی هاتوی..؟ دیارە لەوەختی خۆیدا نوسراوەكانم پێتان گەیشتوە.. بەڕاستی زۆر سوپاستان ئەكەم كە باش پەیڕەوی تان كردوە بەتایبەتی كۆبونەوەتان لەیانە لەو وەختەی بۆم دانابوون وەهاتنتان بۆ ئێرە.. من بۆیە ئێرەم هەڵ بژارد چونكە جێگایەكی پەنایە وەدەرو دراوسێ ی خراپی لێوە نزیك نیە.

هەروەها عەقید عبدالله خۆشی شوێهەی لەسەر نیە. من هەرمەترسیم لەوە بوو ووچانم نەدەنێ بێم بۆ بەغدا، بەڵام باش بوو ئەمەش تەگەرەی تێ نەكەوت پاش تۆزێ بێ دەنگ بوون، سەیری كات ژمێرەكەی دەستی كردو هاتەوە قسە:

-براكانم وەختمان كەم بەدەستەوەیەو ئیشی زۆر گەورەشمان لەسەرشانە پێویستە زۆر بەچالاكی و دوور ئەندێشی و وریایی ببزوینەوە تا بتوانین بەگورجی بەری خەباتی ئەم چەند ساڵەمان بكەینەوەو گەلەكەمان لەچەوساندنەوەو كۆیلەیەتی ڕزگار بكەین كار بەخێرای ئەڕواو تەنگو چەڵەمەی ئیمپریالیزم و كۆنە پەرست لە وولاتەكاندا گەیشتۆتە پلە كۆتاییەكەی.. لەبەر ئەوە ئەم كۆبوونەوەمان گرنگیەكی زۆر گەورەی هەیە. كووبوونەوەكانی كەمان بۆ خۆ ئامادە كردن و خۆڕێك خستن بوو، بەڵام كۆبونەوەی ئێستامان بۆ بزووتنەوە قەلامبازێكی شۆڕش گێڕانەی نزیكە بۆ سەر قەڵای شایەتی و ئیمپریالیزم.. جا بۆ ئەوەی سەپەرشتی كاری خۆیان بینەوە بزانین چۆن ئەبزوینەوە پێویستە بەگورتی باسێكی ئەو كارەساتە سیاسیە بكەین كەلەدەرەوەو لە ناوەوە ڕوی داوە لەم ماوەیەدا، وە لەپاشا هەریەكەمان باسی ئەو كردەوانە بكا كە لەكۆبوونەوەی پێشوودا خستبوومانە ئەستۆی خۆمان بەجێ ی بهێنین بۆ ئەوەی بزانین تا چ ئەندازەیەك ئیشمان ڕۆیشتوە بەڕێوە نابێ لەخۆمان بایی بین.. هەر هەنگاوێك ئەنێین كە ئەبێ ئەنجامی لێكۆڵینەوەو وردبونەوەیەكی تەواومان بێ.

زەعیم عەبدول كەریم زۆر بەدەنگێكی سازگار پڕ لەهیواوە بە دوارۆژێكی نوێ ئەم قسانەی ئەكرد، پرشنگی وریایی و ئازایی لە چاوەكانیا ئەدرەوشایەوە لەبەر ئەوە قسەكانی زۆركاری گەر بوو. لەهەڤاڵەكانی بۆیە بەدڵ گوێ یان لێ گرتبوو وەهەناسەیان لەخۆیان بڕی بوو

پاش تۆزێ بێ دەنگ بوون هاتەوە قسە بۆشی ی كردنەوەی هۆی ئەنجامەكانی ئەو كارەساتە سیاسیانەی لەرۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا ڕوی داوە لەپەیمانی شەڕاوی بەغداوە دەستی پێكرد تایەك گرتنەكەی بنەماڵەی هاشمی لەبەغداو لە ئەردەن. ئینجا ووتی:

-براكانم: حكومەتی نووری سەعیدی خائن بەئاشكرا چەك و سپا ئەنێرێ بۆ لبنان بۆ پشت گیری (كەمیل شەمعون)ی نۆكەری امریكا كە ئەوەندەی ئەماوە دكتاتۆریەتەكەی لەبەر شاڵاوی نیشتمان پەروەرە شۆڕش گێڕەكاندا لەڕیشە بێتە دەرێ. وەبڕیار وایە دەوڵەتەكانی پەیمانی شوومی بەغدا لەمانگی داهاتوودا لە ئەنقەرە كۆببنەوە بۆ ئەوەی پیلان دابنێن بۆ داگیر كردنی سوریەو نوساندنی بەعێراقەوە، وەبو ئەوەی پەلاماری بزوتنەوەی نیشتمانی بدەن لەم ناوچەیەدا كەڕۆژبە ڕۆژ بەرزترو ئەبێتەوەو سوودی امپریالستەكان وەكۆنەپەرستەكانی خستۆتە مەترسی یەكی گەورەوە. ئەمانە هەمووی لە لایەكەوە، وەلەلایەكی كەشەوە گەلەكەمان لەڕووی ئابووری و تەندروستی و سەقافی و كۆمەڵایەتی یەوە هەتایەت بەرەو خراپی ئەڕوا. نیشتمانی خۆشەویستمان كراوە بە

بەندیخانەیەکی گەورە گەلەکەمانی تیا کۆت و زنجیر کراوە. ئەمانە هەمووی بوە بەهۆی ئەوەی قین و بێزاری گەلەکەمان بگاتە ئەوپەڕی و زیاتر تینی بزوتنەوەی ڕزگاری بەرز بکاتەوە. ئێستا گێژەڵوکەی شۆڕشی وەختە هەڵ بکا جائەبێ زۆر بەباشی ئامادەو هۆشیارو دووربین بین وەتا ئەو ڕۆژە یەتە پێشەوە خۆمان بپارێزین لەهەر کردەوەیەك کەلەبەر چاوی کاربەدەستان ئاشکرامان بکا. ئەبێ بزانین هەڵەیەکی بچووك ئەم چەند ساڵەمان لەکیس ئەداو درێژە بەئازاری گەلەکەمان ئەدا.

پاش ئەوەی زەعیم عەبدول کەریم لەقسەکانی بوەوە هەریەکەیان ئەوەی لەکۆبوەنەوەی پێشودا پێ ی سپێردرابوو بەجێ بهێنێ گێرایەوە لەپاشا نۆرە هاتە سەر ڕەئیس بەکرو وتی:

لەسەر بڕیاری کۆبوونەوەی پێشوومان بەهۆی گەلاوێجی دەست گیرانەوەتوانیم دەنگمان بگەیەنم بە (فەرهاد)ی برای و ئامانجەکانمان لە بەرەی یەك گرتوی نیشتمانی بگەیەنێ دوێنێ گەلاوێج وەڵامەکەی بۆ هێنامەوە دەستی کرد بەگیرفانیاو پارچە قاقەزێکی بچووکی دەرهێناو کەوتە خوێندنەوەی:

برا ئەفسەرە ئازادی خوازەکانمان

بەدڵ و بەگیان لایەن گیری بزوتنەوەکەتان ئەکەین هەموو توانایەکمان پێش کەشتانە لەپێناوی ڕزگاری گەل و نیشتماندا

بەرەی یەك گرتووی نیشتمانی

زەعیم عەبدولکەریم لەخۆشیا دەستی دابەیەکداو وتی:

-زۆر زۆر خۆشە. بەڕاستی سەرکەوتنێکی گەورەیە بۆ بزوتنەوەکەمان کە توانیمان دەنگمان بگەیەنین بە بەرەی نیشتمانی یەك گرتوو کە لەپارتە نیشتمانیە دڵسۆزەکان پێك هاتوە لە دەمێکەوە خەبات ئەکەن ورێگا خۆش ئەکەن بۆ شۆڕشی ڕزگاری.

مقەدەم ڕۆستەم ڕوی کردە ڕەئیس بەکرو وتی:

-مەل گەلاویج بڵێ گەلاوێژ ئەگینا دەست گیرانەکەت لێت ئەتۆرێ. بەڕاستی فەرهاد نیشتمان پەروەرێکی نەبەزە لە هەولێر دراوسێمان بوون. لەپاشا کەچوو بۆ بەغدا لەحقوق بخوێنێ، علی افندی باوکی دڵی بڕوایی نەدا بەتەنها ڕەوانەیبەغدای بکا بەماڵەوە لە گەڵیا هات بۆ ئێرە، بەڵام ئەوەندەی پێ نەچوو فەرهاد گەڕایەوە پاش ئازاردانێکی زۆر بیست ساڵ بەند کرا لەپاشا توانی لەبەندیخانە ڕابکاو خۆی بشارێتەوە، ڕۆژنامەکان لەوەختی خۆیدا لەسەر موحاکەمەی فەرهاد وراکردنی زۆریان نووسی:

مقەدەم جابر کەتا ئەوکاتە هەر گوێی ئەگرت و قسەی نەئەکرد هەڵ دایە:

-بەڵێ، ئێستاش ئەو ڕۆژنامانەم ماوە کە ئەو باسە ئەگێڕنەوە بەڵام باجارێ واز لەمە بهێنین من وا بەبەرژەوەندی ئەزانم هەر لەسبەینێوە دەست بکەین بەشۆڕش.

عەبدول کەریم لەسەر خۆ پێ ی ووت:

براکەم شۆڕش هەڵگیرساندن چەند مەجێکی هەیە تائەو مەرجانەی ئەگا هەڵ ناگیرسێ. ئاو هەر بەگەرم کردن نابێ بەهەڵم تا ئەگاتە پلەی تایبەتی خۆی دان بەخۆتا بگرە ئەوەندەمان ئەماوە دەردی نەڵێین گامان گروە کلکی ماوە.

لەپاشا روی تێکردن ووتی:

باهەر لێرە جێگا ڕاخەین بنوین.. شەو درەنگە بەیانی زوو ئەبێ بگەڕێمەوە (مەنصور)..

-٦-

لەکۆلانێکی تاریکدا لەگوێ ڕوباری (دیجلە) خانوویەکی دوو نهۆم هەیە. ئەگەر لە لەوحەی سەر دەرگاکەی ووربیتەوە موچرکەیەك بەلەشتایە. شێوەی گەڵ هاوڕێ و هەڤاڵت یەتە پێش چاو کەلەم دیو ئەم دەرگایەوە لەژێر داروو قامچیدا لەناو چوون و لاشەکەیان فڕێدراوەتە ڕوبارەکەوە. گەلێ زیندانی قووڵ و تاریکت یەتە پێش چاو کەئەگەر تیایانا پێستیشت بگروون دەنگت بەکەسدا ناگا. ئەو لەوحەیە لەسەری نووسراوە (تحقیقاتی جنائی). لە داڵانەکەیەوە کە تێ پەڕیت ئەگەیتە حەوشەیەکی چوار سووچ. بەدەستە چەپتا ژوورێکی لەسەر دەرگاکەی نووسراوە (ژوری ئێشك گرەکان) بەڵام قەت ئەم ژورە ئێشك گری تێ نەچوە لەوانە ئەبێ کەمێری قینی لەبیرو باوەڕیان. ئینجا ئەگەر بەدەستە ڕاستدا پێچ بکەیتەوە بەداڵانێکی تری کورتدا ئەچێتە ناو حەوشەیەکی تر ڕیزە ژوورێکی تیایە، سیانیان هەمیشە دەرگاکانی خڕ داخراوەو قەدەغە کراوە کەس بچێ بەلایانا. ئەگەر چەند هەنگاوێکی تر لەوان ڕەت بوی ئەگەیتە بەر ژوورێکی تر لە لەوحەکەی سەر دەرگاکەی نوسراوە (معاون نائل حاجی عیسی)

نائیلی حاجی عیسی کابرایەکی چوار شانەی تێك سمراوی قژ زەرد بوو بەپیاوێکی زۆر دڕندە ناوبانگی ڕۆیشتبوو. کات (١٢)ی نیوەڕۆ لە ژوورەکەی خۆی دانیشتبوو، هەرچەندە ژوورەکەی سارد کەرەوەی( ) تیا بوو بەڵام دەستە سڕەکەی هەر بەدەستەوە بوو خێرا خێرا ئارەقی دەموو چاوی و پشت ملی ی پێ ئەسڕیەوە. لەبەر دەمیشیا (فالێکی،٢) واڵا کردبوەوە زۆر بەووردی چاوی ی بەپەڕەکانیا ئەگێڕا لەم کاتەدا بەهێواشی لەدەرگای ژورەکەی درا. سەری هەڵ بڕی و بەبێزاریەکەوە ووتی:

-کێ یە؟

کابرایەکی کورتە بنە، ئاوڵە پەردەکەی لووتی چەپی ی خواردبوو هاتە ژوورەوە پاش سلاوکردن بەنائیلی ووت:

-بەگم، لەوساوە من دانراوم چاودێری ماڵی علی افندی بکەم کەس نابینم هاموشویان بکا، کابرایەك ئەبێ ناوی حاجی قادرە، ئەویش پیاوێکی بەساڵاچووە هیچ شوبهەیەکی لەسەر نی یە. هەروەها ئەوانیش هاتشوی کەس ناکەن، بەڵام ماوەیەکە ئەفسەرێك لەروتبەی (ڕەئیس) دایە بەگەرم سەریان لێ ئەداو هەندێ لەگەڵ کوڕو کچەکەی علی افندی ئێواران ئەڕۆن بۆ دەرەوە. هەرچەندە ئەمەوێ ڕێ و شوێنیان هەڵگرم بەڵام لەناو قەڵەباڵغی دا لێم وون ئەبێ نازانم بۆ کوێ ئەچن و چی ئەکەن.

نائل بە توڕەیی یەوە دەستێکی کێشا بە فایلەکەی بەردەمیاو نەڕاندی بەسەر کابرادا:

ئەی کەواتە بۆ هاتوی بۆلام خوا لەشت ساخ ئەکا.. چاودێری کردن وانابێ. ئەی هیچ ئەبێ ناوی ئەفسەرەکەو تیپەکەی نازانی ی.

کابرا لەترسا ڕەنگی بوو بوو بەچاوی گازری و وەکو بینی ئاو ئەلەرزی و بە دەنگێکی لەراوە ووتی:

-بەگم ئەمەیان نەزانم.

خێرا دەفتەرێکی بچووکی لەبەر باخەڵی دەرهێناو پەڕەکانی هەڵدایەوە تا گەیشتە سەر پەڕەیەك ووتی:

-ناوی ڕەئیس بەکرە لە فەوجی(-) لوا (-) سریەی هەندەسە.

کە نائل گوێی لەمەبوو داچڵەکی و گورج سەیری فایلەکەی بەردەستی کرد. ئینجا سەری ی هەڵبڕیەوەو ووتی:

-ئەبێ زۆر بەوردی ووریایی چاودێری ئەو ئەفسەرو کوڕو ئافرەتە بکەی. ئەیەڵی لێت وون بن.. هەرشتێکت لێ دین یا سەریان کرد بە هەر ماڵێکا ماڵەکە نیشانە بکەو لەنزیك ترین تەلەفونەوە قسەم لەگەڵ بکە، ئەگەر ئەم ئیشەت بەباشی بەجێ هێنا بەخششێکی باشت ئەدەمێ.. ئیتر برۆ بەلای ئیشی خۆتەوە.

کە کابرا چوە دەری، نانیل هەستایە سەرپێ و کەوتە هاتو چۆ کردن بەژوورەکەدا. لەبەر خۆیەوە ئەی ووت:

-سەیری رێکەوت کە، ئێستا استخباراتی سپای فایلی ئەم ئەفسەرەیان بۆ ناردم بۆ ئەوەی بزانم لای ئێمە ناوی لەلیستەی شوبهەلێکراوە کاندا هەیە یان نە. چونکە ئەوان لێی دوو دڵن. لەپاشا پێ‌یەکی کێشا بەزەوی‌داو لەبەر خۆیەوە کەوتەوە قسە.

-راوەستە بۆم فەرهاد.. ئەو جارە بەهۆی باوکتەوە تەڵەیەکم بۆ نایتەوە بت گرم. بەڵام زوو لەفیکەی خۆت گەیشتیت بۆی دەرچوی. ئەم جارە بەهۆی خوشکەکەت و ئەم ئەفسەرەوە کە لام وابێ زاواتە لەدەستم دەرناچی ئینجا ئەگەر جاری پێشو خۆت گرت لەژێر شوڵکی منداو گڕی‌ی دەمت نەکرایەوە وە لەپاشا لە بەندیخانە هەرات کرد، ئەم کەرەتە یا ئەبێ لاشەکەت فڕێ بدەمە ئەم ڕووبارەوە یا ئەبێ پێ لەهەموو شتی بنێی.

-٧-

هەندێ ئێواران ڕەئیس بەکرو گەلاوێژو ئەزار پێکەوە ئەچوون بۆ سینەما. لەوێشەوە ڕوویان ئەکردە باخێکی گشتی ماوەیەک لەناو گوڵو گوڵزاردا رایان ئەبوارد لەپاشا ئەگەڕانەوە ماڵێ. ئێوارەیەک ئەزار سەری ئەیەشا ئەیتوانی لەماڵ بێتەدەرێ. بەڵام ئەوان دوو بەدوو رۆیشتنە دەری، پاش تەواو بوونی سینەما لەباخچەیە لەسەر قەنەفەیەک لەتەنیشت یەکەوە دانیشتن. تشکی مانگەشەوەکە ئەیدا لەقژە زەردەکانی گەلاوێژ ئەوەندەی تر پرشنگی ئەدایەوە. سروەی بای شەمالیش جار جار خشە خشی بەگەڵای درەختەکان ئەخست، بۆنی عەتری شەوبۆی ئەدا بەلووتیانا، ئەمە یەکەم جار بوو کەهەردووکیان بەتەنها دابنیشن. دڵی هەردووکیان خێرا خێرا لێی ئەدا بەجۆرێک هەستیان بەتەنگە ئەفەسی ئەکرد. رەئیس بەکر هەرچەندی ئەکرد ئەی ئەزانی چۆن پەتی ئەم بێدەنگیە بچڕێ. لەوەو پێش بەناواتی کاتێکی واوەبوو کەلەگەڵ دەست گیرانەکەی‌دا بەتەنها دانیشتن ڕازی دڵی خۆی‌بو بگێڕێتەوە، شەو لەسەر جێگای هەزارەها قسەی ئامادە ئەکرد، دەریای ژیانی خێزانی دوا ڕۆژیانەوە لەهەڵێکدا بۆی بگێڕێتەوە کەچی ئێستا ئەوەتە هەلەکە هەڵکەوتوە بەڵام هیچ قسەیەکی بۆ نایە بەڵکو هەست ئەکا مێشکی لەکار کەوتوە وە لەتاوا تفی قوت ئەدایەوە، خۆزگەی ئەخواست ئزاریان لەگەڵدا بوایە لەم تەنگو چەڵەمەیە ڕزگاری کا بەقسە نەستەقە خۆشەکانی. لەپاشا هەرچی چۆنێ بوو بەدەنگێکی لەڕاوەوە ووتی:

-گەلاویج

گەلاوێج ئاووڕی لێ دایەوەو بەزەردەخەنەوە ووتی

-هەمدیسان گەلاویج؟ بڵێ گەلاوێژ..وێژ ..وێژ.

رەئیس بەکر وەک و قوتابیەک لەبەردەمی مامۆستاکەی‌دا ڕاوەستابێ دەرسەکەی لەبیر چوبێتەوە بەتەریقی‌یەکەوە ووتی:

گیانەکەم لێم ببوورە بڵێم وێژ.. وی..وێژ. گەلاوێژ.

-ئەوەتا وردە وردە خەریکی فێر ئەی.

-بێ‌گومان فێر ئەبم.. من ئەمەوێ جگە لەم ووشە خۆشەویستە زمانی کوردی فێربم، ئەو ئەتەوە خەبات کەرەی ساڵەهای ساڵە لەگەڵ ئەتەوەی عەرەبدا خۆشی و ناخۆشی ئەچێژێ.. بەڕاستی خەوشە بۆ ئێمەی عەرەب زمانی برا کوردەکانمان ئەزانین کە تەنیشت بەتەنیشتی یەکەوە ئەژین و لەخەباتی رزگاری‌دا هەردوولا وەکو یەک هاوبەشین.. ئەبێ ببی بەمامۆستام لەزمانی کوردیدا.

گەلاوێژ ووتی: ئەمە هەمووی تاوانی ئیمپریالیزم و کاربەدەستە چڵکاو خۆرەکانیەتی کە ئەیان هێشتوە ئێوە فێری زمانی ئێمە بێن لە ترسی ئەوەی ئەوەک لەیەک بگەین چونکە بەلەیەک گەیشتن یەک گرتن بەهێز ئەبی و ڕووخانی ڕژێمی کۆنەپەرستی کەئەمەش مەترسی هەرە گەورەی ئیمپریالیستەکانە. ڕاوەستە باسەرکەوین ئەوسا بزانە چۆن هەموو عەرەبێک فێری زمانی کوردی ئەبێ.

پاش توزێک بێدەنگ بوون گەلاوێژ هاتەوە قسە:

-ئومێد ئەکەم قوتابیەکی زیرەک بی زوو فێری‌ی زمانەکەمان ببی و ڕەئیس بەکر پاش ئەم گفتو گۆیە ئەختێک شەرمی شکاو دەستی گەلاوێژی خستە ناو دەستی‌یەوەو ووتی:

-ئەگەر بەردیش بم خۆشەویستی تۆ زیرەکم ئەکا.

-ئەوەندە منت خۆش ئەوێ؟

رەئیس بەکر رووەتی لەڕوومەتی گەلاوێژ نزیک کردەوەو پێ‌ی ووت:

-ئەی گومانت لەمە هەیە؟ ئاخ خۆزگە ئەوەندە دەم ڕاست بوومایە ئەوەی لەدڵمایە بم توانیایە دەری برم.. ئەوسا ئەتزانی چەندم خۆش ئەوێ‌ی.

-پێ‌ی ناوێ هەمووی لە ڕوخسارتا دیارە.. بەڕاستی منیش خۆم زۆر بەبەختیار ئەزانم بەم خۆشەویستیە.. بەڵام خۆزگە..

-خۆزگە چی؟

-ئامانجەکەمان بەزوویەکی زوو ئەهاتە دی‌و گەلەکەمان بەسەر بەخۆیی‌و سەربەستی تەواوی خۆی شاد ئەبوو وە فەرهادی کاکم بەسەربەستی وەکو ئێمە بەناو ئەم گوڵ‌و گوڵزارەدا ئەگەڕا.. موحاکەمەکەی فەرهادت نەبیستوە؟

-لەوەختی خۆی‌دا ڕۆژنامەکان بلاویان ئەکردەوە.

-ئەوەی لەرۆژنامەکاندا نوسرابوو زۆری ئاوەژوو یاکەم کرابووەوە. خۆزگە موحاکەمەکەیت ئەدی‌و چاوت پێ‌ی ئەکەوت بەچ ئازایەتیەك لەبەر دەمی حاکم دا قسەی ئەکرد. محکەمەی کردبوو بەشانۆیەك بۆ بەرگری لەبیرو باوەڕی خۆی‌و ئابرو بردنی چینی کاربەدەستی خائن. تاوای لێهات حاکمەکە تووڕەبی‌و موحاکەمەکە بکا بەنهێنی.

ڕەئیس بەکر دەستی هێنا بەسەر شانی گەلاوێژدا پی‌ی ووت:

-دوا ڕۆژ هەر بۆ گەلە.. ڕۆژێك ئەبێ لەبەر دادگای گەلدا ئەم خائنانە بەمل کەچی ڕاوەستن لەتاونەکانیان بپرسینەوە.. گەڵ شانازی بەکاکەت‌و هەڤاڵە خەبات کەرەکانی تریەوە ئەکا کە قارەمانانە لەپێناوی ئازادی‌و سەربەخۆیی‌دا تێ دەکۆشن. کاکەت ئەو ڕۆڵەیەیە کە کاربەدەستان لەگەڵ ئەو هەموو هێزەیش کە لەبەردەستیانایە ئەترسن، وەکون بەکون بۆی ئەگەڕێن بیگرنەوە.

گەلاوێژ کە گوێی لەدوا ووشەی ڕەئیس بەکر بوو داچڵەکی‌و ووتی:

-بەڵێ کون بەکون بی ئەگەڕێن، بەڵام انشاالله قەت بەم مرازە ناگەن. گەلی داویان بۆ ناوەتەوە.. جارێکیان نائیل بەقسەی لووس باوکە ساکارەکەی تەفرەدابوو ئەگەر فەرهاد خۆی بدا بەدەستەوە بەرەڵای ئەکاو هیچی لێ ناکا. باوکی بەستەزمانیش بەهەڵە داوان ئەچێ بۆ ئەو جێگایەی کە فەرهاد خۆی لێ شاردبوەوە ئازانێ نائیل چاوێکی شوێن خستوە لەپشتی‌یەوە دوور بەدووری ئەڕوا بۆ ئەوەی ماڵەکە نیشانە بکاو لەپڕ بدەن بەسەریاو بیگرن چونکە نائیل سوور بوو کە فەرهاد لەوانە نیە کە خۆی بدا بەدەستەوە. کە باوکم چوە ژوورێ‌و لەم لایەنەوە قسەی لەگەڵ فەرهاد کرد. فەرهاد گورج زانی باوکم کراوە بەتەڵە ئەوی پێ بگرن دەست بەجێ بەسەر باندا سەرکەوت‌و بازی دایە ماڵەکەی دراوسێ‌یان، وە لەوێوە بۆی دەرچوو. پاش تۆزێك خێڵی تەحقیقات دای بەسەر ماڵەکەدا بەڵام بەنا ئومێدی گەڕانەوە دواوە، ئیتر لەوساوە نازانین فەرهاد لەکوێ خۆی‌شاردۆتەوە. هەر ئەوەندە ئەبێ جارو بارە بەهۆی پیرەژنێکەوە هەواڵی خۆیمان بۆ ئەنێرێ.

-کەواتە بەهۆی ئەو پیرەژنەوە دەنگی ئێمەی ئەفسەرە ئازادی خوازەکان ئەگەیەنی‌ی بەکاکت.

-بەڵێ، چاك بوو بیرم کەوتەوە..

دەستی کرد بەگیرفانی کراسەکەی داو قاقەزێکی بچووکی دەرهێناو، ووتی:

-ئەم قاقەزەشی بۆ ناردوون.

ڕەئیس بەکر گورج قاقەزەکەی لەدەست سەندوو ئاخنی‌ی بەگیرفانی پانتۆڵەکەی‌دا. ئینجا باوەشی کرد بەگەلاوێژداو دەمی نا بەدەمیەوە. پاش تۆزێك گەلاوێژ خۆی ڕاپسکان‌و ئەختێ لێ‌ی دوورکەوتەوە. هەردووکیان هەناسەیان لێ سوار بووبوو، ڕەنگیان سوور هەڵ گەڕابوو، چاویان پرشنگی ئەدایەوە.. پاش تۆزێك بێ دەنگ بوون‌و گەلاوێژ ووتی:

-کات درەنگە تا تەکسی ماوە هەستە بابڕۆینەوە.

کە هەستان بڕۆن گوێ‌یان لەخشپەیەك بو لەناو درەختەکانەوە. کە ئاوڕیان دایەوە چاویان بەکابرایەکی خڕیلانە کەوت بەپێ دزکێ بەرەو دەرگای باخەکە ئەڕوا. گەلاوێژ قۆڵی ڕەئیس بەکری گرتو بەچرپە پێ‌ی ووت:

-وا بزانم ئەم کابرایە خۆی لێ گرتبووین.

ڕەئیس بەکر زۆر بەووردی سەرنجی دایە کابراو لەپاشا شانێکی هەڵ تەکاندو ووتی:

-هیچ نیە با خەو هەموو کەسێك ڕوی تێ ئەکا..سەیری ئەو دوو پیاوەش کە لەولاوە بۆ خۆیان یەن‌و ئەچن.

کە ڕەئیس بەکرو گەلاوێژ لەباخەکە هاتنە دەرێ، کابراکە لەوپەڕی شەقامەکە ڕاوەستابوو لە جگەرە فرۆشی جگەرەی ئەکڕی‌و بەتیلایەکی چاویش هەر سەیری باخەکەی ئەکرد. کەزانی هەردووکیان هاتنە دەرێ وسواری تەکسی بوون، گورج دەفتەرە بچووکەکەی لەباخەڵی دەرهێناو شتێکی تیا نووسی. لەپاشا خۆی گەیاندە دەرمان خانەیەك نزیك بەو ناوچەیە، بی ئەوەی ڕوخسەت لە خاوەن دەرمانخانەکە بخوازێ تەلەفونەکەی هەڵگرتو خستیە سەر ژمارەیەك‌و بەدەنگێکی نزم چەند قسەیەکی کرد. ئینجا بەخێرایی لەدەرمان خانەکە هاتە دەرێ‌و لەناو خەڵکەکەدا وون بوو.

ڕەئیس بەکرو گەلاوێژ کە گەیشتە بەردەرگای ماڵەوەو لەتەکسیەکە دابەزین، هەرچوار دەوریان بە پۆلیس گیرا. گەلاوێژ ڕەنگی‌بزرکاو قۆڵی ڕەئیس بەکری گوشی.. ڕەئیس بەکر لێیان هاتە پێشەوەو ووتی:

-چیتان ئەوێ؟

کابرایەکیان تیا بوو بەرگی سویلی لەبەردا بوو بەمونێکەوە ووتی:

-تۆ جارێ لە جێگای خۆت مەبزوو، ئاوەرن بی‌پشکنن.

ئەوەندە بەپشکنینەوە خەریك ئەبوون کە پارچە قاقەزەکەیان لەگیرفانی پانتۆڵەکەی دەرهێناو کە گەلاوێژ لە باخەکە یابوویە. کابرای سویل لەبەرەکە سەیرێکی قاقازەکەی کرد ڕووخساری ڕوون بوەوە ئەت ووت هەنگی لەدارا دۆزیوەتەوە. ڕوی کردە ڕەئیس بەکرو ووتی:

ها بزانم بەشفرە نوسراوە.. پاش تۆزێکی کە خۆت بۆمان ئەخوێنیتەوە.. جارێ با بڕۆین ماڵێ هەردوکتان بپشکنین بزانین چی تر ئەدۆزینەوە..

لەدەنگە دەنگی ئەم هەرایە علی افندی لەگەڵ حاجی قادر کەهێشتا نەڕۆیشتبوەوە، وە نزار هاتە دەرێ، کەچاویان بەم دیمەنە کەوت هەموو لەجێ‌ی خۆیان ووشك بوون. علی افندی بەپەشۆکاویەوە ورگی هێنایە پێشەوەو بەدەنگێکی تێکەڵ‌و پێکەڵ ووتی:

-ئەوە چیە؟ ئەوە چیە گەلاوێژ؟!

کابرای سویل لەبەر پاڵێکی پێوە ناو وتی‌ی:

-بابچینە ژورەوە هەموو شتێ تێ ئەگەی.

پاش ئەوەی لەپشکنینی ماڵی علی افندی بوونەوە هیچیان نەدۆزیەوە، دەستیان کرد بە پشکنینی ماڵی ڕەئیس بەکر لەوێش هیچیان دەست گیر نەبو. لەپاشا سویل لەبەرەکە ووتی:

-دەی سواربن بۆ تەحقیقات

لەناو زاك‌و زریکی منداڵ‌و ئافرەتا بەکرو گەلاوێژ کەلەپچە کران‌و ئاخنرانە بەناو جێبێکی پۆلیسدا کە لەو نزیکانە ڕشاوەستابوو.

علی افندی زۆر پەرێشان بوو. هەر ئەیکێشا بەوورگی خۆی یاو ئەی ووت.

-باشە حاجی.. باشە.. قسەی ئەو شەوەمت لەبیرە.. قسەی من وەکوو ئەخشی بەرد وایە..وا ئەمیشیان برد کچەکەشیان بردم..

بەم سەرو ئەوسەری کۆلانەکەدا ئەهات و ئەچو، تەمێک سدارەکەی دائەکەنو دەمێکی کەش ئەی کردەوە سەری. خەڵکی گەڕەکەکە هەموو لێی کۆ بووبوونەوە دڵ خۆشیان ئەدایەوە، بەڵام علی افندی زیاتر ئارامی لێ هەڵ ئەگیرا. حاجیش واقی وڕمابوو نەی ئەزانی بڵێ چی لەپاشا علی افندی ووتی:

-من ئیمشەو شێت ئەبم.. ئەبێ بڕۆم.. ئەڕۆم بۆ تەحقیقات بزانم چی‌یان لێ ئەکەن حاجی و خەڵکەکە هەرچەندە ویستیان دای مرکێنەوە بێ‌سوود بوو. ناچار حاجی پێ‌ی‌ووت.

-باشە منیش یەم لەگەڵتا.

نزاریش خەریک بوو بچێ لەگەڵیان بەڵام باوکی نەیهێشت. کە لەبەر تەحقیقات لەتاکسیەکە دابەزین هەرچەندە پاڕانەوە پاسەوانەکان نەیان هێشت بچنە ژووری. علی افندی ناچار بوو لەسەر تاقەکەی بەر دەرگای تەحقیقات دابنیشێ و سوێند بخوات تابەیانی لەو جێگایە نەبزوێ بەڵام حاجی قادر پاش هەوڵێکی زۆر پەشیمانی کردەوەو بەجووتە بەرەو ماڵ گەڕانەوە بەتەمای ئەوەی بەیانی بێنەوە بۆ تەحقیقات.

-٨-

نائیل بەونیوە شەوە لەژوورەکەی خۆی‌دا بەپێوە ڕاوەستابوو. ڕووی کردبووە پەنجەرەکە سەیری ڕوبیاری دیجلەی ئەکرد. گوێی لە جیڕەی دەرگاکەبوو، کە ئاوڕی دایەوە ووتی:

-ها خەزعەل هێناتانن؟

-بەڵێ بەگم

-بیان هێنەرە ژووری.

نائیل لەسەر کورسیەکەی خۆی دانیشتەوە ئەوەندەی پێ نەچوو رئیس بەکرو گەلاوێژ هێنرانە ژوورێ. نائیل پاش ئەوەی تۆزێ بەڕوویەکی گرژەوە پیایا هەڵ ڕوانی ووتی:

-وەرنە پێشەوە. تۆ. هەی بەلەعنەت بی. لای خۆی ئەفسەری سوێندت خواردوە دڵ سۆزبی بۆ شارو نیشتمان کەچی دەستت لەگەڵ گێرەشێوێنەکان تێکەڵ کردوە خەریکی دژی شا پیلان ڕێک ئەخەی. هەی سەرسەری.

رەئیس بەکر لەم قسانە دەماری گرژ بوو، لەتاوا لێوی خۆی ئەکرۆشت بەڵام قسەی لەدەم نەهاتە دەرێ. لەپاشا نائیل ڕوی کردە گەلاوێژو بەتەعزنکەوە پێ ووت:

-ئەی تۆ خانم؟ تۆش چویتەوە سەر فەرهادی برات؟ پێم ئاڵێ‌ی پەیوەندیت چیە لەگەڵ ئەم ئەفسەرەدا؟ بەر شەوە لەویاخە چیتان ئەکرد.

گەلاوێژ ڕەنگی سوور هەڵ گەڕا بەڵام هیچ وەڵامێکی نەدایەوە. نائیل هەمدیسان لێی پرسیەوە

-فەرهادی برات لەکوێ‌یە؟

-ئازانم زۆر دەمێکە ئەمان دیوەو هەواڵی نازانین.

-ئەم درۆو دەلەسانە لەگەڵ من سەرناگرێ. من نائیلم نائیل ڕەنگە ناوبانگتان بیستبێ. ئەی ئەم قاقەزە چی‌یە کەلەیاخەکەدا داتە دەست ئەم ئەفسەرە؟ لەفەرهادەوە بۆت هێناوە؟

-نازانم

-ماها نازانم ڕەحمەتی گیانم. بەلام بەمەڵە چون ڕەحمەتی گیانتان لەزانینتانەوەیە. قسە بکەن باشترە.

ئینجا روی کردەوە رەئیس بەکرو ووتی:

-ئەم قاقەزە بۆتۆ هاتوە ئەبێ شفرەکەی بزانی

-هیچی لێ نازانم، وەبۆ منیش نەهاتوەو نازانم چۆن کەوتۆتە گیرفانم. نائیل هەڵسایە سەرپێ و لێیان نزیکتر بوەوە، وەبەدەنگێکی گڕ پێ‌ی ووتن:

-من هەرچەندە لەگەڵ خەڵکی لاسارو بێ گوێدا زۆر دڵ ڕەق و بێ بەزەییم بەڵام لەگەڵ پیاوی گوێ ڕایەڵ و ژیر کەلەدا زۆر دڵ نەرم و لەسەر خۆم. تا پێم بکرێ یارمەتی‌یان ئەدەم، وە لەو تاوانانەی کردووتانە بەبێ سزا رزگارتان ئەکەم هەر بەمەرجێ چی ئەزانن پێم بڵێن، هیچم لێ نەشارنەوە. ئێوەش ئەگەر پێ لەهەموو شتێک بنێن بەڕاست و ڕەوانی، بەڵێن تان ئەدەمێ رزگارتان بکەم لەو سزا گەورەیەی چاوەڕێ تان ئەکا. من شتێکی ئەوەندە گەورەتان لێ داوا ناکەم هەر ئەوەندە ئەبێ جێگای فەرهادم پێ بڵێن وە شفرەی ئەم قاقەزەم بۆ بکەنەوە لەپاشا ناوی ئەو کەسانەم پێ بڵێن کە پەیوەندییتان پێ‌یانەوە هەیە. خۆ ئێوە هەر ئەبێ قسە بکەن جا بەخۆشی خۆتان قسە بکەن باشترە لەوەی لەژێر ئازاردا قسە بکەن چونکە ئەوسا پێ لێ ئانیش ناکەوێتە فریادتان. ها ئەوە قاقەزوو قەڵەم لەسەر ئەو دوو کورسیە دانیشن چی ئەزانن بینووسن.

گەلاوێژ ورەئیس بەکر هەردووکیان بەیەک دەنگ ووتیان.

-ئێمە هیچ نازانین لەبەر ئەوە هیچ نانوسین.

نائل لەم لاساری‌یان ئەختێ دەماری گرژ بوو، وە بەدەنگێکی بەرز ووتی:

-من زۆر لە گەڵتان یەمە خوارێ. یاتا سبەی شەو مۆڵەتتان بێ. باش بیر لەو دوا ڕۆژە ڕەشە بکەنەوە کە چاوڕێتان ئەکا ئەگەر قسە ئەکەن.

لەپاشا نائیل دەستی نا بەزڕی سەر مێزەکەی داو بەپۆلیسەکەی ووت کە هاتە ژوورەوە:

-بیان بە

هەردووکیان خرانە ئەو ژوورەی لەسەر لەوحەی دەرگاکەی نووسرابوو (ژووری ئێشک گرەکان)، وە دەرگاکەیان لەسەر داخرا. کەهەردووکیان دوو بەدوو مانەوە رەئیس بەکر بە گەلاوێژی ووت:

-نائیل دڕندەیەکە لەپێستی مرۆڤدایە، هەروەها زۆر فێڵ بازیشە، ئەبێ زۆر ئاگامان لە خۆمان بێ. ئەگەر لەت و پەت کرێن نابێ قسەمان لەدەم بێتە دەرێ. ئەبێ ئەوە بزانین بە ووشەیە لە دەمی ئێمە بێتە دەرێ زیانێکی گەورە ئەگەیەنێ بەمەسەلەی رزگاری گەلەکەمان، وە لە پاشا زۆر لە نیشتمان پەروەرەکان بەدەستی ئەم خوێن ڕێژانە لە ناو ئەچن. با ئێمەیش بچینە ناو قافڵەی شەهیدانەوە لە پێناوی رزگاری گەلەکەماندا.

گەلاوێژ بەزەردە خەنەیەکەوە دەستی رەئیس بەکری گوشی و ووتی:

-تۆ هەر ئازاردانت لە ڕێگادایە، بەڵام من جگە لەئازاردان لەوانەیە ئەم دڕندانە دەست بەرن بۆ ناموسم، خۆم ئەزانم ئەو کابرایەی نائیل بەخەزعەل ناوی هێنا بە چ چاوێکی پیسەوە سەیری

نەکردم. بەڵام هەموو خودانانێك لە ڕێگای ئازادیدا هەرزانە

ڕەئیس بەکر کە گەلاوێژ باسی (ناموسی) هێنایە پێشەوە ڕوخساری کرژ بوو،هەموو لەشی هاتە لەرزین لەپاشا مستەکوڵەیەکی کێشا بەزەویدا ووتی:

-من ئەزانم هەموو کردەوەیەکی پیسیان لێ ئەوەشێتەوە ئەم جانەوەرانە بەهەموو توانایەکیانەوە ئەیانەوێ سەر بەنیشتمان پەروەرەکان شۆڕ بکەن. بەڵام هەر خۆیان سەر شۆڕن، قەت خەیاڵ نەکەی ئەمانە هەرچیت لێ بکەن بتوانن ناموست بشکێنن. بەڵکو لای گەل زیاتر پەرۆزو بێگەرد ئەبی، وەلای من خۆشەویست تر ئەبی ی لەپاشا هەردووکیان بەتەنیشت یەکەوە ڕاکشان هەریەکەیان کەوتە دەریای خەیاڵی خۆیەوە. ڕەئیس بەکر شێوە خۆشەویستەکەی پێشەوای هاتەوە پێش چاو کە لەکۆبوونەوەی دوایی‌یاندا لەماڵی عەقید عبداللە قسەی بۆ ئەکردن و مژدەی نزیك بوونەوەی ڕۆژی ئازادی ئەدانێ.

لەدڵی خۆیدا ووتی: تۆ بڵێی پێشەواو هەڤاڵەکانم زانیبێتیان ئێمە گیراوین، تۆ بڵێی ختووره بەدڵیانا بێ ئێمە نهێنی بزوتنەوەکەمان و ناویان لای دوژمن بدرکێنین، لەم خەیاڵانەدا بوو کە وورده وورده خەو بردیەوە.

ئەو بەیانی‌یە کەس لێی ئەپرسینەوە. شەو داهات، کات گەیشتە (١٢)ی نیوە شەو هەردووکیان بەتەنیشت یەکەوە ڕاکشابوون هێشتا خەو ئەچووبووە چاویان گوێیان لەزرەی ئەڵقە ڕێزی دەرگابوو لەپاشا دەرگاکە کرایەوە. هەردووکیان خەریك بوون هەستن کە کابرا ڕەشە درێژەکەی ئائیل پێی ئەوت (خەزعەل) هاتە ژوورەوەو بەرەئیس بەکری ووت:

-بابڕۆین

ڕەئیس بەکر چاوێکی لەگەلاوێژ داگرت و پێش خەزعەل کەوت و ڕۆی.

ئائیل بەژوورەکەی خۆیدا ئەهات و ئەچو کە ڕەئیس بەکرو خەزعەل لەبەردەمیا ڕاوەستان. پاش ئەوەی ئائیل ئەختێ بەرەئیس بەکریا هەڵ ڕوانی پێی ووت:

-ها چۆنیت؟ ئێستا ئەڵێی چی؟

-هەر ئەوەبوو دوێنێ شەو پێم ووتی، هیچ قسەیەکم نیە بیکەم، ئائیل بەتووڕەیی‌یەوە ڕووی کردە خەزعەل و پێی ووت:

-بیبە خۆت ئەزانی‌ی گرێی دەمی چۆن ئەکەیتەوە.

خەزعەل پەلی ڕەئیس بەکری گرت و لەگەڵ پۆلیسێکی تردا لەبەردەرگای یەکێ لەو سێ ژوورەدا ڕاوەستان کە لەتەنیشت ژوورەکەی ئائیلەوە بوو. پۆلیسە کە سویچی سەر دەرگاکەی کردەوە، لەپاشا ڕەئیس بەکریان بەسێ پێ پلیکانەدا بردە خوارێ ژوورێکی تەسك و قوڵ و ناوەزێ بوو. تەنها کونێکی بچووکی بەرزی تیابوو. بەهەر چوار دیواری ژوورەکەدا کەلەبچەو زنجیرو حەیزەران و شتی تری وەکو ئەمانەی تیا هەڵواسرابو بەبنمیچەکەشیەوە زنجیرێك شۆڕ بووبوەوە گلۆپێکی تیشك کەم ژوورەکەی ڕووناك ئەکردەوە کە گەیشتنە ناوەڕاستی ژوورەکە خەزعەل بەفیزێکەوە بەرەئیس بەکری ووت:

-لە لاساری خۆت وەرە خوارێ بەقسەی ئائیل بەگ بکەی باشترە، چاوت لێ بێ: ئەمە هی ئینۆك دەرهێنانە، ئەمە فەلاقەیە، ئەمە خەڵکی پێ هەڵئەواسین، بەمە ئەدرێی لە کارەبا وە گەلێ شتی تریشمان هەیە هەر چاوت پێیان بکەوێ زەندەقت لێ یان ئەچێ. ڕزگار بوونت بۆ نی‌یە یا ئەبی قسە بکەی یا ئەبی بمری، کەمردیشی لاشەکەت ئەخەینە بیرەوە.

لەقوژبنێکی ژوورەکەدا لەوحێك دانرابوو، خەزعەل هەڵی بڕی و ووتی:

-سەیر کە.

ڕەئیس بەکر چاوی بەبیرێکی قووڵ کەوت هاژە هاژی ئاوی لێ ئەهات، تێگەیشت کە ئەمبیرە ئەچێتەوە سەرڕووباری دیجلە نێچیرەکانی ئەم درندانە کە لەژێر ئازاردا ئەمرن فڕێ ئەدرێنە ئەم بیرەوە.

لەپاشا خەزعەل ڕووی تێ کردوو ووتی:

-دیارە ئەرم بووی

-هیچ نازانم

کەوابێ خۆت ڕووت کەرەوە ئێستا چاوت بە ڕۆژی خۆت ئەکەوێ، هەموو جلەکانی پێ داکەن دەرپێ‌کەی ئەبێ، لەپاشا کورسیەکی بۆ داناو پێ‌ی ووت بچێتە سەری، ئینجا هەردوو مەچەکی پێکەوە خستە کەلەبچەکەوە بەزنجیری بن میچەکەوە بەستیەوە، وە شەقێکی لە کورسیەکەی ژێر پێ‌ی هەڵدا. کە ڕەئیس بەکر بەبن میچەکەوە هەڵواسرا خەزعەل پاڵێکی پێوە نا وەك و دیلانێ کەوتە هاتو چۆ بەناسمانەوە.

خەزعەل بەزەردەخەنەیەکەوە پێ‌ی ووت:

-نەکەیف کە بۆ خۆت. جارێ ئەمە یەکەم هەنگاوە.

ڕەئیس بەکر هەستی بەئازارێکی ئێجگار گەورە ئەکرد. وای ئەزانی هاکا هەردو قولی لەبنا بچڕان. خەزعەل دەرگای لێ داخست و بەم ڕەنگە بەجێ‌ی هێشت. پاش چارەکە سەعاتێ هاتەوە لایو پێ‌ی ووت:

-ئەڵێ‌ی چی؟ قسە ناکەی

ڕەئیس بەکر هیچ وەڵامی نەدایەوە. ئەم بێ دەنگیەی خەزعەلی زۆر تووڕە کرد، حەیزەرانێکی لەسنگەکە کردەوەو کەوتە دار کاری کردنی ڕەئیس بەکر لەتاو ئازار لێوی خۆی ئەکرۆشت بەڵام ئۆفی لەدەم ئەهاتە دەرێ. بەم خۆ گرتنەی خەزعەل ئێجگار قینی هەستا بەهێز تر گوڕی حەیزەرانی لێ ئەبەستەوە لەپاشا ڕەئیس بەکر وورده وورده دنیای لەبەرچاو تاریك بوو، ئەوەندەی پێ ئەچوو ئاگای لەخۆی ئەما.

-٩-

نیوەڕۆ بوو، گڕی گەرمای مانگی گەلاوێژ پیاوی وەڕس ئەکرد. زەعیم عبدول کەریم لە (منصور) لەنیشتەجێ‌ی سپایی لەژوورەکەی خۆی‌دا لەگەڵ مقدم ڕۆستم کەتازە گۆڕابوو بۆ ئەوەی دانیشتبوو مقەدەم ڕۆستم ڕۆژنامەیەکی (البلاد)ی بەدەستەوە بوو ئەیخوێندەوە، لەپاشا ڕۆژنامەکەی داناو ووتی:

-بەقسەی ئەم ڕۆژنامەیە بی ئەبی ئەمڕۆ نووری سەعیدو عەبدول ئیلاه گەڕابنەوە بۆ بەغدا.

-بەڵێ هاتونەتەوە بۆ ئەوەی بەیانی شاو نووری سەعید بچن بۆ ئەنقەرە بۆ کۆبوونەوەی پەیمانی بەغا

-دیارە بڕیاریان داوە بەم نزیکانە دەستی خۆیان لەسوریە بوەشێنن.

-نەك هەر لە سووریە بەڵکو لەلبنانیش

لەم کاتەدا سەربازێك هاتە ژوورەوەو پاش سڵاو کردن بروسکەیەکی دایە دەست زەعیم عەبدول کەریم و سڵاوی کردەوەو ڕۆیشتە دەرێ عەبدول کەریم بەپەلە بروسکەکەی کردەوە. پاش ئەوەی خوێندیەوە بەناو چەوان گرژی‌یەکەوە دایە دەست مقەدەم ڕۆستەم ئەمیش کە لەخوێندنەوەی بوەوە ووتی:

-ئەمە مانای چی‌ی؟

عەبدول کەریم لە ـەم کاتـ ـەدا لەبەر پەنجەرەکـ ـەدا ر اوەستابوو دەستی ـکی‌هەڵگیرفانی پانتۆڵ ـەکـ ـەیدا ب وو.

بەدەستەکەی کەشی پەنجەرەکەی ئەکردەوە کە گوێی لەم پرسیارەبوو ئاوڕی دایەوەو ووتی:

-مانای ئەوەیە، هەروەکو خۆت ئێستا ووتت، ئەیانەوێ زۆر بەگورجی دەستی خۆیان بوەشێنن. لیواکەمان ئەبێ نیم شەو لەمنیوە شەودا بەرەو ئەردەن بکشێ بێگومان ئەمە بۆ چەواشە کردنە، ڕاستیەکەی ئەوەیە ئەمان ئێرنە سەر لبنانو سوریە.

-باشە ئێستا چار چی‌یە؟ ئێمە چۆن ئەبێ ئەم تاوانە گەورەیە بکەین؟

عەبدول کەریم بەزەردەخەنەیەکەوە لەسەر خۆ ووتی:

-ئێمە ئابێ قەت ئەم تاوانە بکەین، دەستی دایە تەلەفوونو لەگەڵ سەرۆکی ئەرکانی جەنگ چەند قسەیەکی کردو تەلەفۆنەکەی دانایەوە مقەدەم ڕۆستەم بەسەر سامی‌یەکەوە لێی پرسی

-چی‌یە؟ ئەچین بۆ بەغداد؟

-بەڵێ، بەبۆنەی ئەوەی نیم شەو ئەڕۆین بۆ ئەردەن داوام لێ کرد ڕێگامان بدا ئێستا بچین بۆ بەغدا بۆ ئەوەی سەری کەسو کارمان بدەینو کەلو پەلی خۆمان کۆ بکەینەوە وە ئێوارە بگەڕێینەوە بۆ ئێرە. مەبەستم لەچوونە بەغدایە چاومان بەبرادەرەکانمان بکەوێ هەل لەمە باشتر نابێ با ئێمە لەپێش دا دەستی خۆمان بوەشێنین. هەستە ئوتومبیلەکەم لە گەراج بهێنینە دەرێ بڕۆین.

لای ئێوارە کە بەرەو (مەنصور) ئەگەڕانەوە، مقەدەم ڕۆستەم. ئوتومبیلەکەی لێ ئەخوڕی هەستی کرد کە زەعیم لە خەیاڵێکی قووڵ دایە، پاش ئەوە لە(مەنصور) نزیک بوونەوە لێی پرسی :

-بزانم بیرت ئێجگار خەریکە، ئایا دوودڵی لەسەر کەوتنی بزوتنەوەکەمان ؟

-نەء. بەلام لەمەسەلەی گرتنی ڕەئیس بەکرو گەلاوێژ نەختێك دڵم لەمەراقدایە. دوێنێ شەو گیراون، ئەترسم هەر دوێنێ شەو یا نیمشەو ئازار بدرێنو خۆیان ئەگرن قسە بدرکێنن ئەوسا خۆت ئەزانی چی ڕوونەدا. من لەڕۆحی خۆم ناترسم، ئەترسم بزوتنەوەکەمان ئاشکرا بێو سەرنەگرێ.

-جارێ گەلاوێژ کەسمان ناناسێو لەبزوتنەوەکەشمان نازانێ هەر ئەوەندە هەیە ڕابەر بووە لەنێوانی ئێمەو بەرەی یەك گرتوی نیشتمانی‌دا بەهۆی ڕەئیس بەکرەوە. وەلەدەربارەی ڕەئیس بەکریشەوە بڕوامەکە قیمە قیمەیش بکرێ قسە بکا.

-من ناڵێم قسە ئەکا یا نای‌کا. بەلام ئەبێ بۆ هەموو شتێ وریا بین تا پێمان ئەکرێ زووتر ببزوێین بۆ ئەوەی لەسەعات (٥)ی پاش نیوە شەودا هەموو شتێ بڕێتەوە.

-١٠-

شەوی (١٤)ی گەلاوێژ لە باخەکەی کۆشکی (رحاب) بەهەزارەها گلۆپی ڕەنگاو ڕەنگ ڕازابووەوە.

لەهەموو گۆشەیەکیا مێز دانرابوو لەهەموو بابەتە خواردنەوەو خواردنی‌ی لەسەر ڕیز کرابوو لەدەوری هەر مێزە چەند وەزیرێك یا چەند کاربەدەستێکی گەورە کۆ ببونەوە پێکیان نۆش ئەکرد. لەناوەڕاستی باخەکەشدا تیاترۆیەك لەسەر سەمتی ئاوازی مۆسیقای ڕۆژئاوایی سەمای ئەکرد. لەنزیکیشەوە مێزێکی گەورە دانرابوو عەبدول ئیلاه فەیصەڵو نوری سەعید لەدەوری دانیشتبوون سەیری تیا ترۆکەیان ئەکردو چەپڵەیان بۆ لێ ئەدا. ئەم ئاهەنگە بەبۆنەی ئەوەوە بوو سبەینێ شاو نوری سەعید ئەچوون بۆ ئەنقەرە بۆ کۆبوونەوەی پەیمانی بەغدا.

عەبدول ئیلاه دانەوی‌یەوە سەگێکی سپی تیسکن لەبەر پێ‌ی‌دا ڕاکشابوو هەڵی گرتو خستیە باوەشی دەستی بەسەر پشتیا ئەهێنا کەبەنوری سەعیدی ووت:

-تاقیم کردۆتەوە هەر کەنیشێکمان بەدەستەوە ئەبێ دەست بهێنم بەسەر پشتی ئەم سەگەدا سەرئەکەوین.

نوری سەعید بەزەردەخەنەیەکەوە لێی پرسی:

-ئەمە ئەو سەگە ئەبێ کە بە(٧٠٠) دینار لە ئەمریکاوە بۆت هاتووە؟

-بەڵێ ئەوەیە ، بەخوا بەهەموو گەل عێراقی ناگۆڕمەوە.

عەبدول ئیلاه پێکەکەی هەڵگرتو ووتی :

-نۆش کەن بەبۆنەی کۆبوونەوەی سبەینێمانەوە لەئەنقەرە پاش ئەوەی هەرسێکیان قومیان لەپێکەکەیان دا، دیسانەوە عەبدول ئیلاه ڕوی کردە نوری سەعیدو لێی پرسی.

-تۆ بڵێی ئەم کۆبوونەوەیە کۆتایی بەم مەسەلەیە بهێنێ.. بزانە لەکەیەکەوە ئەمە درێژە ئەکێشێ.. هەمووی خەتای ئەمریکایە.. هەر ڕۆژە لەسەر پەلپو بیانوویەکە.

نوری سەعید چاوێکی بڕیە تیاترۆکە کە لەوساتەدا لەگەڵ فاضل جمال سەمایان ئەکرد ئینجا ووتی :

-دڵت مەراق نەکا ئەم جارە هەموو شتێك بڕاوەتەوە هەر ئەوەندەی ماوە لەئەنقەرە بۆ دواجار چاوێ بخشێنینەوە بە پیلانەکەدا بۆئەوەی هیچ کەلەبەرێکی تیا نەبێ سەر نەکەوتنی لەدوابێ. ئیمڕۆش لەگەڵ باڵیۆزی ئەمریکا قسەم کردەوەو تێی گەیاندم کە ئەمجارە ئەمریکا سوورە لەسەر جێ بەجێ کردنی داخوازیەکەتان.

فەیصەل ئەوەندەی خواردبووە زمانی گۆی نەنەکرد کە هەڵی دایە.

-ئیمشەو لیوای بیستەم ئەڕوا بۆ ئەردەن؟ نوری سەعید سەیری سەعاتەکەی کردو وتی :

بەڵی، ئێستا ئەبێ کەوتبێتە بزووتن.

-عەبدول ئیلاه دەستێکی‌دا بە پشتی فەیصەل داو وتی:

-لە ئەنقەرە تا هەموو شتێك ئەبڕێتەوە خۆت بەئافرەتە تورکەکانەوە خەریك ئەکەی، مەسەلەکە زۆر گرنگە ئەبی باش وریا بی‌ی عەبدول ئیلاه هێشتا لەقسەکەی ئەبووبوەوە کە فەیصەل هەستاو دەستی خستە سەر سەری تیاترۆکەو کەوتە سووڕدان لەگەڵ یا. لەهەموو لایەك چەپڵە ڕێزان دەست پێ کرا، هاوار بەرز بوەوە بەژیانی شا لە پاشا کەماندوو بوو، بەهەناسە سواری‌ی لەجێگای خۆی دانیشتەوە، عەبدول ئیلاه بەزەردەخەنەیەکەوە پێ‌ی وت:

-ماشاالله باش فێری سوڕران بووی

نوری سەعید سەیری سەعاتەکەی کردو وتی :

-وا سەعات یەکی پاش نیوە شەوە بەیانی ئەبێ زوو هەڵسین لە خەو خواتان لەگەڵ

دوا بەدوای نوری سەعید میوانەکانی کەش هەموو ڕۆیشتن.

کۆشکی (رحاب) خامۆش بوو لەتەقی تەقی پێلاوەکانی یاساوڵەکان ئەبێ هیچ دەنگێکی کەی لێوە نەئەهات.

-١١-

بەیانی تاریك‌و ڕوون بوو کە ڕەئیس بەکر ئەختێ هۆشی هاتەوە بەر چاوی کردەوە بینی بەبەتانیەك پێچراوەتەوەو گەلاوێژ بەدیاریەوە دانیشتوە فرمێسك لەچاوەکانیا قەتیس بوەوەوپیایا هەڵ ئەڕوانی خەریك بوو بجوڵێتەوە بەڵام هەستی کرد هەموو لەشی وەکو ژێلەمۆی پیاکرابی وایە لەتاوا وتی ئۆف.

-گەلاوێژ کە گوێ‌ی لەم ئۆفە بوو وەچاوی بەچاوەکانی کەوت نایان ترووکێنن، ئەختێ بەتانیەکەی لەسەر هەڵدایەوەو ناوچەوانی کە هەمووی خەڵتانی خوێن بوو ماچی کردوو لێ‌ی پرسی.

-بەساقەت بم وادیارە ئازارت زۆرە

-ئێجگار زۆرە، بەڵام قەی ناکە دڵی دوژمنم خۆش نەکردووەو هەرچەندیان کرد تەنانەت نەیانتوانی هاوارێکیش لەدەمم بهێننە دەرێ. گەلاوێژ لەشەربە شکاوەکەی کە لەتەنیشتیەوە بوو دەستە سڕەکەی تەڕ کردو خوێنە مەیوەکەی لەدەم‌و چاوی ڕەئیس بەکر سڕیەوە. وە کە بەتانیەکەی لەسەر لابرد سەیری کرد هەرچی لەشی هەیە بڵقی کردوەو شین داگەڕاوە.

ڕەئیس بەکر بەدەنگێکی نزم لێی پرسی:

-کەی منیان هێنایەوە بۆ ئێرە؟

-نازانم ، شەو زۆر درەنگ بوو، بەدوو پۆلیس هەڵیان گرتبووی. کە بەم ڕەنگە چاوم پێت کەوت وام زانی گیانت لەبەرا نەماوە. قیژانم بەسەر پۆلیسەکاناو هەرچی بەدەمما هات پێم کردن. یەکێکیان نوکە شەقێکی تێ هەڵدام‌و وتی‌ی :

-وزبە سبەی شەویش نۆرەی تۆیە، خەتای خۆتانە قسە بکەن بابەم مەرەیە ئەچن ئەوی ڕاستی بێ لەتاو تۆ گریانیشم لەبیر نەمابوو بەڵام کەدەستم لەمەچەکت دا تۆزێ ئەبزت ئەبزوت بەمە ئەختێ سەبوری بەدڵما هات. ئیتر بەدیارتەوە دانیشتم هەر فرمێسکم هەڵ ئەڕشت تا ئێستا چاوم لێت بوو چاووت ئەتروکاندو گوێم لە ئۆفەکەت بوو بەمە دڵم کرایەوە .

-هیچ باکم نی‌یە چیم لێ ئەکەن بالێم بکەن بەڵام وابزانم ئیم شەو بێتەوە نۆرەی تۆیە. من ئەزانم بەرگەی ئەم ئازارە ناگری‌و ئەت کوژن. سەرەڕای ئەمەش هەرچەند بیر ئەکەمەوە تۆ بەتەنها ڕووتت بکەنەوە لەبەر دەستی ئەو دڕندانەدا.. بەڕاستی ئەمەیە ئازاری ڕاستەقینەم.

گەلاوێژ دەستێکی هێنا بەقژە ڕەشەکەی ڕەئیس بەکرداو پێ‌ی ووت:

-من یەکەم ئافرەت نیم کە کەوتبمە ژێر دەستی ئەو چڵکاو خۆرانە هەرچی چۆنێ بێ دڵنیابە کە دڵی دوژمن خۆش ناکەم ڕەئیس بەکر لەو کاتەدا قسەکەی بەگەلاوێژ بڕی‌و وتی :

-ئەوە چیە؟ ئەو دەنگە دەنگ‌و قیژە قیژە چیە؟!

-نا! تەقەی تفەنگ یە!

-گەلاوێژ هەستایە سەرپێ‌و خۆی بەپەنجەرەکەدا هەڵواسی‌و کەسەیری حەوشەکەی کرد قیژاندی‌و خۆی فڕێ دایە خوارێ‌و وتی:

-بەکر .. بەکر هەرایە.. نای ئەو هەموو خەڵکەچیە لەو حەوشەیەدا.. خوێن ڕژاوە.. لاشە کەوتووە.. گەلاوێژ ئەم قسانەی ئەکرد کە دەرگای ژوورەکەیان داگیرا بەشەق‌و مستەکۆڵەو دار. ئەوەندەی پێ نەچوو دەرگا شکاو خەڵك هورووژمی هێنایە ژوورەوەو گەلاوێژ هەستایە سەر پێ‌و قیژاندی:

-ئەی ئەوە نزارە .. ئەوە نزارە بەکر.. نزار گیان

نزار پەلاماری خوشکی داو دەستیان کردە ملی یەکتری لەپاشا کە ڕزگارتان بوو.. گەل هەمووی ڕزگاری بوو.. سەیر کەن جانەوەرەکان چی‌یان لەرەئیس بەکر کردووە لەپاشا ڕووی کردە خوشکی‌و ووتی :

-دیارە هێشتا نۆرەی تۆ نەهاتبوو؟

-وابزانم ئیم شەو نۆرەی ئازاردانی من بوو. بەڕاستی نزار، بەکر قارەمانانە لەبەر دەمیانا ڕاوەستا.

نزار سەری شۆڕکردەوە بەسەر ڕەئیس بەکردا ناوچەوانی ماچ کرد. ڕەئیس بەکر لێ‌ی پرسی:

-ئا کاك نزار بۆ مانی بگێرەوە چۆن ئەم شۆڕشە هەڵگیرساو سەرکردەکەی کێ‌یە ؟

-ئێستا کاتی گێڕانەوەی ئەمە نی‌یە.. پەلەمانە ئیشی ترمان بەدەستەوەیە. بەڵام لەبەر ئەوەی زۆر بەپەرۆشی‌ی بەکورتی بۆتی ئەگێڕمەوە: ئەم بەیانی‌یە لەشێرین خەوا باوکم خەبەری کردمەوەو وتی هەستە گوێ بگرە ئەمە چی‌یە؟ تومەز باوکم هەستابوو بۆ نوێژی بەیانی وەلەسەر خوی جارانی ڕادیۆکەی کردبوەوە گوێ لە قورئان بگری. کە هەستام گوێم لێ بوو بێژەرەکە ئەی‌ووت (ئێرە ڕادیۆی جمهوریەتی عێراقە.. ئێرە ڕادیۆی جمهوریەتی عێراقە) لە پاشا بێژەکە وتی:

(لەفەرماندەی هێزی سپایی‌یەوە بۆ گەل عێراقی ئەبەز منیش ئیتر خۆم پێ نەگیرا بەپەلە پرۆسکێ جلەکانم لەبەر کرد، هەرچەندە باوکم ویستی ئەچمە دەرێ بەڵام گوێم ئەدایە کە گەیشتمە شەقامەکە ئەبینم چی! تف هەڵداوی لەبەر خەڵکی ناکەوێتە زەوی، دەنگی هۆسەو گۆرانی ئەگاتە کەشکەلانی فەلەك بەهەزارەها مستە کۆڵەی پۆلاینی گەل بەرز ئەبێتەوەو نزم ئەبێتەوەو بەژیانی جمهوریەت‌و سەرکردەکەی هاوار ئەکەن. ئیتر شەپۆلی خەڵکی لەشەقامەکاندا ئەی ئەکێشا ئەت ووت ڕۆژی حەشرە. کە گەیشتمە شەقامی ڕەشید کابرایەك پەت کرابوو رایان ئەکێشا کەسەرنجم دایە ناسیمەوە لاشەی عەبدول ئیلاه بوو لەگەڵ خەڵکەکەدا بەرەو ژوور بوومەوە لەپڕ یەکێك بانگی کرد بەرەو تەحقیقاتی جنائی بەرەو تەحقیقات کە گوێم لەم ووشەیە بوو ئێوەم بیر کەتەوەو لەگەڵیان هاتم.

ڕەئیس بەکر لێ‌ی پرسی:

-ئەی سەرکردەی شۆڕشەکە کێ‌یە؟

-پێشەوا عەبدول کەریم. ئێستا لەهەموو گۆشەیەکی عێراقدا ناوی بەسەر هەموو دەمێکەوەیە.

کەرەنیس بەکر گوێی لەم ناوە بوو نازاری لەشی لەبیر چووەوە، خەریک بوو تەکان بداتە خۆی هەستێ. بەڵام گورج نزار دەستی خستە سنگی و پێی ووت:

-نەبزووی. نەبزووی. ئەگینا برینەکانت بەناسۆر ئەکەوێ. ئەم ناوەکار لەهەموو کەسێ ئەکا

-من دەساڵ لەژێر فەرماندەی یا خەبات ئەکەم. دەساڵە بەم ئاواتەوەین بەڕاستی پێشەوایەتی و سەرکردایەتی هەر لەخۆی دێ. مانگێک نابێ کەمڕیەی هەڵاتنی ئەم ڕۆژەی ئەداینێ

نزار ووتی:

-ئەوە سەیرە تا ئەم بەیانی‌یە کەس ناوی نەئەزانی.

ئیتر درەنگە هەستێ بابڕۆین

گەلاوێژ ووتی:

-بەکر ناتوانی بڕوا بەڕێوە ئەبێ ئۆتۆمبیلێک بیبا بۆ نەخۆشخانە برینەکانی بپێچننەوە، نزار دەرپەڕی و پاش تۆزێک گەڕایەوەو وتی:

ئۆتۆمبیلی نەخۆشخانە لەبەردەرگا ڕاوەستاوە گەلاوێژو نزار هەریەکەیان چوونە بن قۆڵێکی بەکرو لەپێش خەڵکەکەوە ڕۆیشتن کە گەیشتنە بەر دەرگا گەلاوێژ قیژاندی و دەستی گرت بەچاویەوە نزار پێی ووت :

-چی‌یە؟ بەزەییت بەم سێ دڕندەیەدا یەتەوە کە هەڵواسراون؟ ئەمانە یەکێکیان نائیلە، ئەوی تریان خەزعەلە کە بەکرو هەزاران ئازادی خوازی تریان بەمەرەی بەکر بردووە وەدەستیان بۆ ناموسی نافرەتە تێکۆشەرەکان ڕاکێشاوە ..

رەئیس بەکر هەڵی دایە

-دوا ڕۆژی ستەم کارو زۆردار هەر ئەمەیە.

لەپاشا نزار پێی ووتن:

-جاری ئێشم زۆرە ناتوانم لەگەڵتان بێم بۆ نەخۆشخانە .

خواتان لەگەڵ.

-١٢-

ئۆتۆمبیلەکە لەبەر خەڵکی زۆر وورد ئەڕۆی، تاو تاویش بۆی ئەوەستا. لەهەموو لایەکەوە کۆ بوونەوەو چەپڵە ڕێزان و خوتبە خوێندنەوەبوو. رەئیس بەکر لەناو ئەم دیمەنە خۆشە گوێی نەئەدایە نازاری لەشی بەدانیشتنەوە لەپەنجەرەی ئۆتۆمبیلەکەوە سەیری ئەکردن لەپڕ ووتی:

-ئەو دووکەڵە چی‌یە لە دوور بەرز ئەبێتەوە؟

شۆفێرەکە وەڵامی دایەوە

-ئەوە کۆشکی (رەحاب)ە خەڵکی ئەیسوتێنن ئەو کۆشکەیە کە تا دوێنێ کەس نەی ئەوێرا بەلایا بچێ

-ئەی ئەمانە چین هەر یەکە گوڵێکی بەشانەوەیەو بەرگی گوینیەیان لەبەردایە، ئەڵێی لەبەندیخانە هاتونەتە دەرێ

-بەڵێ، ئەمانە نیشتمان پەروەرە بەند کراوەکانن دەرکی بەندیخانەیان بۆ خراوەتە سەر پشت بەرەو ماڵ ئەبنەوە

لەم کاتەدا ئۆتۆمبێلەکە لە وەزارەتی بەرگری نزیک بوەوە خەڵکێکی ئێجگار بێشوومار لەوناوەدا کۆبووبوەوە. ئیتر ڕێگا نەما ئۆتۆمبیلەکە بڕوا لەجێی خۆی ڕاوەستا لەم ئانەدا رەئیس بەکر هاواری کرد:

-بژی پێشەوا. ئەوە پێشەوای خۆشەویستمانە، ئەوە زەعیم عەبدول کەریمە لەسەر بانی وەزارەتی بەرگری سڵاو لە خەڵکەکە ئەکا..

سەیرکە گەلاوێژ ..ئای ئەوە هەموو برادەرەکانمە لە ئەفسەرە ئازادی خوازەکان لەتەنیشتیەوە ڕاوەستاون. ئەوە ..

گەلاوێژ نەیهێشت رەئیس بەکر یەکە یەکە ناوی هەڤاڵەکانی خۆی بەرێ کە هاواری کرد:

-بەکر .. بەکر، ئەوە فەرهادی براشمە لەتەنیشت پێشەواوە ڕاوەستاوە .. ئای بەساقەت بم فەرهاد گیان..

گەلاوێژ لەخۆشیا دەستی رەئیس بەکری ئەگوشی و فرمێسک بە چاویا ئەهاتە خوارێ رەئیس بەکر لەپڕ دەستی کردە ملی گەلاوێژو ووتی:

-با دابەزین

-چۆن دائەبەزی. ناتوانی بڕۆی. برینەکانت ئەکولێنەوە.

-برینەکانم هەمووی سارێژ بوو . هیچ نازارم نەماوە. ئەبێ تێکەڵ بەم گەلە بێن

ناچار گەلاوێژ قۆڵی گرت و لە ئۆتۆمبیلەکە دابەزین

شۆفێرەکە بە زەردەخەنەیەکەوە سەیری ئەکردن تا لەناو خەڵکەکەدا لەچاو وون بوون. ئینجا لەبەر خۆیەوە ووتی:

ع موعجیزەیەکە سەریەستی. کوێرا ئەم لەش هەنجن کراوەی چاک کردەوە.

١٩٥٩

پیرەوەری:

لەگەڵ شەهیدی نەمر حەمە قودسیدا

لەساڵی ١٩٣٦دا کە گەڕامەوە بۆ سلێمانی، هێشتا بۆنی بارووتی شەست تیرەکانی حکومەتی شایەتی خوێن ڕێژ نەبڕابوەوە، ئەو شەست تیرانەی لە شەڕی ئەیلوولی ساڵی ١٩٢٣دا لەبەر دەرکی سەرا ئاراستەی سنگی لاوانی کورد کرا کە هەموو خەتایەکیان ئەوەبوو داوای مافە خوراوەکانی نەتەوەکەیان ئەکرد وە ئەیان ویست عێراق نەبەسترێ بەهیچ پەیمانێکی ئیمپریالیزمی‌یەوە، وە هەروەها هێشتا تارمایی خیانەت لەشارەکەماندا نەڕەوی‌بوەوە، خیانەتی ئەو کاسەلێسانەی بەسەر لاشەی شەهیدەکانی شۆڕشی شەشی ئەیلولدا گەیشتنە ئەو پایەیەی بتوانن پاشماوەی خوانی دەستەو دایەرەی فەیصەل خانن بەهەموو سەر شۆڕی‌یەک هەڵ قوڕێنن، سەرەڕای ئەم کارەساتە هێزی کۆنەپەرستی بەیارمەتی ئیمپریالیزمی بەریتانیا چەمکی بێ نابڕوپی لێ کردبو بەلادا بۆ چاندنی تۆوی بێ هیوایی و دوودڵی و دووبەرەکی و بێڕەوشتی لەدڵی نیشتمان پەروەرەکاندا بەهیوای ئەوەی بڵێسەی ئاگری نەتەوایەتی بکا بەخۆڵە مێشی سارەوە بوو ئەو هۆشی نەتەوایەتی‌یەی تۆپۆ بومبا هاوێژەکانی ئیمپراتۆریەتی بەریتانیا نەک هەر نەیتوانی لەناوی بەرێ؛ بگرە زیاتر هێزی پێ‌پەیدا کردو بەرزی کردەوە تاوای لێ هات بەرژەوەندی ئیمپریالیزمەکانی خستە مەترسی‌یەوە لەهەموو عێراقدا.

لەم کاتە پڕ گێرو گرفتەدا کە دۆست و دوژمن بەگران لەیەک جیا ئەکرایەوەو گەلێ لە نیشتمان پەروەرەکان لەکونجی گۆشە گیریدا تەپوتۆزی بێ هیوایی‌یان لێ نیشتبوو، وەبەد بینی‌یەکی رەش بارەشی کردبو بەشارەکەماندا، ئا لەم کاتەدا کە قوتابی بووم لەپۆل یەکەمی قوتابخانەی ناوەندی لەریزی پێشەوەی ژووری دەرس ووتنەوەکەدا لاوێکی باڵا بەرزی لاوازی ڕوومەت کونی خورماوی دائەنیشت، زۆر کەرەت لەگەڵ مامۆستای مێژوودا زۆر بەنازایەتی ئەکەوتە پێلەبازی لەسەر مێژووی نەتەوەی کورد، وە کە لەدەرس ئەبووینەوەو لەگوێ

سوپەکە مۆلمان نەخوارد هەر هەوڵی ئەوەی بوو باس بێنێتە سەر باسی باری نەتەوەی کورد وەزۆر بەتوندی ڕەخنەی لەبرادەرکانی ئەگرت لەسەر کەم تەرخەمی و بێ بڕوایی‌یان.

ئەم لاوە بەپەرۆشە بۆ نیشتمان و گەلەکەی حەمە قودسی بوو کە ڕۆژ بەڕۆژ ئەچو بەدڵما ئەم ویست پەیوەندی لەگەڵدا بەهێز بکەم چونکە هەستم ئەکرد کە بیرو باوەڕی هەردوکمان زۆر لەگەڵ یەکدا ئەگونجێ، لەبەر ئەوە لەکاتی وچانەکاندا لە حەوشەی قوتابخانەکە پێکەوە بەدەم هاتو چۆکردنەوە ڕازی دڵی خۆمان بۆ یەك هەڵ ئەڕشت و داخمان ئەخوارد بۆ ئەم پەرش و بڵاوییەکی کەوتبوە ناو نیشتمان پەروەرەکانەوە وە بیرمان ئەکردەوە رێگایەك بدۆزینەوە بۆ یەك گرتنەوەی بزووتنەی نیشتمانی و قەلاچۆ کردنی دوودڵی و ناکۆکی. وە کە دەوامی قوتابخانەش ئەبڕایەوە دەستمان ئەگرتە بەر لەژێر درەختێکدا دائەنیشتین ڕێگامان دائەنا بۆ دامەزراندنی کۆمەڵێکی سیاسی نهێنی نیشتمانی بۆ بەهێز کردن و پتەو کردنی بزووتنەوەی نیشتمان.

ئیتر پەیوەندی هاوڕێیەتیم لەگەڵ قودسیدا وا بەهێز بوو ئەمان ئەتوانی لەیەك جیا ببینەوە، زۆربەی شەو لەماڵی ئەوان یا لەماڵی ئێمە پێکەوە دائەنیشتین تا نیوە شەو بەخوێندنەوەی ئەدەب و مێژووی نەتەوەکەمانەوە رامان ئەبوارد وە ئەهاتینە سەر باسی باری نەتەوە داگیر کراوە دابەش کراوەکەمان وە ئەو ڕێگایەی پێویستە بگیرێ بۆ ڕزگار بوونی لەم قۆرتە پڕ تەنگ و چەڵەمەیە، قودسی ئەمر فرمێسك لە هەردوو چاویدا قەتیس ئەوەستا هەردوو دەستی ئەگلۆفت وە بەدەنگێکی پڕ لە جۆش کە ئێستاش لە گوێمدا دەنگ ئەداتەوە ئەیوت ((هەر ئەبێ بەو ڕۆژە پیرۆزە بگەین نەتەوەی کورد لەم خەوە ڕاپەڕێ و سەری داگیرکەرانی کوردستان پان بکاتەوە، گومانی تیا نی‌یە ئەو ڕۆژە هەر یەت ئاڵای سەربەستی و سەربەخۆیی گەل کورد بەسەر شاخەکانەوە بشەکێتەوە هەر ئەوەندە گیانی خۆدانان و لەخۆ بوردنمان ببێ))

بەم گیانە پاکەوە بەم هەستە بەرزەوە بەم هیوا بەهێزەوە بەدوا ڕۆژی گەل وە بەم دەرك کردنە قووڵە بەچۆنیەتی جێ بەجێ کردنی کێشەی پڕگێو گرفتمان، شەهیدی ئەمر حەمە قودسی تێ‌ئەکۆشا بۆ ڕزگار کردنی گەلە چەوساوەکەی.

ڕۆژێ لە ڕۆژانی ساڵی ١٩٣٧ بەیانی بوو هێشتا دەرس دەستی پێ نەکردبوو، ئێمەش لەحەوشەکەدا هەر دوان و سیان پێکەوە ئەهاتین و ئەچووین، هەر تاقمە لەباسێك ئەدوا، ئەوەندەم زانی حەمە قودسی بەپرتاو پەشوکاوی و چاو بەفرمێسك بەرەو پیرم هات و بەهەناسە سوارییەوە ووتی:

ئەوە چی ئەکەن، ئەڵێ‌ی ئاگاتان لەدنیا نی‌یە، ئێستا لەبەغداوە بروسکە هاتوە ئیمرۆ بەرە بەیان نیشتمان پەروەری دڵسۆز محمود جەودەت لە سێدارە دراوە وە تەرمەکەی بەرێگاوەیە.

بەگریانەوە ئەم قسانەی کرد، ئەمە دەروونی هەموو قوتابیانی هێنایە جۆش و شەپۆل قین و بێزاری بەرامبەر ئەم تاوانە گەورەیە لە قوتابخانەکەدا بەرزبوەوە، وە کە زەنگی دەرس دەست پێکردنی لێدا قوتابی‌یەکان لەباتی ئەوەی بەرەو پۆلەکانی خۆیان بڕۆن لەحەوشەدا کۆبوونەوە وە قودسی ئەمر بەخوتبە ئاگرینەکەی هەموانی هێنایە گریان و بەرەو

دەرەوە بۆ چوون بەپیر تەرمەکەوە قوتابیەکان هێرشیان هێنا بەبێ ئەوەی هەڕەشەو گوڕەشەی بەڕێوەبەری قوتابخانەمە کاریان لێ بکا.

دوای ئەم تاوانە گەورەیە، ئەو بیرەی کەلەسەری بووین و بڵاومان ئەکردەوە بۆ پێك هێنانی کۆمەڵێکی سیاسی نیشتمانی کەڵاڵە بوو، لەماڵی حەمە قودسی بیست کەسێك ئەبووین کۆبووینەوە وە لەم کۆبوونەوەیەدا کۆمەڵی (یەکێتی) لێ پێك هات کەیەکێ لەئیشەکانی پێشکەش کردنی پرتستۆیەك بووبە هەموو باڵیۆزەکانی دەوڵەتەکان لەبەغدا دژی کردەوەی جانەوەرانەی حکومەتی فاشیستی تورکیا بەرامبەر برا کوردەکانمان وەلەبەر ئەوەی ئەوسا هیچ هۆیەکی چاپ کردنمان بەدەستەوە نەبوو حەمە قودسی کە لەهەموومان خەت خۆش تربوو نووسیەوەو ڕەوانەمان کرد بەیەکێکی باوەڕ پێ کراودا (لام وابوو مەجول ووتوچی‌بوو))وە لەسەر ئەمە دایەرەی پۆلیس تەنگی بە مامۆستا ئیسماعیل شاوەیس هەڵچنی و گەلێ هاتووچۆی پێ کرد هەرچەندیشە ئاگای لەمە نەبوو.

پاش ماوەیەك لەبەر هەندێ هۆ کە لێرەدا جێگای باس نی‌یە ناکۆکی کەوتە نێوان ئەندامانی ئەم کۆمەڵەوە وەبڵاوەی لێ کرد

لەساڵی ١٩٣٨لەسەر پێشنیازی حەمەقودسی هەردووکمان پەیوەندیمان پەیدا کرد لەگەڵ کۆمەڵی (خوەی بیون) لەسوری‌یە بەهۆی عوسمان صەبریەوە کە یەکێك بوو لەنیشتمان پەروەرەکانی کوردستانی تورکیاو پەنای بردبووە بەر سوری‌یە، بەم جۆرە ئاڵ و گۆڕی نامە دەستی پێ‌کرد لەنێوان ئێمەو ئەو کۆمەڵەدا، تا جارێکیان بەپۆستەدا (٤٠) ئاڵای کوردستانیان بۆ ناردین کە بەشێوەیەکی زۆر نایاب و ڕەنگاو ڕەنگ چاپ کرابو بۆ هەڵواسین بەبەرۆکدا ئێمەش پێشکەشمان کرد بەو برادەرانەی باوەڕیان پێ ئەکەین، وە لایەن خۆشمانەوە هەرچی هەواڵ و باسی کوردستانی عێراق هەیە بۆ مان ئەنارد.

لەم کاتەدا کە ئێمە خەریکی ئەمە بووین، بیستبوومان کە شێخ لەتیف و چەند کەسێکی تر کۆمەڵێکی سیاسیان پێکەوەناوە بەناوی (برایەتی)یەوە، بەڵام ئەمان ئەزانی ڕژێم و پڕۆگرامی چیە لەبەر ئەوە هەوڵمان ئەدا تێی بگەین بۆ ئەوەی هەڵوێستی خۆمان بەرامبەری دیار کەین وەئەگەر بەباشمان زانی بچینە ناویەوە، وە وادیار بوو کاربەدەستانی ئەو کۆمەڵەش ڕاوی ئێمەیان ئەکردو ئەیان ویست ڕامان کێشن بۆ لای خۆیان، ڕۆژێك حەمە قودسی لەگەڵ محمد خضر (ئێستا لە دائیرەی تەسوی‌یەیە) هاتن بەشوێنما بچین بۆ گەڕان چونکە لەکۆمەڵی یەکێتیەوە ئاسیاویم لەگەڵ محمد خضر پەیدا کردبوو وە چوویبوو بەدڵما، کەلەشار دوورکەوتینەوە محمد خضر باسی کردەوەو داوای لەهەردووکمان کرد بچینە ناوکۆمەڵی برایەتی‌یەوە وە تێ‌ی گەیاندین کە ئامانجەکەی سەربەخۆیو سەربەستی کوردستانە وەئەندامەکانیشی لەدڵسۆزترین نیشتمان پەروەرەکان پێك هاتووە، لەگەڵ قودسی‌دا پاش گفتوگۆیەکی دوورقوڵی بڕیارمان دا بچینە ناو ئەوکۆمەڵەوە بۆ ئەوەی بەباشی لەئامانج و نیازی بگەین خۆ ئەگەر بەباشیشمان ئەزانی تێگەیشتین ئەیانەوێ لەژێر پەردەی ئامانجێکی پیرۆزدا بگەنە ئامانجێکی خۆیی و تەسك وانەك هەر لێی بێینە دەرەو بەس، بەڵکو نیازە ئالەبارەکەشیان ئەخەینە ڕوو بۆ خەڵکی

تا نەتوانن کەس تەفرە بدەن، کە لەهەردوو بارەکەدا سوود ئەگەیەنین بەگەلەکەمان لەسەر ئەم بڕیارە هەردوکمان بووین بەئەندام لەو کۆمەڵەدا. بەڵام پاش ماوەیەك تێگەیشتین کە لەهەزار بابەتە پیاوی تیا کۆبۆتەوە کە هیچ شتێ بەیەکیانەوە نابەستێ لەبەرژەوەندی خۆیی بەولاوە ئەمە جگە لەوەی ئەپڕۆگرامێکی ئاشکرای ڕوونی هەبوو وە ئەرێك و پێکی

ئەبوو هەرکەسێ ببێ بەئەندام لەماڵی شێخ لەتیفی دانساز یا خانەقای مەحوی ئەست نوێژی بشتایەو سوێندی بخواردایە بەس بوو لەهەمووشی سەیر تر ئەوەبوو کە بەشی زۆری پۆلیس بوو. لەبەر ئەوە من و قودسی و چەند نیشتمان پەروەرێکی تر لێی ئەکینەوە، وەکومەڵەکەش ئەوەندەی پێ ئەچوو بڵاوەی لێ کرد.

لەکۆتایی ساڵی ١٩٣٩دا لەگەل قودسیدا لەیەك جیابووینەوە بۆ ئەوەی لە بەغدا لەخوێندنگای سپاییدا بخوێنێ کە زۆر ئارەزووی سەربازێتی ئەکرد وە لە مەشقی (فتوە)دا کە ئەوسا پێمان ئەکرا لەهەمووامان چالاکتربوو وەکرا بەسەر کردەی هێزی (فتوە)، وە لەهەموو بۆنەیەکدا ئەم ووشەیەی دووپات ئەکردەوە ((پێویستە لەسەر هەموو لاوێکی کورد فێری ژیانی دژواری بێ و ئامادە بێ بۆ ڕۆژی مەلمەت)).

ڕۆژێك لەبەغداوە نووسراوێکم لەقودسی یەوە بۆ هات تیایا تێی گەیاندم کە بووە بەئەندام لە کۆمەڵی (هیوا)دا وە داوای لەمنیش کرد لەوکۆمەڵەدا بەشدار بم. من هەر چەندە لەوەوپێش ئەم زانی ئەم کۆمەڵە پێك هاتوە وە هەندێ لە ئەندامانی داوایان لێ کردم بچمە ناویەوە، بەڵام لەسەر کۆمەڵی برایەتی دا بەڵێنم دابوو بەبێ لێکۆڵینەوەیەکی قووڵ ئەچمە هیچ کۆمەڵێکەوە، وە کە ئەم نامەیەی قودسیم پێ گەیشت وە لەبەر ئەوەی بڕوایەکی تەوام پێی هەبوو لەبەڵێنەکەی خۆم هاتمە خوارێ وەبەهۆی یەکێ لەئەندامانی ئەو کۆمەڵەوە کەلەوەو پێش لەگەڵم خەریك بوو خواستم پێش کەش کرد وەبووم بەئەندام لەکۆمەڵی ناو براودا.

ئامانجی کۆمەڵەی هیوا ڕزگارکردنی کوردستان بوو وەگەلێ لەڕۆشن بیرو ئەفسەرە کوردەکانی تیا بوو وە لەکۆمەڵەی برایەتی ڕێك و پێك تربوو، بەڵام ئەمیش لەسەر بنەڕەتێکی جەماهیری دانەمەزرابوو وپڕۆگرامێکی زانستی نەبوو لەسەری بڕوا هەر تەنها هەستێکی ڕووتی کوردایەتی نەبێ. لە کۆمەڵەدا قدسی ئەمر دەورێکی باڵاو چالاکیەکی بەرزی بەجێ ئەهێنا چ لەڕێك خستنی ئەفسەرەکانو بەرزکردنەوەی هۆشیان وە (چ) لە زبانی حاڵی کۆمەڵەکەدا (گۆڤاری هیوا) کەبەدەست ئەنووسرایەوە.

وەکە بڵێسەی شۆڕشی ڕزگاری گەل کورد لەبارزان بەرز بوەوە بەسەرکردایەتی تێکۆشەری مەزن مستەفا بارزانی، وەکۆمەڵی هیوا داوای لەئەفسەرە کوردەکان کرد لەشۆڕشەکەدا بەشدار بن، قودسی ئەمر لەپێش مەرگەکانی شۆڕشەکەبوو، وەئەندامانی لیژنەی ئازادی بوو کەئیشی دەستەی ئەرکانی جەنگی ئەبردبەڕێوە، وەلەو خەباتە خوێناویەدا ئازایەتی و دڵسۆزی قودسی جێگای شانازی هەموو کوردێك بوو.

وەك ئاڵای جمهوریەتی کوردستان لە مەهاباد بەپێشەوایەتی قازی محمدی ئەمر هەڵکرا وەشۆڕش گێڕە قارەمانەکانی بارزان کشانەوە بۆ جمهوریەتی کوردستانی ئازاد قودسی ئەمر لەگەڵ ئەفسەرەکانی تری هەڵآلیا لەپێناوی پاراستنی ئەو جمهوریەتە کۆرپەیدا کەلەهەموو لایەکەوە کۆنەپەرستی و ئیمپریالیزمەکان وەکو سەگی هار دەمیان بۆ داچەقاندبوو خۆیان بەخت ئەکردو شەونخونیان ئەکێشاو لەڕیزی پێشەوەی هێزی بەرگری جمهوریەتی کوردستاندا بەرگری سەربەخۆیی و سەربەستی ئەو بەشە کوردستانەیان ئەکرد کە تازە تیشکی ئازادی لێ هەڵهاتبوو.

لەو کاتەدا لەکوردستانی عێراق بەهۆی ئەو کارەساتانەی لەکوردستان و دەرەوەی کوردستاندا ڕووی ئەدا، بەتایبەتی شۆڕشی بارزان و دامەزراندنی جمهوریەتی کوردستان لە مەهاباد بزوتنەوەی نیشتمانی ئێجگار بەرز بوەوەو پەرەی سەند، وە هۆشی ئەتەوایەتی باشتر پێگەیشت و لەقاڵبە تەسکەکەی جارانی هاتە دەرێ، ئەم بارە نوێیە پێویستی ئەکرد بەپەیدا بوونی پارتی یەکی دیموکراتی نیشتمانی لەکوردستانی عێراق دا لەسەر ڕۆشنایی پڕۆگرامێکی زانستی بڕوا بەڕێوە کەدەست بدا بۆ ئەو قۆناغەی ئەتەوەی کورد پیا ئەڕوا تا بتوانێ بزوتنەوەی نیشتمانی لەهەموو عێراقدا بەهێز بکا بەپتەو کردنی برایەتی کوردو عەرەب و کەمە ئەتەوایەتیەکان، وەکۆ کردنەوەی جەماهیری کورد لەژێر ئاڵای یەك پارتی شۆڕشگێڕدا وەپاڵ پێوە نانی بۆ کۆڕی خەبات لەپێناوی ڕزگار کردنی عێراق و کوردستانی عێراقدا. بۆ ئەم ئامانجە گفتوگۆ دەستی پێ کرد لەنێوانی کوردە دیموکراتیەکانی عێراقداو شۆڕشگێڕەکانی بارزان لەژێر ئامۆژگاری تێکۆشەر مستەفا بارزانی دا وەبۆ ئەم مەبەستە نوێنەرێك لەمەهابادەوە هات بۆ کوردستانی عێراق و کەوتە گفتو گۆ لەگەڵ نوێنەرانی ئەو پارتی و کۆمەڵانەی هەبوو کە ئەوسا بریتی بوون لەمانە: ١-پارتی ڕزگاری ٢-لقی کۆمەڵەی (ژ.ك). ٣-پارتی شۆڕش کە دەستەیەك بوون لەپارتی کۆمۆنیستی عێراق جیابووبوونەوە، ٤-لقی کۆمۆنیستی عێراق. پاش گفتو گۆیەکی زۆر پارتی کۆمۆنیستی عێراق ڕێك ئەکەوت لقی خۆی هەڵبوەشێنێ لەکوردستاندا تێکەڵ بەم پارتی یە ببێ، لقی (ژ.ك) هەڵوێستێکی ڕاڕایان هەبوو، بەڵام پارتی ڕزگاری و شۆڕش ڕێك کەوتن لەسەر پێك هێنانی ئەم پارتی یە نوێیە. لەهاوینی ساڵی ١٩٤٦دا لەبەغداد کۆنگرەیەك گیرا لەم کۆنگرەیەدانوێنەرانی پارتی شۆڕش ئامادە نەبوون چونکە لەبەڵێنەکەی خۆیان پەشێمان ببوونەوە وە بڕیاریان دابوو تێکەڵ بەپارتی کۆمۆنیستی عێراق ببنەوە. بەڵام نوێنەری لقی (ژ.ك) لەهەڵوێستی پێشووی خۆی هاتە خوارێ. بەم جۆرە لەو کۆنگرە مێژوویی یەدا پارتی دیموکراتی کوردستان بەسەرکرادیەتی یەکەم تێکۆشەری کوردستان مستەفا بارزانی لەدایك بوو.

وە قودسی ئەمرو هاوڕێ ئەفسەرەکانی تری بوون بەئەندامی ئەم پارتی یە شۆڕشگێڕە پێشڕەوە پاش لەناو چوونی جمهوریەتی کوردستان لە مەهاباد بەهۆی هێرشە نامەردانەکەی هێزی شای ئێرانەوە بەیارمەتی ئیمپریالیزمی ئینگلیزو ئەمریکی، قودسی و چەند ئەفسەرێکی تر لەسەر سنووری عێراق پاش ئەوەی کاربەدەستانی خائن بەڵێنیان دانێ ژیانیان بپارێزن خۆیان دابەدەست سوپای عێراقەوە، بەڵام کەی خائینی چەپەڵ بەڵێن و پەیمانی هەیە!.

ئەم ئەفسەرە نیشتمان پەروەرە قارەمانانە ڕەوانەی بەغداد کران، وە لەزیندانەکانی بەندیخانەی ئاوەندیدا کۆت و زنجیر کران.

لەبەرە بەیانی ڕۆژی ١٩ی حوزەیرانی ساڵی ١٩٤٧دا لەو بەندیخانەیەدا لاشەی چوار لاو ئەلەرییەوە بەسێدارەوە لاشەی محەمەد قودسی، عزت عزیز، مستەفا خۆشناو، خیرالله عبدالرکیم. ئەو چوار قارەمانەی هەروەکو لەکۆڕی خەباتدا پریشکی ئاگری دوژمن تا ئەهات باشتر سووری ئەکردنەوە قاڵ تری ئەکردن، زڕەی زنجیرو زیندانی تاریك و سیدارەی سامناك نەیتوانی دڵی پۆلایینیان بلەرزێنێ و زەردەخەنەی پڕ لەهیوا بەنزیك بوونەوەی ڕۆژی ڕزگاری گەلەکەیان لەلێویان بکاتەوە.

بەم جۆرە تێکەڵ بەقافڵەی شەهیدانی گەل کورد بوون و دەرگای ئەمریان بۆ خرایە سەر پشت.

وتار

رادەی سەربەستی پێوانەی سەربەخۆیی گەلە

زۆر دەمێکە زانراوە دیموکراتیەت واتەی فەرمان ڕەوایی گەلە. گەل خۆی کاروباری خۆی ئەبا بەڕێگاوە بەهۆی ئەو نوێنەرانەی خۆی بەهەموو سەربەستی یەکەوە هەڵیان ئەبژێرێ. جا گەلە ڕژێمێکی دیموکراتیدا هەر گەل خاوەن دەسەڵات بێ، ئەمە ئەوە ئەگەیەنێ کە گەل هەموو کۆششێکی و ڕەنجێکی بۆ بەرژەوەندی خۆی تەرخان بکات و هەموو وزەو توانایەکی خۆی بەکار ئەهێنێ بۆ پێش خستن و پەرەپێدانی سامانە نیشتمانی یەکەی لەسەر بناغەیەکی زانستی و عەدل و حەقیانەت دابەش بکرێ کەهەریەکە بەپێی ڕەنجی خۆی لەم سامانەدا هاوبەش بێ کەبەمە ڕۆژ بەڕۆژ ژیانی ئابوری و کۆمەڵایەتی و تەندروستی و ئەقافی روڵەکانی گەل گەشە ئەکاو بەرزتر ئەبێتەوە. ئەم ووزە دروست کەریە گەورەیەش کەلە هەموو نەتەوەیەکدا هەیە بەرەڵڵا نابێ بەبێ سەربەستی یەکی ڕاستەقینەی تەواو لەبەر ئەوە ئەبینێ لەو وولاتانەی فەرمان ڕەوایی ئەکەوێتە ژێر دەستی گەل لە پێش هەموو شتێکدا سەربەستی یە دیموکراتیەکان بەرەڵڵا ئەکرێن لە شێوەیەکی ئاراستە کراودا، وەک و سەربەستی بیرو باوەڕ، سەربەستی پارتێتی، سەربەستی دامەزراندنی ڕێک خراوەکان، سەربەستی پێک هێنانی نەقابەکان، سەربەستی ڕۆژنامەگەری سەربەستی کۆبوونەوە، سەربەستی مانگرتن و خۆپیشان دان، وە تاد.

وە هەروەکو بەتاقی کردنەوە دەرکەوتوە ژیانی گەل لەهەموو ڕوویەکی وە پێش ناکەوێ و ناخەملێ بەبێ دیموکراتیەکی ڕاستەقینەی ئاڕاستەکراو. وە ئەم دیموکراتی یەش ناپارێزرێ و پێش ناکەوێ بەبێ شوورایەکی پتەوی بەهێز کە سەربەخۆیی یە، کەوابێ سەربەخۆیی ئامانجێك نی یە خۆ بەخۆی خۆی بێ، بەڵکو هۆیەکە بۆ بەرگری کردن لە مافەکانی گەل، بۆ پاراستنی دەست کەوتەکانی و سەربەستی یە دیموکراتیەکانی.

وە ئەگەر هات و هەر نەتەوەیەك لە چوار چێوەی سەربەخۆییدا بێبەش کرا لە سەربەستی یە دیموکراتیەکانی بەهۆی ڕژێمی دکتاتۆری ڕووداپۆشراو یا ڕووبەڕەڵڵا وە سامانە ئابووری یە نیشتمانی یەکەی تەنها چەند کەسێك خێریان لێ بینی و خواردیان، ئەویش لە هەژاری و نەزانین و نەخۆشی و چەوساندنەوەدا تلایەوە، ئەوسا سەربەستی نیشتمانی هیچ واتایەکی نامێنێ لە چوارچێوەیەکی ڕەنگاو ڕەنگی بێ کەڵك بەولاوەو تەفرەدانی خەڵکی، نەك هەر ئەمەو بەس. بگرە ئەم چوار چێوەیەش شەق و شڕ ئەبێ بەدەست بێگانەوە چونکە کاربەدەستە دکتاتۆرەکان لە هەموو کاتێکدا ئامادەن کە بەرژەوەندیان ئەکەوێتە خەتەرەوە دەست لەگەڵ بێگانەدا تێکەڵ بکەن و سەربەخۆیی وڵاتەکەیانی بدەنە دەست بۆ پارێزگاری بەردەوام بوونی دەست درێژی خۆیان تا وای دێ سەربەخۆیی نیشتمانی لەناوەکەی بەولاوە هیچی تری نامێنێتەوە، بگرە لەهەندێ باردا ئەم ناوەشی نامێنێ، وەکو سەردەمی شایەتی دوابڕاو لەعێراقدا کە نۆکەری ئیمپریالیزمی بەریتانیا بوو، وە وەکو ئێران و تورکیا کە جووتە چڵکاو خۆری ئیمپریالزمی ئەمریکان

جا کە سەربەخۆیی شوورایەك بێ بۆ پاراستنی هەموو مافەکانی گەل، وە بەهێزی و پتەوی ئەم شوورایە بەسترابێ بەو کەرەسەیەی لێی دروست کراوە، بەبێ گومان باشترین و خۆگیر ترین کەرەسە هێزی گەلە، چونکە هەر خاوەن ماڵ ئەتوانێ ماڵی خۆی بپارێزێ، بەواتایەکی تر ئەو فەرمان ڕەوایی یەی لەگەڵ ئەوە هەڵقوڵابێ و گەل پشتیوانی بێ، وە هەر وەکو بەڵگە نەویستیشە هەر فەرمان ڕەوایی یەك بەڕاستی لە گەلەوە هەڵقوڵابێ و دڵسۆزی گەل بێ مافەکانی گەل ناخواو سەربەستی یە دیموکراتیەکانی پێسیش ناکا، کەوابێ بەرەڵڵا بوونی سەربەستی یە دیموکراتیەکان لە هەر وولاتێکدا واتەی ئەوەیە کە گەل خۆی کاروباری خۆی ئەبا بەڕێگاوە، وە واتای ئەوەشە کە سەربەخۆیی نیشتمانی بەدەست هێزێکەوەیە کە لەوانە نی یە تۆزقاڵێکی بەبێگانە ببەخشێ.

کەواتە ئەگەر بمانەوێ بزانین سەربەخۆیی هەر نەتەوەیەك تا چ ڕادەیەك تەواوە پێویستە وورد ببینەوە لە ژیانی ناو نەتەوەکە خۆی، تا چ ئەندازەیەك تیایا دیموکراتیەت بەرەڵڵا کراوە؟ چۆن دەستەڵاتەکانی دەوڵەت دابەش کراون پەیوەندیان لەگەڵ یەکدا؟ لەسەر چ پرۆگرامێکی سامانی نیشتمانی بەکار ئەهێنرێ و دابەش ئەکرێ؟ ژیانی کۆمەلایەتی و تەندروستی و ئەقافی لە چ پلەیەکدایە لەپێپلیکەی پێش کەوتندا،

وەڵامی ئەم پرسیارانە ناتەواوی یا تەواوی سەربەخۆیی نیشتمانی هەر نەتەوەیەکمان بۆ دەرئەخا، وە بەکورتی ئەیڵێینەوە کە ڕادەی سەربەستی هەر نەتەوەیەك پێوانەی سەربەخۆیی نیشتمانی یە.

*ڕۆژی نوێ ژمارە (٤)
ساڵی (٢) تەموزی ١٩٦١

دیمانەیەك لەگەڵ محرم محەمەد ئەمین

دیدار: مستەفا صالح جەریر

***: مامۆستا -محرم - ئەمانەوێ بزانین سەرەتای ژیانی ئەدەبیتان لەکەیەوە دەست پێ ئەکات؟**

-: سەرەتای ژیانی ئەدەبیم لەچلەکانەوە دەست پێئەکا لە ساڵی ١٩٤٨دا هەندێ لە چیرۆکەکانی گۆرگی -و- گۆگۆل -و چەند چیرۆك نووسێکی جیهانی ترم کرد بەکوردی و بەرە بەرە لە ڕۆژنامەی ژین -و هەتاو- دا بڵاوم ئەکردنەوە، لەگەڵ هەندێ وتاری ئەدەبی و کۆمەڵایەتی

***: مامۆستا ئێوە بۆچی چیرۆکتان هەڵبژارد لە ئەدەبدا، بۆچی شیعر یاخود شتێکی ترتان هەڵنەبژارد؟**

-: چونکە بەڕای من چیرۆك لەهەموو بەشەکانی تری ئەدەب دەرفەتی زیاترە بۆ شیکردنەوەی ژیانی کۆمەڵایەتی و ئاشکرا کردنی کەمو کوڕیەکان و دیاری کردنی ڕێگای چارەسەر کردنیان.

***: مامۆستا چیرۆك لای ئێوە بریتیە لە چی؟**

-: بەلای منەوە چیرۆك بریتییە لە ئادەمیزادو کارەسات و کات بەتێکەڵ بوون دروست ئەبن بەیەکدا چوونی ئەمانەو ئەو کۆك و ناکۆکیانەی لێوەیان پەیدائەبێ، جا لێرەدا نرخی چیرۆك لەڕووی تەکنیك و داڕشتن و ئامانجەوە ئەگۆڕێ بەپێی بەهرەو شارەزایی و ئایدۆلۆژی نووسەرەکە

***: مامۆستا محرم، لەسەرەتادا کێبوون ئەو چیرۆکنوسانەی کاریان تێ کردی؟**

-: ئەو چیرۆك نووسانەی لە سەرەتادا کاریان تێ کردم ئەمانەن: گۆرکی، گوگول، ئەناتول فرانس دیکنز، نجیب محفوظ.

***: باشە.. جیاوازی چیە لەنێوان چیرۆکی پەنجاکان و چیرۆکی ئەم سەردەمەدا، بەو سیفەتەی کە جەنابتان یەکێکن لەو چیرۆکنووسانەی لە پەنجاکانەوە چیرۆك ئەنووسن؟**

-: بەبێگومان، لەپەنجاکانەوە تا ئەم سەردەمە گۆڕینێکی قوڵ ڕویداوە، لە ژیانی کۆمەڵایەتی و سیاسی و ئابوریماندا ئەمە کارێکی گرنگی کردۆتە سەر بەرهەمی ئەدەبیمان بەجۆرێکی گشتی وە بەرهەمی چیرۆك بەتایبەتی. لەپەنجاکاندا چیرۆك بەشێوەی هونەری تازە سەری دەرهێنا وە ژیانیشمان لە ڕادەی ئێستادا نەبوو. چیرۆکی پەنجاکان لەڕووی بابەت و شێوەوە پڕ بەپێستی ئەو سەردەمەبوو لەڕووی شێوەوە ڕێگای گێڕانەوە یانی -سەرد-ی ئەگرت، لەگەڵ ڕاوێژو ئامۆژگاریەکانی نووسەر کە دەیناخنیە چیرۆکەکەیەوە بەواتا پێش کات لەشێوەی حکایەت ڕزگاری نەبوو بەڵام چیرۆکی ئەم سەردەمە تا ڕادەیەك لەڕووی داڕشتن و شێوەو ناوەرۆکەوە لەو قاڵبە ڕەت بووە

***: باشە ئێوە وەك چیرۆك نووسێك کە لەپەنجاکانەوە چیرۆك ئەنووسن و ئێستاش هەر چیرۆك ئەنووسن، ڕاتان چی یە بەرامبەر بەتازە کردنەوە لەچیرۆکی کوردیدا؟**

-: وەکو دەزانین ژیان هەمیشە لەتازە بونەوەو گەشە کردندایە ئەگەر چی جارو بارە هەندێ قۆرتی دێتە بەر، چیرۆکیش کە لەژیانەوە هەڵدەقوڵێ لەم یاسایە بەدەر نابێ بەڵام بەداخەوە هەندێ لە

ڕەنجدەرەکانمان دەیانەوێ لەسەر ئەو واقیعەی تیا دەژین بەزۆرە ملێ بازیدەن لەبەر ئەوە بەرهەمەکانیان دەبێتە لاسایی کردنەوەی بەرهەمی نووسەرە بێگانەکان بەڵام بەشێوەیەکی کاڵو کرچی بێتام، وەك کورد گوتەنیەکەی بەسەر دا دەگونجێ کە دەڵێ: ((کەر لەکوێ کەوتووەو کوندە لەکوێ دڕاوە)).

***: باشە مامۆستا هەر لەسەر ئەم پرسیارەوە پرسیارێکی تر هەیە هەندێك بەناوی تازە کردنەوە چیرۆکی وا ئەنووسن کەخوێنەر تێی ناگات تۆ ڕات چیە بەرامبەر بەم دیاردەیەو بەتەمو مژی دەستکرد لەچیرۆکدا؟**

-: ئەم تازەکردنەوەیە ئەگەر سروشتی بێت، یەعنی تەبیعی بێت وەبگونجێ لەگەڵ قۆناغی ئێستامانداو دوربێت لەلاسایی کردنەوەی کوێرانە؛ شتێکی نەك هەرێگرە بەجێیە بەڵکو پێویستە، بەڵام مەسەلەی تەمومژ ئەوە بەڕای منەوە کەشتێك نیە لەجێی خۆیدا بێ چونکە ئێمە کە چیرۆك دەنوسین دەبێ هەموو زۆربەی خەڵکی تێی بگات، من کە تەمومژم بەسەر چیرۆکەکەدا دا مانای ئەوەیە یان کەس تێی ناگا- ئەبێ خۆم چیرۆکەکەم بۆ خەڵك شەرح بکەم، یا ئەگەر تێشی بگەن دەستەیەکی زۆر کەم تێی دەگا کە سوودێکی ئەوتۆی نابێ.

****: کاك محرم، ئاسۆی ڕۆشنبیری ئێستا چۆن بەدی ئەکەن؟**

-: من باوەڕم بەپێشکەوتن‌و گەشە کردن هەیە، ئەگەر چی جارو بار بەموەقەت کۆسپ‌و گیرو گرفت دێتە پێشەوە لەبەر ئەوەی ئاسۆی ڕۆشنبیری کوردی بەرەو گەشە سەندن دەڕوا.

***: کاك محرم، ئێستا دەتانخەینە سەر کورسی دانیانان، ڕات چیە بەرامبەر بەم چیرۆکنووسانە؟ جەمال بابان!..**

-: ناتوانم وا بەسەر پێوە وەڵامی ئەم پرسیارەتان بدەمەوە، ئەمە ڕێکەوبوونێکی دوورودرێژی دەوێ، خوا یاربێ لەدەرفەتێکی تردا بەیەك دەگەینەوەو وەڵامی ئەم پرسیارەتان ئەدەمەوە.

(بەڵام مامۆستا ئێمە ئامانەوێ بەدرێژی تۆ تەحلیلی چیرۆکەکانیان بکەیت، شی بکەیتەوە. ڕات، ئەم چیرۆکنووسە سەرکەوتووە؟ چۆنە؟ وەکو بروسکە پێمان بڵێ.

*بەخوا ئەزانی چییە. ڕاستت دەوێ ئەوانە هەر چ کەسە دەوری خۆی نواندووە، بەعزێکیشیان هێشتا دەوری خۆیان هەیە، بەعزێکیشیان دەوری خۆیان بووەو هەیە بەعزێکیان لەپەنجاکاندا، بەعزێکیان تازەن، لەبەر ئەوە وەکو وتم ئەمانە لێکۆڵینەوەیەکی ئەوێ بەراوردی بەرهەمیان پێویستە بکرێ لەگەڵ یەکدا، بزانین ئەوانە ئایا لە ڕووی تەکنیکەوە، ئایا لەڕووی دارشتنەوە، لەڕوی هێنەوە شتێکی تیا هەیە، ئەمیان کەمو کوڕی تیا هەیە، ئەویان هەروەکو ووتم: لەوەپێش بەعزێکیشیان تەمو مژی تیا هەیە، ڕونکردنەوەی ئەوێ، ئەمانە جارێ وەختی نیە.

***: بەڵام، هەرچۆنێك بێت لەسەر کورسی (ئیعتراف) دانانیشی؟**

-: ناوەڵلا. مەسەلەکە عیلاقەی بەدیراسەیەکی مەوزوعیەوە هەیە.

***: ئەو بەرهەمانەی کە تائێستا چاپت کردوون کامانەن؟**

-: ئەوبەرهەمانەی تا ئێستا چاپم کردون ئەمانەن، مام هۆمەر، گۆمی شڵەقاو، ئادەمیزاد، شای قەرەجەکان، گەردی شەهیدان، یادی گۆڕستانەکە (وەرگێڕدراوە).

***: ئەی ئێستا چیتان بەدەستەوەیە؟**

-: ئێستا چیرۆکێکی درێژم بەدەستەوەیە، دەمەوێ لەگەڵ چەند چیرۆکێکی تردا کە لە گۆڤارو ڕۆژنامەکاندا بڵاوم کردونەتەوە کۆیان بکەمەوەو لە دووتوێی کتێبێکدا چاپیان بکەم.

***: ئەمەی بەدەستەوەیە وەکو بڵێن: چیرۆکی درێژە یا ڕۆمان؟**

-: ڕۆمان.

***: جا کە ڕۆمانە بۆ بەجیا بڵاویان ناکەیتەوە، بۆ لەگەڵ ئەوانە تێکەڵیان دەکەی، ئەوانەی تر بە کۆمەڵێکی تر بەجیا ئەویش بەجیا!؟**

و: بەخوا ئەوی بەدەستمەوەیە نیازم هەیە بیدەم بەکۆڕی زانیاری کوردی، جا ئەوان کەیفی خۆیانە یا جیای ئەکەنەوە یا بەیەکەوە چاپیان ئەکەن.

***: جا تۆ ئەتوانی بەجیا چاپیان بکەی.**

-: وەڵلا بابزانم.

***: مامۆستا محرم بەوسیفەتەی لەیەکەم ڕۆژی دامەزراندنی یەکێتی نووسەرانی کورد-دا لە سلێمانی جەنابتان ئەندامی دەستەی بەڕێوەبەری لق بوون، ڕات چیە بەرامبەر بەدەوری یەکێتی لەگەشەکردنی ئەدەبی کوردیدا..**

-: گومانی تێدانیە کە یەکێتی‌ی نووسەرانی کورد دەورێکی زۆر بالای هەبووەو هەیەتی لەگەشەپێدانی ئەدەبی‌ی کوردیداو زیندوکردنەوەی کەلەپوری نەتەوایەتیمان.

***: کاك محرم-ئایا موتابەعەی بزوتنەوەی ڕۆشنبیری لە گۆڤارو ڕۆژنامەکاندا ئەکەن؟**

-: بەڵێ موتابەعەی دەکەم، بەداخەوە بەشێکی کەمی لێ دەرچێ ئەوانی تر نەك هەر بەبەرهەمی ئەدەبی‌ی ناژمێردرێن بەڵکو لەئاستی ووتارێکی ئاساییشدا نیە ئەمەش خەتای گۆڤارو ڕۆژنامەکانمانە بەناوی هاندانەوە دەرگا یان کردۆتەوە بۆهەرکەسێك دەستی قەڵەم بگرێ، بەلای منەوە ئەمە جەورە لە ئەدەبی کوردی‌دەکرێ، وە جەوریش لەو لاوانە دەکرێت گوایێ لەپڕ بوون بە ئەدیب‌و نووسەر.

***: کاك -محرم- ساڵی ١٩٥٧-١٩٥٨ ساڵێك بوو بەپێی ئەو بارو زرووفە دەورێکی گرنگی هەبوو لەبڵاوکردنەوەو بزوتنەوەی ئەدەبی کوردیدا، ئێوە ڕاتان چییە؟**

-: بەڵێ منیش لەو باوەڕەدام ساڵێکی بەهات بوو بۆ ئەدەبی کوردی‌و بەتایبەت لەکۆتایی ساڵی ١٩٥٧دا تا کۆتایی ساڵی ١٩٥٩.

***: کاك محرم- ئێمە پرسیارمان زۆر کرد ئێوە هیچ پرسیارێکتان هەیە، ئێوە هیچی تر هەیە کە بیلێن لەم بەرنامەیە.؟**

-: بەڕاستی مامۆستا، پرسیارەکانت هەموو لایەنێکی گرتەوەو هیچی تری وانیە بیلێم تەنها ئەوەندە نەبێ، خۆزگە وەکو جاران گۆڤارێك یان ڕۆژنامەیەك لەشاری سلێمانی دەردەچوو وە دەزگای ڕۆشنبیری‌و کۆڕی زانیاری کوردی‌و وەزارەتی ڕاگەیاندن زیاتر یارمەتی ئەدیب‌و نووسەرەکانیان ئەدا بۆ چاپ کردنی بەرهەمەکانیان.

*ئەم چاوپێکەوتنە ساڵی ١٩٨ لە ڕادیۆی بەغدا بۆ بەرنامەی شەوچەرەی ئەدەبی سازکرابوو.

محرم محەمەد ئەمین

نووسەرو چیرۆك نووس

تاهیر سالح سەعید

(محرم محەمەد ئەمین) هەروەك چۆن نووسەرو چیرۆك نووسێکی ناسراوو دیار بو، هەر بەو پێیەش پیاوێکی دڵسۆزو ڕۆشنبیرو نیشتمان پەروەر بو. لەسەرەتای لاوییەوەو بگرە لەو کاتەوەی قۆناغی سەرەتایی تەواو کردبوو وتازە پێی نابووە قۆناغە ناوەندی. لەتەك هەندێك لەهاوەڵەکانیدا کە هەر لەتەمەنی خۆیدا بوون، لەوانە (محەمەد قودسی) لەبیرو لێکدانەوەی ئەوەدا بوون بتوانن کۆمەڵەیەك، ڕێکخراوێك، لە لاوانی دڵسۆزو نیشتمان پەروەری ئەو ڕۆژە پێك بێنن. تا بەهۆی ئەو (ڕێکخراو) یان (کۆمەڵە)وە بتوانن لاوانی کورد لەپەرش‌و بڵاوی ڕزگار بکەن.

ئەوەبوو دوای چەند جارێك کۆبوونەوەو ڕاگۆڕینەوەو راوێژکردن‌و تەقەلای زۆرو بێ وچان. کۆمەڵی (یەکێتی)یان پێك هێنا. ئامانجێك لە ئامانجەکانی پێك هێنانی ئەو کۆمەڵە ناساندنی گەلی کورد بو بەگەلانی دنیا. ئەویش لەڕێگەی پرۆتستۆیەکەوە بو کەئەو کۆمەڵە دایانە ئەو باڵیۆزخانانەی لەعێراقدا بوون. دژی ڕەفتاری نامرۆڤانەی تورك کە لەو سەردەمەدا لەتورکیادا پیادە دەکرا.

لەساڵی ١٩٣٨دا (محرم محەمەد ئەمین) لەسەر پێشنیاری شەهید (محەمەد قودسی) پەیوەندی کرد بەکۆمەڵی (خۆی بوون) ەوە. ئەو پەیوەندی کردنەش لەڕێگەی (عوسمان سەبری)یەوە بوو، کە بەئەسڵ خەڵکی کوردستانی سووریە بوو ولەڕیزی پێشەوەی نیشتمان پەروەران دا بوو. ئەوەبوو جارێك (عوسمان سەبری) چل ئاڵای بچووکی (بەرۆك)ی، کوردستانی گەورەی بۆ ناردن. تا ئەمو هاوەڵەکانی‌و ئەوانەی سەر بەمان لەشوێنە گشتی‌و بۆنە نیشتمانیەکاندا بەبەرۆکیانەوە بکەن‌و بەرچاوی خەن.

هەر لەو ساڵەدا، واتە لە ساڵی (١٩٣٨)دا (محرم محەمەد ئەمین) لەسەرداوای کۆمەڵی (برایەتی) بوە ئەندام لەو کۆمەڵەدا. بەڵام ئەوەبو زۆر لەگەڵیاندا تەمایەوەو لێیان جیابووەوە. بەهۆی ئەوەوەی ئەو کۆمەڵە هەمە جۆر لەخەڵکی توێژو چینە جیاجیاکانی لەخۆی کۆکردبووەوە. دووا جار لەسەر داواو زۆری شەهید (محەمەد قودسی) کە ئەو کاتە قوتابی بو لەبەغدا، پەیوەندی کرد بە کۆمەڵی (هیوا)وەو بووە ئەندام لەو کۆمەڵەدا. ئەو کۆمەڵەی ئامانجێك لە ئامانجەکانی ڕزگار کردنی کوردستان بوو، ئەو کۆمەڵە گەلێك ڕۆشنبیرو ئەفسەرێکی زۆری لەخۆی کۆکردبووەوە.

(محرم محەمەد ئەمین) پیاوێکی هێمن‌و لەسەر خۆ بو. هەمیشە بیری دەکردەوە، دڵسۆزبو بەووڵات‌و نەتەوەکەی. (لەگەڵ شەهیدی ئەمر حەمە قودسیدا) نموونەیەکە لە نووسینەکانی. کەباس لە قۆناغێکی زووی تەمەنی دەکات‌و، لەژمارە (٣)ی ساڵی ١٩٦٠ی گۆڤاری (ڕۆژی نوێ)دا بڵاوبۆتەوە.

گوزەرانی تاڵ و مەینەتییەکانی ژیان و هەنگاوێك بەرەو شارەکان

موحەمەد مارف بەرزنجی

سالانی پێش تەموز ڕۆژگارێکی تاڵ و بەیەکاچوبو. سیستمی وڵات بەسترابو بە پاشکۆی ئیمپریالیزم و پەیمانە دەوڵەتییەکانەوە سامان و بەری ڕەنجی زۆربەی گەل بۆ دەستەیێکی تایبەتی بوو، جەماوەریش نەبوونی و کوێرەوەری بەباڵایاندا بڕابو، جوتیارانیش لەزەوی خۆیان بێبەشکرابون و هەر ڕۆژەی لەشارو گوندێکا دەگێرسانەوە، کرێکاران لەبەر بێکاری ستەم و ئەشکەنجەیان دەنۆشی. لەم زروفە ئاڵۆزو تایبەتییەدا نوسەرانی ئەو سەردەمە هاوبەشییەکی نزیکیان کردوە لەگەڵیانداو ئەو دەردو ئازارو پەژارەییەیان لەڕێگای نوسینەوە دەربڕیوە. پاڵەوانی چیرۆکەکانیش تێکڕا هەژارێکی ڕاستەقینەن کە بەختەوەرییان لێ زەوت کراوە. لە لایەکی ترەوە نوسەرانی کورد لە ناوەڕاستی پەنجاکانەوە تەنها بە مەسەلەی جوتیار و دەرەبەگی لادێوە نەوەستاون بەڵکو هەنگاوی تازەیان ناوەو ڕویان کردوەتە چینە هەژارەکانی ناو شارەکانی کوردستان، وەك بیاتەوێ ئەوە بسەلمێنن کە ڕژێمی نیمچە دەرەبەگایەتی تەنها دوژمنی هەژارو ڕوتەکانی لادێ نییە، چونکە دەسەڵاتدارانی شارو لادێ بەرژەوەندییان پێکەوە گرێدراوەو زۆربەی پاڵەوانی چیرۆکەکانیش دوچاری چەند داوێکی نەهامەتی بوون و ڕێگای ناڕەوایشیان هێنراوەتە بەردەم وەك دزی و لەش فرۆشتن و دیاردە ناشیرینەکانی هەمو کۆمەڵێکی دیل و دواکەوتو، کە بەمەیش ئەوەندەی تر توانای کەسەکانیان کەم کردوەتەوەو زوبەیشیان بەڕوداوی کوت و پڕ کۆتاییان پێهێنراوە. لەو نوسەرانەیش کەلەپێش هەموویانەوە لە دەرگای باسی ژیانی هەژاراتی ناو شارەکانی داوەو ڕەوشتی بازرگان و سوخۆرو دەسەڵاتدارەکانی دەرخستوەو کرۆکی نەتەوایەتیشی لەیادنەکردوە (محرم محەمەد ئەمین)ە.

ئەم نووسەرە کەرەستەی بابەتەکانی لەناو جەرگەی بێکارەکانی شارەوە دەرهێناوەو دەستنیشانی مرۆڤی پاکی کردوە. یەکێ لەهەوڵەکانیشی چیرۆکی (مام هۆمەر)ە کە بینای ئەدەبی خۆی لەسەر بنیات ناوە کە تاڕادەیەك ڕەنگی حەقایەتی کوردی پێوە دیارەو بەچەشنی سەرەتای کارێکی ئەدەبی هەندێ ئاڵۆزی و ئەگونجان بەدی دەکرێ لەنێوان ڕوداوەکاندا. سەرتاپا بابەتەکەیش نەخشەی خێزانێکی هەژارە کە بە نەبونی و گوزەرانێکی تاڵ ڕۆژگاریان بەرێکردوە. مام هۆمەر پیرەمێردێکی کوڵ هەڵگرەو لەبەر دەست کورتی ئەو ڕۆژەی ئەی توانیوە خۆراکی منداڵەکانی بەدەست بهێنێ؛ دەکەوێتە سەر ڕێی دزی کردن لەماڵی بایز بەگی دراوسێیان، لەم کاتەدا پێی دەزانرێ و ڕاپێچی بەندیخانە دەکرێ و بە سێ مانگ بەندی مەسەلەکەی دەبڕێتەوە. لەم ماوەیەدا لەبەر نەبوونی دەسمایەی ژیان (خەجێ)ی ژنی دەکەوێتە بارێکی ناهەموارەوەو برسێتی توانای لێ دەبڕێ. زۆریشی پێ ناچێ گەندەڵی باری کۆمەڵایەتی ڕاپێچی دەکاتە مەیانی لەش فرۆشتنەوە لەم ڕێیەوە خۆی و منداڵەکانی لەدەست برسێتی قوتار دەکات. بەڵام دوای (٣) مانگ کەمام هۆمەر بەندییەکەی تەواو دەبێ لەکارەساتێکی کوت و پڕو ناخۆشدا دەمرێ و ژنەکەیشی بەدوایا، دو منداڵە ساواکەیشیان بەبێ کەس دەمێننەوە.

ئەم بابەتەی نوسەر نمونەیەکی ساتەی سەدان خێزانی برسی و بێکارە بوەو کەسەکانیش لە جەرگەی واقیعی کۆمەڵەوە دەرهێنراون و مرۆڤی سینەپاکن، لەڕوێکی ترەوە دڕندەیەتی و ئەگریسی بەگەکانی ناو شار دەردەخات کە بایز بەگ یەکێکە لەوان کە لەڕوی چینایەتییەوە دو ڕوی ناڵەباریان هەیە. ڕوی دەرەبەگێك کە پەیوەندی بەزەوی جوتیارەوە بێ، هەروەها پەیوەندییان بە بازاڕی کشتوکاڵ و بازرگانی گشتی و سەلەم و سو. نوسەریش ئەم جۆرە کەسانەی وەك مرۆڤێکی خوێن مژو چارەڕەش هێناوەتە سەر شانۆی ژیان کە سێبەری مرۆڤایەتی بەلایاندا گوزەر ناکات. بۆ ئەمەیش مام هۆمەر لەکاتی لێپرسینەوەدا دەڵێ (بۆ من ئەگەر قاپێ چێشت بەرم لەو چێشتەی کە بەڕەنجی ڕەش و ڕوتی گەلێ کەسانی وەکو من هاتوتە بەرهەم بەدز دەدرێمە قەڵەم؟ ئەی بایز بەگ بۆ بەدز نادرێتەقەڵەم کە بەری ڕەنجی هەزاران هەژاری بە زۆرە ملی دەخوا!) کە ئەمەیش تروسکایی ئەو هەستی جیاوازی چینایەتیە بەشەوق تر دەکات کەلە نێوان چینەکانی گەلدایە.

لەڕوی چوارچێوەی گشتی چیرۆکەکەوە نوسەر بەچەشنی بابەتەکانی ئەو سەردەمە پاڵەوانی چیرۆکەکەی بەرەو هەورازو هەڵدێری بەسام بەرێکردوە کە ئەتوانن بیبڕن و دەستی هیوا بگرن. ئەوەتا هۆمەر خراوەتە زەلکاوی دزیکردنەوەو، خەجێی خێزانیشی ڕێگایێکی دژوارتر. کە ئەمانە هێندەی تر تاڵی بەسەر هاتەکانی گرژ کردوەو نەتوانراوە کە ڕێگەی دروستی ژیان بدۆزنەوە هەرچەندە مرۆڤی پاك و سادەن

نوسەر دوای چەند ساڵێکی کەم بەسەر ئەم بەرهەمەیدا هەنگاوی خێراتری ناوە لە مەیدانی چیرۆکدا، گەر لە (مام هۆمەر)یشدا نەی توانیبێ کە بنکەی چیرۆك بەباشی بچەسپێنێ و قەڵەمی هۆشی لەکێشانی هێڵی درشتی ڕوداوەکاندا زاڵ بێ، ئەوا لە هەنگاوەکانی تریدا وردتر بۆ کارەسات و مەودای هونەری چیرۆکەکانی ڕوانیوە. چیرۆکی (سەیرانێك لە ئەزمڕ) سەرکەوتنێکی ئاشکرایە لەم مەیدانەداو کەسانی چیرۆکەکەیشی نابەستێتەوە لەجغزێکی تەسکی تایبەتیدا بەڵکو ماوەیان دەخاتە بەردەم و وازیان لێدەهێنێ کە لە بزوتنەوەیێکی بەردەمدا بێ و بتوانن ڕەنگی گیرو گرفتەکانیان بڕێژن و کرۆکی ئاگرۆرییەکانی ژیان بهێننە سەر دەستگای شیکردنەوەو بەرچاوخستن، بەشدارانیش تێکڕا مرۆڤی ساکاری کۆمەڵی کوردەوارین، نوسەریش بە وەستایی بەناخیانا ڕۆچووەو ڕوی کۆمەڵایەتی هەریەکەیانی خستۆتە پێش چاو، لەناو بەرگ و کاڵایێکی شڕو پەککەوتەدا، لەدیمەنێکی شێواو وناناسایی و قوشمەییدا سیمای دەرون پاکی و خۆزگەی پیرۆزی دەرهێناون و چمکێکی ژیانی چەوساوەو بێکارەکانی شاری هەڵداوەتەوە. بەتێڕوانینێکی گشت لایی و خوێندنەوەیێکی بەمەبەست دەگەینە ئەو قەناعەتەی کە چیرۆکنوس توانایێکی بەرێلاوی هەیە لە پیشاندانی سەرو سیماو هەڵس و کەوت و ڕەوشتی مرۆڤی کورددا، لە لایێکی ترەوە نوسەر وەك لەم چیرۆکەو (زیندوی مردو)دا دەردەکەوێت کە زۆر جار ویستوێتی کەسانێ هەڵبژێرێ و جڵەوی ڕووداوەکانی بدا بەدەستەوە کە سەرچاوەی گاڵتەبازی و پێکەنین بن وەك بیەوێ تەعبیر لە ناڕەزایی مرۆڤی کورد بکا بەرانبەر بەو ژیانە، چیرۆکی (زیندوی مردو)یش تابلۆیێکی هەوڵ و تێکۆشانە لەشێوەیێکی ڕەمزیدا بۆ هیوایێکی دیاریکراو بۆ بەگژاچونی نوێنەرانی زوڵم و ستەم و هانی جەماوەر دەدات بۆ تەقینەوە بەڕوی ئەوانەی کە زۆربەی گەل دەچەوسێننەوەو بەمەبەستی فڕێدانی کاژی دواکەوتن و خەوانەی کە زۆربەی گەل دەچەوسێننەوەو بەمەبەستی فڕێدانی کاژی دوا کەوتن و خەو لەخۆخستن، چونکە (بزوتنەوەی بێ ئامانج بەهیچ کلۆجێ مانای ژیان نابەخشێ)

*لە کتێبی لێکۆڵینەوەو بیبلۆگرافیای چیرۆکی کوردی‌یا وەرگیراوە

گولبژێرێکی هەندێ لە نوسینەکانی

کە سەیری کات بیژەکەم کرد هێشتا دوو سەعاتی مابوو بۆ نیوەڕۆ بەڕاستی ئەمە ئیشکار بەسێر کردم، چونکە چوار سەعات ئەبوو لەسەر ئەو قەنەفەیە دانیشتووم، بە ڕۆژنامە خوێندنەوە بە ئەزبیخەو دزەینە، بەدەمەتەقێ لەگەڵ ئەم ئەو ئەوا، بە هەرچی جۆرێک بوو ئەو ماوەیەم ڕابوارد، ئیتر هیچ تەما بوو خـــۆی پێوە بخلافێنم، چایخانەکەش کەسی تیا نەمابوو لە حایێچیەکە بەولاوە،

٤٣

زیندووی مردوو

نوسەری نوێ / سالی نوێ

ساڵی ... پەیمانی (٢٠)

لیکولینەوەیەکی سیاسی لەو کارەساتانە

لە ساڵی رابووردوودا رووی داوە

عمر محمد امین

[illegible]

ئەدەری نوێ

ئەدەبی طلیعەیی ... دا

هەر ئەبێ بگیرێ ئاهەنگی سەربەخۆیی و سەربەستی

عمر محمد امین

نەورۆز ـ چەند وشەیەکی بە ئاوازێ خۆشە لە دڵی هـــەموو کوردێک پڕ لەگەڵ رووناکیەکی ئەمڕە هەزاران ساڵە لە ئاسمانی کوردستاندا ئەدرەوشێتەوە. درەوشێکی ئاگرێن سەرکەوتنە . سەرکەوتنی بەهار بەسەر زستاندا ، سەرکەوتنی نوێ بەسەر کۆندا ، سەرکەوتنی چەوساوە بەسەر چەوســــێنەردا . سەرکەوتنی رووناکی بەسەر تاریکیدا .

نەورۆز ئەو ئاگرە پیرۆزەیە هەموو ساڵێک ئەگەڕێ بە کوردســـــتاندا بۆ گەش کردنەوەی پشکۆی خەباتمان و بەرزکردنەوەی گڕی شۆرشی رزگاریمان. لەهەموو نەورۆزێکدا تێکۆشانی نەتەوەکەمان پێ ئەنێتە قۆناغێکی تری بەرزتر لەسەر کەوتنیا بەسەر ئەو دەوراتە سەختەی تەی پێی ئاگا بە هەموو ئامانجەکانی خۆی . کەواتە جەژنی نەورۆز رۆژی بەسەرکردنەوەی خەباتی رابووردوومانە ، رۆژی دەست نیشان کردنی سەرکەوتن و زەرکەوتنەکانمانە ، رۆژی دۆزینەوەو جیاکردنەوەی هەڵەو راستەکانە ... بۆ ئەوەی لەداهاتوودا بە هێزترو توانادارتر و چالاکتر بڕووســەوەی رۆژیمان پێش بخەینەوە .

ئەو کارەساتانەی لەگیتیدا رووی داوە لەم ساڵەدا کەوا مرۆڤی ئەکەین گۆڕینێکی قووڵ و فراوانی ... کردووە لە پەیوەندی دەوڵەتیدا ، وە لە بزووتنەوەی رزگاری و دیموکراتی و ... لە هەموو گۆشەیەکی گیتیدا. تەنگەو چەڵەمەی بەرەی ئیمپریالیزمی هەمی بەهۆی ... یەکوو بەکدا چوونی پێچەوانەکانی ناوخۆی لە پیتاقاڵی ... ئیمپریالیزم گەییوە کە رۆژی ... لە ناوبردنی زۆر نزیک کردۆتەوە . هەروەها بزووتنەوەی گەلە ژێر دەستە چەوساوەکان لە پێناوی سەربەخۆیی و سەربەستی و

١٠

زانستی دەروون و ئـــەدەب

... کێی چەند ووتارێک لە دەربارەی رەخنەی ئەدەبیەوە وەرگیراوە

عمر محمد امین

ئاشکرایە کە دەروون (نفس) چاوگەی هەموو هونەرێکە ... وە زانســتی ... کە دەروونی مرۆڤایەتی ئەکۆڵێتەوە ئەتوانێ ... شی کردنەوە ... هونەر . لێرەدا دوو شت ئەکەوێتە ئەستۆی زانستی دەروون یەکەم ـ لێک ... چۆن کردەوەی هونەری پێک دێ . دووەمیش ـ ئەو هۆیانەی بۆ روو ... کە مرۆڤێک ئەکا بە هونەرمەند .. کەواتە زانایەکی دەروون دوو کێشەی ... رووی بەرامبەر کە ئەمی لە دوو رێگای جیاوازەوە لێیان ئەکۆڵێتەوە ... زانای دەروونی بەرەو رووی هەرهەمێک ئەوەستێ کە گەڵ لایەنی چالاکی ... پڕ گرێ و گۆڵ تیاهەیە . بەڵام لەگەڵ ئـــەمەشدا هەرهەمێکە لەژێر ... (ارادە) دایە ، وەلە رێگای هۆشەوە پەیدا ئەبێ .

دەربارەی هونەرمەندەکە خوشیەوە پێویستە لەسەر زانای دەروون ... لە دەروونی بکۆڵێتەوە ، واتە زانای دەروونی لە باری یەکەمدا کردەوەی ... بەکالا ئەکاتەوە ، بەڵام لەباری دووەمەدا مرۆڤێکی زیندووی هەڵئەکەوێ ... ئەکاتەوە کە ... سەربەخۆیە ، وە هەر چەندە ... بە کە ... بەیەکەوە بەستراون ... ئەکرد ... دەربارەی هونەرمەندەکەوە دەست ... بەڵا ... ئەمێنێتە فراوانتر قبوڵ ... وە لە ... هیچی

... نەیشێ پەیوەندی (گوتی) ... (هاوسەت) هاوار ئەکا ... بەڵام لەم پەیوەندیەدا ناتوانین ... چۆن (گوتی) ... ئێستە بەرهەم هەر چەندە سەرچ بدەینە ئەو یەک چوونی (گوتی) و

١٥

ژمارەی داهاتووی (ڕۆڤار) تایبەتە بە
دڵداری شاعیر

فەرهەنگی ئینگلیزی - کوردی - فارسی
فتاح کاویان

شەوی دووەم

گەنجی سەر بە مۆر

بەڵێ لە بەهار نەچێ

د. ئەورەحمانی حاجی مارف
ڕێزمانی کوردی
(وشەسازی)
- کردار -

سۆفیستەکان